

การยกระดับขีดความสามารถของ SMEs

ความสำคัญของ SME ต่อภาคเศรษฐกิจของไทย

จากปัจจุบันพบว่า GDP ของธุรกิจ SMEs ในปี 2558 มีมูลค่า 5,559,534 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 41.1 ของ GDP รวมทั้งประเทศ โดยมีจำนวนวิสาหกิจรวม 2,765,986 ราย มีลักษณะการกระจายตัวอยู่ในกลุ่มภาคการขนส่ง ขยายปลีกมากที่สุด รองลงมาอยู่ในภาคการบริการ และภาคอุตสาหกรรม มีการจ้างงานในธุรกิจ SMEs สูงถึง 10,749,735 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80.44 ของการจ้างงานรวมทั้งหมดสำหรับด้านการส่งออกปี 2558 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกโดยรวม 7,227,927.43 ล้านบาท แต่เป็นการส่งออกของ SMEs เพียงร้อยละ 27.40 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด หรือเมื่อพิจารณาจำนวนของ SMEs ที่ส่งออกของประเทศในปี 2559 พบว่าเป็น SMEs 25,788 กิจการ จากจำนวนทั้งสิ้น 37,641 กิจการที่มีธุรกรรมการส่งออก

จะเห็นได้ว่าตัวเลขดังกล่าวข้างต้น สะท้อนความสำคัญของ SMEs ในการเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แต่ถ้าพิจารณาในเชิงคุณภาพจะเห็นได้ว่า ศักยภาพของ SMEs ไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำ

ปัญหาและความต้องการของ SME ในประเทศไทย

OECD ได้ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จัดทำเอกสารประเมินการส่งเสริม SMEs ในไทย โดยได้ข้อมูลสรุปดังนี้

- ประเทศไทยขาดการส่งเสริม SMEs อย่างบูรณาการ ที่ผ่านมา SMEs ของไทยพัฒนาอย่างไรทิศทาง แผนแม่บท SMEs แห่งชาติจัดทำโดย สสว. แต่ไม่มีหน่วยงานของรัฐนำไปปฏิบัติตาม
- ประเทศไทยขาดการสนับสนุนงบประมาณประจำปีอย่างต่อเนื่อง (Multi-Year Budgeting) เพื่อส่งเสริม SMEs รายสาขาอย่างต่อเนื่องจนเป็นผลสำเร็จ ตาม Roadmap ของภาครัฐและเอกชน
- ประเทศไทยขาดการส่งเสริม SMEs เป็นกลุ่มตามวงจรชีวิตธุรกิจ กล่าวคือ กลุ่มเพิ่งเริ่มต้นธุรกิจ กลุ่มเริ่มต้นธุรกิจกลุ่มที่อยู่ในช่วงการขยายธุรกิจ กลุ่มที่อยู่ในช่วงการเติบโตของธุรกิจกลุ่มที่อยู่ในช่วงการขยายธุรกิจสู่ต่างประเทศ และกลุ่มที่อยู่ในช่วงผูกผันของธุรกิจทำให้เกิดการส่งเสริม

SMEs แบบซ้ำซ้อน โครงการส่วนใหญ่ทั่วประเทศเน้นแต่ส่งเสริมการเริ่มต้นธุรกิจที่มีการขยายตัวสูง เป็นหลัก ผลที่เกิดขึ้นก็คือ

- OTOPไม่สามารถเติบโต เป็น S
 - S ไม่สามารถเติบโตเป็น M
 - Mไม่สามารถเติบโตเป็น L
- OECD ยังพบว่าประเทศไทยประสบวิกฤตที่เรียกว่า “The Missing Middle” (Missing M) กล่าวคือ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางอยู่ไม่ถึง 14,000 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.5 ของธุรกิจ SMEs ทั้งหมดในขณะที่สถิติทั่วโลกแต่ละประเทศจะมี M อยู่ประมาณร้อยละ 5-10 ของ SMEs ทั้งหมด โดยปกติธุรกิจขนาดกลาง (M) จะเป็นธุรกิจที่สามารถใช้ประโยชน์จากการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ และเป็นกลุ่มซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม มีนวัตกรรมใหม่ๆ ให้ประเทศ หากมีจำนวน M น้อยประเทศนั้นๆ ย่อมมีประเด็นเรื่องขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามมา
 - สถานการณ์ SMEs ของไทยในปัจจุบัน สัดส่วนของ SMEs ใน GDP ลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 42 ในช่วงก่อนวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปี 2555 เหลือร้อยละ 37 ให้ความหวังของประเทศไทยในการก้าวข้ามจาก ประเทศรายได้ปานกลาง เป็นเรื่องที่ห่างไกลความเป็นจริงมากขึ้น
 - ผลผลิตภาพแรงงานของ SME ต่ำมาก SMEs ไทยเกือบจะไม่ลงทุนในเรื่องการวิจัยและพัฒนา ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา อันจะส่งผลต่อขีดความสามารถของประเทศในระยะยาว
 - ภาคเศรษฐกิจนอกระบบ มีสัดส่วนในระบบเศรษฐกิจสูงมาก ธนาคารโลกรายงานว่ากว่าร้อยละ 50 ของธุรกิจ SMEs อยู่ในภาคเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งไม่จดทะเบียนการค้าและไม่มีการเสียภาษี

ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อน SME ตามโมเดล Thailand 4.0

เป้าหมายเพิ่มรายได้และสัดส่วนใน GDP ของ SMEs จากร้อยละ 37 ในปัจจุบัน ให้ถึงร้อยละ 50 ของ GDP ประเทศ ภายใน 10 ปี

ตัวชี้วัดความสำเร็จประกอบไปด้วย

1. มูลค่าตลาดของสินค้าและบริการภายในประเทศ (GDP) ของ SME ขยายตัวเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 4 ต่อปี (เพื่อให้สามารถเพิ่มรายได้และสัดส่วนใน GDP ของ SME ให้ถึงร้อยละ 50 ของ GDP ประเทศภายในปี 2567)

2. มูลค่าการส่งออกสินค้าของ SMEs ขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ต่อปี (เพื่อเพิ่มสัดส่วนการส่งออกของ SMEs ให้ถึงร้อยละ 40 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของประเทศภายในปี 2563)
3. มีจำนวนผู้ประกอบการใหม่และผู้ประกอบการเดิมเข้าสู่ระบบภาษีอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 60,000 รายต่อปี

มาตรการพัฒนา SMEs ตามศักยภาพ ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อน SMEs ได้กำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมไว้ 3 กลุ่ม ด้วยกันคือ

กลุ่ม Turnaround SMEs เป็นกลุ่ม SMEs 1.0 ที่ต้องให้ความช่วยเหลือในหลายๆส่วน โดยที่ผ่านมภาครัฐมีนโยบายออกมาช่วยเหลือให้ SMEs กลุ่มนี้เป็นการเฉพาะเป้าหมายคือการปรับเปลี่ยน Turnaround SMEs ที่มีศักยภาพเหล่านี้ไปเป็น Regular และ Strong SMEs ต่อไป

- ขับเคลื่อนโครงการ Rescue SMEs ช่วยเหลือ SMEs ที่มีศักยภาพ แต่ขาดสภาพคล่องหรือเงินลงทุนเพิ่ม
- ขยายผลโครงการฟู้ดนิ่งโดยภาครัฐ
- ให้แต้มต่อ SMEs ในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
- ส่งเสริมการทำตลาดในต่างประเทศผ่านโครงการ SME Proactive ของกระทรวงพาณิชย์
- พัฒนาและเชื่อมโยง Sourcing/Value Chain กับประเทศเพื่อนบ้าน

กลุ่ม Regular SMEs เป็นกลุ่ม SMEs 2.0 ที่มีความพร้อมอยู่แล้วในระดับหนึ่ง และสามารถขยับตัวเอง โดยจะต้องมีมาตรฐานที่อยู่ในระดับสากล มีการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยผลผลิตและสร้างมูลค่าด้วยนวัตกรรม เป้าหมายคือการบ่มเพาะ Regular SMEs เหล่านี้เพื่อพัฒนาเป็น Strong SMEs ในขั้นต่อไป มาตรการต่างๆที่รัฐบาลดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนกลุ่ม Regular SMEs ประกอบไปด้วย

- พัฒนากองทุน ประกอบด้วย กองทุนเพื่อยกระดับขีดความสามารถสู่ IDEs การส่งเสริม SMEs Investment Companies และธุรกิจ Venture Capital
- ส่งเสริมการพัฒนาองค์กรสนับสนุน ประกอบไปด้วย Incubator, Accelerator
- ยกระดับขีดความสามารถ ประกอบด้วย Spring (Standards, Productivity, Innovation) สำหรับ SMEs การพัฒนา Service Oriented Supporting Industries (อาทิ Service Design, Machine Tools, Logistics Service Providers, Information Services, etc.)

- สนับสนุนเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและองค์ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา การเข้าถึงข้อมูล สิทธิบัตร และแนวโน้มเทคโนโลยีแก่ SMEs ผ่าน IDE Center
- สร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย SMEs และหน่วยงานของรัฐเพื่อแปลงงานวิจัยออกมาเป็นนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์
- พัฒนาองค์ความรู้และการบริหารจัดการ อาทิ จัดตั้ง Entrepreneurial Academy การพัฒนาโปรแกรม e-Learning สำหรับ SMEs การพัฒนาทักษะสำหรับคลัสเตอร์เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมเป้าหมาย เป็นต้น

กลุ่ม Strong SMEsเป็นกลุ่ม SMEs 3.0 ที่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่การเป็น Smart SMEs

- ผลักดัน Digital Transformation สำหรับ SMEs
- พัฒนา Open Innovation สำหรับ SMEs
- สร้าง SMEs Big Data
- ส่งเสริมให้ SMEs ลงทุนในการวิจัย และพัฒนา
- สร้าง Global Collaborative Network & Partnerships

การปรับเปลี่ยนสู่กระบวนการผลิตแบบ Industry 4.0

กระบวนการผลิตในอนาคตอันใกล้ จะเข้าสู่ยุค Industry 4.0เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่าง Machine กับ Machine ใน Cyber – Physical System ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยน Manufacturing - Based SMEs ให้สามารถเข้าสู่ระบบ Industry 4.0 ภายใน 10 ปี

วาระขับเคลื่อนที่ 3.2 : การยกระดับขีดความสามารถของ SMEs

- ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อน SMEs ตามโมเดล Thailand 4.0
 - เป้าหมาย
 - ตัวชี้วัดความสำเร็จ
 - มาตรการพัฒนา SMEs ตามศักยภาพ
 - กลุ่ม Turnaround SMEs
 - กลุ่ม Regular SMEs
 - กลุ่ม Strong SMEs
 - มาตรการปรับเปลี่ยน SMEs สู่กระบวนการผลิตแบบ Industry 4.0

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงแรงงาน และ BOI

การเปลี่ยนธุรกิจบริการแบบดั้งเดิม เป็น High Value Services

ภาคบริการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2558 ภาคบริการมีส่วนร้อยละ 51.9 ของ GDP มีการจ้างงานร้อยละ 45 ของการจ้างงานรวม อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วที่ใช้ภาคบริการเป็นแรงขับเคลื่อนหลักของระบบเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าประเทศเหล่านั้นจะมีสัดส่วนภาคบริการสูงถึงร้อยละ 70-80 ของ GDP และมีการจ้างงานในอัตราที่สูงเช่นกัน

ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับโครงสร้างเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศจากที่ขึ้นกับภาคการค้าสินค้าเป็นหลัก เป็นการเน้นภาคบริการมากขึ้น อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาการส่งเสริมธุรกิจบริการเป็นไปอย่างไร้ทิศทางไม่เป็นระบบ และไม่สามารถใช้ศักยภาพของจุดเด่นที่มีอยู่ได้อย่างเต็มศักยภาพ การก้าวสู่ Thailand 4.0 พลังขับเคลื่อนในกลุ่มอุตสาหกรรมนี้จึงต้องมีพลังและแรงพอย่างมีทิศทาง

เราสามารถแบ่งธุรกิจบริการได้เป็น 4 ประเภทหลักๆ ดังนี้

1. ธุรกิจบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ สถาปัตยกรรม วิศวกรรม ก่อสร้าง การขนส่ง การกระจายสินค้า การเงิน

2. ธุรกิจบริการด้านสนับสนุนการประกอบธุรกิจ

2.1 ธุรกิจที่ทำเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและบริการต่อเนื่อง เช่น Computer Consultancy, Software Developer, Data Processing, Database Management, Call Center

2.2 ธุรกิจที่ไม่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การวิจัยและพัฒนา การให้เช่าเครื่องมือ อุปกรณ์ การสำรวจตลาด บริการให้คำปรึกษาด้านบริหารจัดการองค์กร บริการแปล บริการสืบหา บริการรักษาความปลอดภัย การประกันภัย การบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์

3. ธุรกิจบริการวิชาชีพเฉพาะ เช่น นักบัญชี นักกฎหมาย แพทย์ ทันตแพทย์

4. ธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต เช่น บริการที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา สุขภาพ กีฬา บันทึง การโรงแรม การเลี้ยงรับรอง การท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

สำหรับประเทศไทยธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (มีผู้ประกอบการและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เป็นจำนวนมาก มีธุรกิจต่อเนื่องและธุรกิจพื้นฐานที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพ เกี่ยวข้องกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการนำวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ามาสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถพัฒนาสู่การเป็นธุรกิจบริการที่มีมูลค่าสูง) มี 6 ธุรกิจ ได้แก่

- ธุรกิจบริการด้านสุขภาพและการแพทย์ (Wellness & Medical Services) สุขภาพ: สปา เสริมสวย บริการผู้สูงอายุ การแพทย์: การตรวจร่างกาย หัตถกรรม ศัลยกรรม

- ธุรกิจบริการด้านดิจิทัลคอนเทนต์ (DigitalContent Services) ภาพยนตร์ โฆษณา แอนิเมชัน เกม ซอฟต์แวร์

- ธุรกิจบริการด้านการต้อนรับ (Hospitality Services) เช่น การบริการท่องเที่ยว การบริหารจัดการโรงแรม การจัดเลี้ยง การจัดอีเวนต์

- ธุรกิจบริการด้านการศึกษา(Education)

- ธุรกิจบริการวิชาชีพเฉพาะ เช่น นักออกแบบ นักบัญชี นักกฎหมาย ที่ปรึกษา แพทย์ หัตถแพทย์ นักพัฒนาไอที

- ธุรกิจบริการด้านโลจิสติกส์การค้า เช่น บริการขนส่งสินค้า คลังสินค้า ศูนย์กระจายสินค้า โลจิสติกส์ไอที การส่งจดหมายและพัสดุ

โดยมีมาตรการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของ 6 คลัสเตอร์บริการดังกล่าว แสดงไว้ตามตารางที่ 2.1

ตาราง 2.1 : มาตรการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการ

ระยะสั้น (ภายใน 1 -3 ปี)	ระยะกลาง (3-5 ปี)
• การส่งเสริมการลงทุนใน 6 คลัสเตอร์บริการเป้าหมาย • การจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนา 6 คลัส	• การจัดตั้ง Service Innopolis • การพัฒนา Service Design Cluster เพื่อสนับสนุน High Value Services

ระยะสั้น (ภายใน 1 -3 ปี)	ระยะกลาง (3-5 ปี)
เตอร์บริการเป้าหมาย ● การส่งเสริม Incubator และ Accelerator สำหรับ High Value Service Startup ● การกำหนดมาตรฐานในการให้บริการใน 6 คลัสเตอร์บริการเป้าหมาย	● การสร้าง Global Collaborative Network ใน 6 คลัสเตอร์บริการเป้าหมาย ● การสร้าง Global Market Network ใน 6 คลัสเตอร์บริการเป้าหมาย

วาระขับเคลื่อนที่ 3.3 : การพัฒนากลุ่มธุรกิจบริการที่มีมูลค่าสูง

- กลุ่มธุรกิจบริการเป้าหมาย
- มาตรการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการ

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : กระทรวงพาณิชย์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมกระทรวงแรงงาน และ BOI

การส่งเสริมการพัฒนา Startups

Start-Ups เป็นกองทัพทางเศรษฐกิจที่จะขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความมั่งคั่งในอนาคต หลายประเทศในอาเซียน เริ่มมีการส่งเสริมธุรกิจเกิดใหม่ (Startups) อย่างจริงจังเป็นจิง

- สิงคโปร์: รัฐบาลร่วมกับภาคเอกชน ในการผลักดันธุรกิจเกิดใหม่
- มาเลเซีย: MaGIC ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งหมดจากรัฐบาล
- เวียดนาม: มี Silicon Valley of Vietnamผลักดันโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และ ICT
- อินโดนีเซีย: เพิ่งเปิดตัว “1,000 Startups Movement” โดยตั้งเป้าจะพัฒนาธุรกิจเกิดใหม่ 1,000 ธุรกิจภายในปี 2020

ยุทธศาสตร์การพัฒนา Startups ภายใต้ Thailand 4.0

ภายใต้แนวคิดของการเปลี่ยนจากการ “ปักชำ” เป็น “รากแก้ว” ทั้ง 5 กลุ่มเทคโนโลยีหลักจะเปรียบเสมือนเป็น “ต้นน้ำ” และ 5 อุตสาหกรรมเป้าหมาย จะเปรียบเสมือนเป็น “กลางน้ำ” ที่จะก่อให้เกิด Startup ผู้ประกอบการและเครือข่ายวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมต่างๆมากมายที่ “ปลายน้ำ” ที่หลากหลาย อาทิเช่น สตาร์ทอัพกลุ่มเทคโนโลยีการเกษตร (AgriTech) และเทคโนโลยีอาหาร (FoodTech) สตาร์ทอัพเทคโนโลยีสุขภาพ (HealthTech) เทคโนโลยีการแพทย์ (MediTech) สตาร์ทอัพเทคโนโลยีหุ่นยนต์ (RobotTech) สตาร์ทอัพเทคโนโลยีด้านการเงิน (Fintech) อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน (Internet of Things, IoT) เทคโนโลยีการศึกษา (EdTech) อี-มาร์เก็ตเพลส (e-Marketplace) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) และสตาร์ทอัพเทคโนโลยีการออกแบบ (DesignTech) ธุรกิจไลฟ์สไตล์ (Lifestyle Business) เทคโนโลยีการท่องเที่ยว (TravelTech) รวมถึงธุรกิจการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ (Service Enhancing Business)(ดูรูปที่ 2.10)

รูปที่ 2.10 : ห่วงโซ่การสร้างมูลค่าใน Thailand 4.0

การสร้างระบบนิเวศน์ที่เอื้อต่อการบ่มเพาะ Startups

ณ ขณะนี้ ประเทศไทยเริ่มมีธุรกิจเกิดใหม่ไม่น้อย แต่การเกิดใหม่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่มี Enabling Ecosystem สนับสนุน ทำให้ไม่มีการสั่นไหวของวงจรการเกิดธุรกิจใหม่ ที่จะพัฒนาและขยายตัวเป็นธุรกิจที่สามารถแข่งขันในระดับโลกได้ ดังนั้น ภายใต้ Thailand 4.0 รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาการของธุรกิจเกิดใหม่ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่เรื่องของ Ideas, Angel หรือ Venture Investors, Incubators, Accelerators รวมถึง Exchange Market สำหรับการ Exit หรือ Expand

รัฐบาลมีนโยบายผลักดันให้ประเทศไทยเป็น “ศูนย์กลางเชื่อมโยงและปลายทางการลงทุน Startups ของอาเซียน”

1. สนับสนุนให้เกิดการประกวดความคิดทางธุรกิจ โดยตั้งเป็นเวทีประกวดทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย
2. ให้แรงจูงใจที่แรงและเด่นชัด กับผู้ลงทุนเริ่มแรก Angel และ Venture Investors เพราะเป็นผู้ที่เสี่ยงมากที่สุดในการลงทุนจริงๆ ในส่วนนี้ ควรให้แรงจูงใจพิเศษกับธุรกิจเกิดใหม่ ที่ร่วมทุนกับต่างชาติ เพราะเท่ากับมีคนมากลั่นกรองแล้วว่าเป็นธุรกิจที่น่าจะมีศักยภาพในระดับโลกได้

3. นโยบายส่งเสริมจริงจังให้เกิดการบ่มเพาะและเร่งโตสำหรับธุรกิจเกิดใหม่ (Incubators และ Accelerators) ซึ่งส่วนใหญ่ คือ ภาคเอกชน
4. มีนโยบายจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์สำหรับธุรกิจเกิดใหม่ เพื่อให้ผู้ลงทุนเริ่มต้นได้ขายหุ้นของธุรกิจเกิดใหม่ที่ประสบความสำเร็จแล้ว (Pop Corn Business) ให้กับผู้ลงทุนรายอื่นที่สนใจ และเป็นการเพิ่มทุนให้กับธุรกิจนั้นด้วยส่วนนี้ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนจาก กต. และตลาดหลักทรัพย์

โดยมีมาตรการที่จะสร้างระบบนิเวศน์ที่เอื้อต่อการบ่มเพาะ Startups อันประกอบไปด้วย (ดังตารางที่ 2.2 – 2.4)

- 1) มาตรการสนับสนุนทางการเงินและมาตรการบริหารความเสี่ยง
- 2) มาตรการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของ Startups ไทย
- 3) มาตรการสร้างความเชื่อมโยงกับภูมิภาคและประชาคมโลก

ตาราง 2.2 : มาตรการสนับสนุนด้านการเงินและลดความเสี่ยง (Finance and Risk Capital)

มาตรการ	ประเด็น	หน่วยงาน
1. จัดตั้ง Government Angel Fund เพื่อสร้าง Seed Money และเอกชนที่สนใจร่วมลงทุน	- สนับสนุน Pre – Seed ให้กับสตาร์ทอัพ เพื่อสร้าง Prototype สูงสุดร้อยละ 85 ของค่าใช้จ่ายจริง - สร้าง Matching Fund องค์กรเอกชน หรือ VC และรัฐในสัดส่วน 1:6	ก.คลัง ก.พาณิชย์ ก.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
2. ยกเว้นภาษีการลงทุนในสตาร์ทอัพ หรือภาษีเงินได้ทั้งหมดของสตาร์ทอัพที่ผ่านเกณฑ์ 6 ปีแรก		ก.คลัง
3. สนับสนุนภาคเอกชน ตั้ง Angel Fund และ Corporate Venture Fund	- องค์กรเอกชนสามารถหักค่าใช้จ่ายภาษีจากการลงทุน - ถ้าลงทุนจะได้รับยกเว้นภาษีกำไรทั้งหมด แต่ต้องเข้า Exit & Expand Scheme ในตลาดหลักทรัพย์ที่ตั้งขึ้นใหม่	ก.คลัง ตลาดหลักทรัพย์ฯ สภาอุตสาหกรรม หอการค้าฯ
4. สร้างความเข้าใจและแรงจูงใจให้เกิด Angel Investor	- ขึ้นทะเบียน High Net Worth Individual และ Angel Investor - สร้างความเข้าใจในการลงทุนในสตาร์ทอัพ - นักลงทุนสามารถนำมาหักภาษีได้และได้รับการยกเว้นภาษีเมื่อได้ผลกำไรจากการเข้า Exit & Expand Scheme ในตลาดหลักทรัพย์ที่ตั้งขึ้นใหม่	ก.คลัง ตลาดหลักทรัพย์ฯ สภาอุตสาหกรรม หอการค้าฯ
5. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	- สนับสนุนให้เกิดนักประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา - ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	ก.คลัง ก.พาณิชย์ สมาคมประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

ตาราง 2.3 : มาตรการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของ Startups ไทย (Capability to Grow)

มาตรการ	ประเด็น	หน่วยงาน
1. รัฐร่วมมือกับมหาวิทยาลัยจัดตั้ง ศูนย์ให้คำปรึกษา สตาร์ทอัพ ด้านธุรกิจ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม ตามพื้นที่และความ ถนัดพิเศษ 2. ร่วมกันจัดตั้ง IDE Center ภูมิภาค	• สร้าง Cluster ความถนัดของสถานศึกษา และมหาวิทยาลัยในแต่ละพื้นที่ • เชื่อมโยงการทำงานกับเอกชนในพื้นที่ • สนับสนุนมหาวิทยาลัยและเอกชนในการ ดึงอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญจาก ต่างประเทศเพื่อให้บริการความรู้กับ สตาร์ทอัพ • โครงการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละ สาขาจากมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัยชั้นนำ ของโลก	สกอ. มหาวิทยาลัย สภาอุตสาหกรรม/สภา หอการค้า กรมทรัพย์สินทาง ปัญญา ก.พาณิชย์
2. มหาวิทยาลัยจัดตั้ง VC Unit เพื่อร่วมลงทุนกับงานวิจัยของ คณาจารย์ นักศึกษา และ สตาร์ทอัพ	• มหาวิทยาลัยจัดตั้งบริษัทที่สามารถร่วม ทุนในนวัตกรรม • ภาคเอกชนร่วมกำหนดทิศทางการลงทุน และวิจัย	สกอ. มหาวิทยาลัย สภาอุตสาหกรรม/สภา หอการค้า
3. สนับสนุนภาคเอกชนจัดตั้ง Startup Center	• ให้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และร่วมลงทุน กับสตาร์ทอัพ • รัฐให้ทุนสนับสนุนเอกชนจัดตั้ง Incubator/Accelerator Platform ใน อุตสาหกรรมที่ตอบสนองแนวทาง Thailand4.0 • รัฐร่วมลงทุนในลักษณะ Matching Fund	สภาอุตสาหกรรม/สภา หอการค้า

ตาราง 2.4 : มาตรการสร้างความเชื่อมโยงกับภูมิภาคและประชาคมโลก (Global Linkage)

มาตรการ	ประเด็น	หน่วยงาน
1. ประกาศ Startup Visa เพื่อดึงดูดพหุสสวรรค์และขีดความสามารถใหม่ ๆ	● Startup Visa ที่มีนวัตกรรมที่ส่งเสริม Thailand 4.0 และมีศักยภาพในการลงทุนและเติบโต ● ต้องเป็นเจ้าของหรือร่วมลงทุนในสตาร์ทอัพไม่น้อยกว่าร้อยละ 15	ก.ต่างประเทศ ก.แรงงาน
2. ให้สตาร์ทอัพไทยสามารถจ้างแรงงานทักษะสูงต่างชาติได้โดยง่าย	● ปรับปรุงหลักเกณฑ์และขั้นตอนการจัดทำ Work Permit สำหรับสตาร์ทอัพ ● ให้การสนับสนุนทักษะที่ขาดแคลน เช่น Programmer, Data Scientist	ก.ต่างประเทศ ก.แรงงาน
3. สนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์กับสตาร์ทอัพ นักลงทุน และที่ปรึกษาจากทั่วโลก	● โครงการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาจากมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัยชั้นนำของโลก ● จัดตั้ง ASEAN Global Startup Center ในเมืองสำคัญ ๆ เพื่อดึงให้เกิดการลงทุนและเชื่อมโยงองค์ความรู้และความร่วมมือ เช่น Silicon Valley, Berlin, Tel Aviv, Seoul ● โครงการ Startup Exchange Program/Mentor Exchange Program ● จัดตั้งคณะทำงานหรือที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญจากทั่วโลก ● ร่วมกับองค์การนานาชาติ เช่น WEF เพื่อสร้างความเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และบุคลากร	ก.ต่างประเทศ ก.พาณิชย์
4. สร้างประเทศไทยให้เป็นจุดหมายในการลงทุนสตาร์ทอัพ (Startup Investment Destination)	● โครงการร่วมมือกับประเทศในอาเซียนในการปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งเสริมสตาร์ทอัพร่วมกัน ตัวอย่าง ASEAN Fintech Collaboration Program	ก.ต่างประเทศ ก.พาณิชย์ BOI

มาตรการ	ประเด็น	หน่วยงาน
	● จัด ASEAN Startup Expo/Forum เป็นประจำทุกปี เพื่อเป็น Showcase ของสตาร์ทอัพอาเซียน และศูนย์รวมนักลงทุนทั่วโลก ● ASEAN / World Startup Roadshow เพื่อแนะนำศักยภาพสตาร์ทอัพไทยและอาเซียน ● กำหนด Startup District ตามศักยภาพของพื้นที่	

วาระขับเคลื่อนที่ 3.4 : การสร้างระบบนิเวศน์ที่เอื้อต่อการบ่มเพาะ Startups

- มาตรการสนับสนุนทางการเงินและมาตรการบริหารความเสี่ยง
- มาตรการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของ Startups ไทย
- มาตรการสร้างความเชื่อมโยงกับภูมิภาคและประชาคมโลก

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : กระทรวงการคลังกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม และ BOI

วาระที่ 4: การเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ ผ่านกลไกของ 18 กลุ่มจังหวัด และ 76 จังหวัด

Thailand 4.0 มุ่งเน้นการสร้างสังคมแห่งโอกาสและสังคมแห่งความเท่าเทียม สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร สร้างความสามารถให้แก่ผู้คนเพื่อเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย และยกระดับคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคต่างๆในระดับที่สูง การกระจายผลประโยชน์อันเป็นผลพวงจากการเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงมีความเหลื่อมล้ำปรากฏอยู่ระหว่างกลุ่มพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และภาคตะวันออก เปรียบเทียบกับกลุ่มพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ ทั้งในรูปรายได้ของภูมิภาค รายได้ประชากรต่อหัว จำนวนเงินลงทุน แรงงานทักษะที่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น หนึ่งในประเด็นเชิงนโยบายที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญ ภายใต้ Thailand 4.0 จึงเป็นเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ ด้วยการกระจายการเติบโตทางเศรษฐกิจไปยังภูมิภาคอื่น ๆ อย่างทั่วถึง การส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานและการลงทุนในภูมิภาค และการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นให้เท่าเทียมเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันพร้อมกับการลดความเหลื่อมล้ำให้อยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้

การเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระบบตลาดภายในประเทศให้แข็งแกร่ง

เพื่อให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีโครงสร้างพื้นฐานและระบบตลาดที่แข็งแกร่งรองรับ กล่าวคือ ต้องมีระบบและแนวทางการดำเนินการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีฐานข้อมูลการค้าและโครงข่ายเชื่อมโยงทั้งทางกายภาพและดิจิทัล เพื่อรองรับธุรกรรมการผลิตและการค้า ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ เพื่อให้เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดเล็ก เข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ได้บนแพลตฟอร์มเดียวกัน ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัด และระดับประเทศ ดังนี้

ระดับชุมชนต้องส่งเสริมให้มีตลาดหรือจุดรวบรวม ผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาและต่อยอดภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเป็นจุดขายจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ เสริมสร้างวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพื่อยกระดับมาตรฐาน พัฒนารูปแบบและสร้างมูลค่าเพิ่มในตัวสินค้า เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น อันจะเป็นการสร้างโอกาสในการจำหน่ายสินค้าและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับชุมชน

ระดับจังหวัดต้องมีตลาดกลางรวบรวมและกระจายสินค้าจากชุมชน โดยมีกระบวนการพัฒนาต่อยอด ทั้งด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมในเชิงอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ คัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์จังหวัด (Provincial Product Champion) ที่สามารถเชื่อมโยงกับตลาดทั้งในและต่างประเทศ ทั้งในระบบตลาดจริง และตลาดดิจิทัล

ระดับกลุ่มจังหวัดส่งเสริมให้มีการลงทุนกลุ่มจังหวัดที่สามารถแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจังหวัด โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยพัฒนานวัตกรรมจากผลผลิต ผลิตภัณฑ์ และวัฒนธรรมของชุมชน มีคลังสินค้ากลางเพื่อรองรับผลผลิตทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์จากชุมชน วิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องมีส่วนกลางการจัดเก็บผลผลิต และสามารถรองรับผลผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมการผลิต และการค้าระหว่างกัน

ระดับประเทศประกอบไปด้วย

- พัฒนาระบบฐานข้อมูล (Big Data) ต้องมีระบบการรวบรวมข้อมูลการผลิตในประเทศและความต้องการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทั้งภายในและต่างประเทศ โดยนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาเชื่อมโยงและเผยแพร่ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

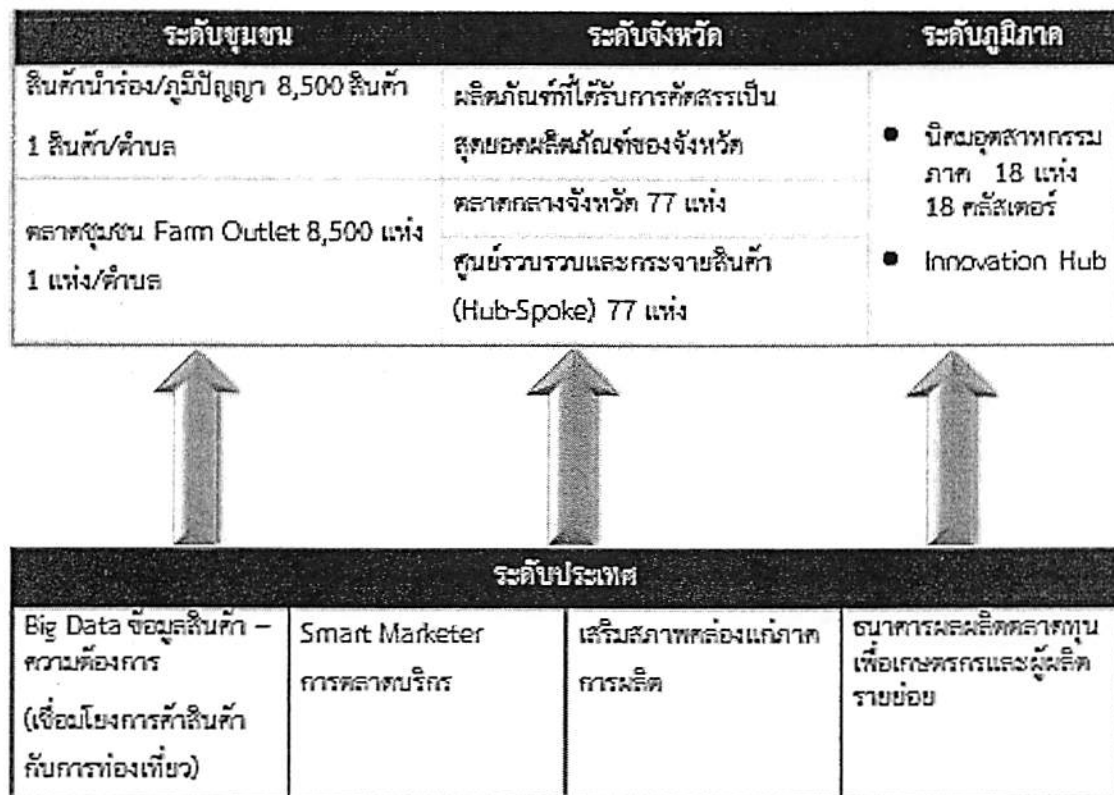
- สร้างนักการค้ามืออาชีพ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำและเชื่อมโยงการค้าจากระดับชุมชนสู่ระดับประเทศ และตลาดต่างประเทศทั้งในระบบตลาดจริง และตลาดดิจิทัล

- สร้างกลไกเสริมสภาพคล่อง โดยให้มีระบบการรับรองใบประทวนสินค้าเพื่อเป็นสินทรัพย์ในการใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืมหรือใช้เป็นตราสารในการจ่ายชำระได้เสมือนเงินสด อันจะทำให้เกิดสภาพคล่องแก่เกษตรกร ผู้ผลิตรายเล็กรายย่อยในการมีทุนเพื่อผลิตและพัฒนาสินค้า

- สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารผลผลิต (Commodity Bank) รับฝากผลผลิตที่เกษตรกรนำผลผลิตมาฝาก โดยเกษตรกรได้รับชำระค่าสินค้าส่วนหนึ่ง ธนาคารสามารถนำผลผลิตไปจำหน่ายหรือแปรรูปเพื่อจำหน่ายในประเทศและต่างประเทศ และจะจ่ายผลตอบแทนเป็นเงินแก่เกษตรกรที่นำผลผลิตมาฝากเสมือนการเข้าร่วมลงทุน และธนาคารจะจ่ายผลตอบแทนค่าวัตถุดิบพร้อมเงินปันผลจากกำไรที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ หากธนาคารประสบผลขาดทุน เกษตรกรทุกคนก็จะได้รับผลกระทบที่เฉลี่ยกันไป แต่ยังคงสามารถอยู่ได้ (Share-Profit & Share-Loss)

เพื่อให้กระบวนการผลิต แปรรูป และจำหน่าย เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัด และกลุ่มจังหวัด จะต้องหาจุดร่วมและเข้าสู่การค้าบนแพลตฟอร์มเดียวกัน โดยมีทั้งกลไกและระบบตลาดรองรับตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำอย่างครบวงจร (ดังตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 2.5 : แนวทางการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการตลาดเพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ

กติกากการค้าสมัยใหม่ภายใต้ Thailand 4.0

จากความเชื่อที่ว่าการแข่งขันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร ความประหยัดต่อขนาด ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม ตลอดจนอื่นๆ ซึ่งล้วนแต่จะเกิดคุณประโยชน์ต่อประชาชน ผู้บริโภค แต่หากการแข่งขันนั้นไม่มีกติกาที่ดี ผู้ที่มีเงินทุนที่เหนือกว่า มีเทคโนโลยีที่ดีกว่า มีประสิทธิภาพที่ดีกว่า สามารถครอบครองตลาดได้อย่างเบ็ดเสร็จโดยปราศจากคู่แข่ง และสุดท้ายประโยชน์ที่คาดหวังจะไม่บังเกิดแก่ประชาชนและผู้บริโภค อีกทั้ง ผู้ประกอบการรายเล็กรายย่อยที่มีเงินทุนน้อยก็ไม่สามารถเติบโตขึ้นมาเป็นกลไกที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามนโยบายการสร้างความเข้มแข็งจากภายในได้

ดังนั้นรัฐจำเป็นต้องสร้างกรอบกติกาที่เหมาะสมและเป็นธรรม ตามหลักคิด “มี Modern Trade ต้องมี Modern Law” เพื่อดูแลให้ผู้ประกอบการรายเล็กรายย่อย ตลอดจนวิสาหกิจชุมชนต่างๆ สามารถเข้าสู่ตลาดที่มีการแข่งขันอย่างเสรีได้ กรอบกติกาดังกล่าวจะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการยกระดับผู้ประกอบการไทยให้เป็น Smart Farmers และ Smart Entrepreneurs ภายใต้ Thailand 4.0

กฎหมายที่มีความจำเป็นและสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เศรษฐกิจภายในประเทศมีหลายฉบับที่ต้องปรับปรุง และมีอีกหลายฉบับที่ต้องผลักดันให้มีการบัญญัติขึ้น อาทิ

1. กฎหมายการแข่งขันทางการค้า (Competition Law) : ถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญสูงสุดในการเป็นกรอบกติกาการค้าให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจทุกระดับ ทุกภาคส่วนในประเทศ เสมือนเป็นธรรมนูญทางการค้า ซึ่งขณะนี้รัฐบาลได้ผลักดันให้มีการปรับปรุงบทบัญญัติต่างๆ ให้ครอบคลุมและบังคับใช้แก่หน่วยธุรกิจทุกส่วนอย่างเสมอภาคตามหลักสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งยกระดับมาตรฐานองค์กรที่ทำหน้าที่บังคับใช้ให้มีความเป็นอิสระรวมทั้ง ยกระดับมาตรฐานผู้บังคับใช้ให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพสูงสุดในการดูแลให้เป็นธรรม เพื่อให้การกำกับดูแลการแข่งขันของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับ อันจะส่งผลต่อการสร้างความมั่นใจในบรรยากาศการค้าการลงทุนที่ดีแก่ผู้ประกอบการ และนักลงทุนจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. กฎหมายการจดทะเบียนผู้ประกอบการธุรกิจต่างด้าว: ภายใต้ระบบเศรษฐกิจการค้าที่มีการเชื่อมโยงอย่างไร้พรมแดนรัฐบาลจำเป็นต้องจัดระเบียบการประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับการผ่านเข้าเมืองที่จะต้องมีความชัดเจนว่าผู้ใดมีสัญชาติไทย ผู้ใดมีสัญชาติต่างด้าวเพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบได้อย่างถูกต้องและซัดลึกลงผลประโยชน์ที่ตกกับคนในชาติจากการเข้ามาลงทุนของธุรกิจต่างด้าวได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายการจดทะเบียนผู้ประกอบการธุรกิจต่างด้าวให้สอดคล้องกับหลักคิดของ Thailand 4.0 ที่ต้องการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ไปพร้อมๆ กับการเชื่อมประเทศไทยสู่

ประชาคมโลก นั่นคือ การปรับแก้ไขกฎหมายจดทะเบียนการประกอบธุรกิจต่างด้าวไม่เพียงแต่จะยังประโยชน์แก่ผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศและเศรษฐกิจโดยรวมของชาติแต่จะเป็นประโยชน์แก่นักธุรกิจและนักลงทุนต่างประเทศให้ได้รับการดูแลและคุ้มครองภายใต้มาตรฐานการกำกับดูแลที่เป็นสากลอีกด้วยซึ่งการปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้จะยังผลดีต่อการบังคับใช้กฎหมายอื่นๆเช่นกฎหมายภาษีกฎหมายที่ดินและสิ่งปลูกสร้างกฎหมายการฟอกเงินและการขอรับสิทธิพิเศษทางการลงทุน เป็นต้น

3. กฎหมายค้าปลีกค้าส่ง: ภายใต้พญฎด้านการแข่งขันทางการค้า หากธุรกิจมีการแข่งขันกันในระดับที่เหมาะสมย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาประสิทธิภาพทั้งด้านสินค้าและบริการ โดยประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการแข่งขัน ดังนั้น ระบบและโครงสร้างตลาดในแต่ละระดับตั้งแต่ระดับค้าส่งจนถึงค้าปลีก จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและมีโครงสร้างตลาดที่เหมาะสม เฉพาะอย่างยิ่งในระดับค้าปลีกที่เป็นระบบตลาดใกล้ชิดผู้บริโภคที่สุดจะต้องไม่ให้เกิดการผูกขาด หรือการใช้อำนาจต่อรองที่ไม่เป็นธรรม โดยรัฐจะต้องดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเสรีเป็นธรรม และจัดโครงสร้างตลาดให้มีรูปแบบที่แข่งขันในระดับที่เหมาะสม

4. กฎหมายอีคอมเมิร์ซ: ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ข้อมูลมีการเชื่อมโยงผ่านเครือข่ายในหลากหลายรูปแบบทำให้การค้าเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลาไร้ขีดจำกัด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกติกาที่สามารถติดตาม ดูแล และตรวจสอบการค้านั้นๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ธุรกิจที่ทำการค้าผ่านระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกัน อีกทั้งยังส่งผลดีแก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในการนำเสนอสินค้าสู่ตลาดผ่านระบบออนไลน์ ผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะเข้าสู่ระบบการค้าอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคมั่นใจในระบบการค้าออนไลน์เนื่องจากการขึ้นทะเบียนที่สามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน

5. กฎหมายแฟรนไชส์: ภายใต้ระบบธุรกิจเครือข่ายที่ได้มีการนำเข้ามาสู่ประเทศไทย และได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว รัฐจำเป็นต้องกำกับดูแลผู้ประกอบการรายเล็กรายย่อยที่จะเข้าสู่ระบบการค้าแฟรนไชส์ให้มีการบอกกติกาที่ชัดเจนและเป็นธรรม ตลอดจนมีมาตรการและแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เข้าสู่ระบบแฟรนไชส์สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวจะเป็นการยกระดับมาตรฐานการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ในประเทศไทย แก่ผู้ประกอบการรายใหม่ๆ ที่จะนำเสนอสินค้าหรือบริการในรูปแบบธุรกิจแฟรนไชส์เข้าสู่ตลาดอีกด้วย

6. กฎหมายขายตรง: ถือเป็นกฎหมายที่จะช่วยให้การตลาดแบบตรงจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค มีกติกาในการดูแลคุ้มครองให้การนำเสนอสินค้าหรือบริการแบบตรงมีความโปร่งใส ชัดเจน เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกทั้งการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการจะเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม

จากที่กล่าวแล้วเป็นเพียงตัวอย่างกฎหมายด้านการค้าใหม่ๆ ที่จำเป็นจะต้องผลักดันเพื่อรองรับระบบการค้าใหม่ๆ โดยหน่วยงานรัฐจำเป็นต้องมีการปฏิรูปโครงสร้างการกำกับดูแลงานด้านการค้าภายในประเทศ และการดูแลคุ้มครองผู้บริโภคให้มีเอกภาพสอดคล้องกัน สร้างสมดุลทั้งการผลักดันมาตรการส่งเสริมควบคู่ไปกับการกำกับดูแลได้อย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาให้วิสาหกิจขนาดเล็ก ขนาดกลาง ตลอดจนวิสาหกิจชุมชนต่างๆ เป็นฐานรากเศรษฐกิจที่เข้มแข็งของประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นชาติการค้าและเป็นศูนย์กลางธุรกิจในภูมิภาคเอเชียต่อไป

วาระขับเคลื่อนที่ 4.1 : โครงสร้างพื้นฐาน ระบบตลาดและกติกการค้า

- กติกาการค้าสมัยใหม่ ภายใต้ Thailand 4.0
- การเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจและระบบตลาดภายในประเทศให้แข็งแกร่ง

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กระทรวงอุตสาหกรรม

การกระจายความมั่งคั่งสู่ระดับภูมิภาค

การขับเคลื่อนความมั่งคั่ง ผ่านแนวคิด Region – States

แนวคิดการขับเคลื่อนความมั่งคั่งผ่าน Region – States มีการแพร่หลายไปในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก บาง Region – States เป็นภูมิภาคขนาดใหญ่ ที่กินขอบเขตหลายประเทศภูมิภาคในระดับประเทศ หรือเป็นอนุภูมิภาค หลาย Region – States กำลังสร้างจุดเด่นของตนเอง เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่นของโลก

ญี่ปุ่นเป็นต้นตำรับในการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรม (Industry Cluster) กระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศโดยมี Aichi และ Fuguoka เป็นแหล่งผลิตรถยนต์ Kagoshima เป็นแหล่งพัฒนาอุตสาหกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์ ชีวภาพและการเกษตร ส่วน Saitama จะเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมยา และเคมีภัณฑ์ และมี Kanagawa เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรม ICT เป็นต้น

ในช่วงปี 1990 รัฐบาลจีนได้เริ่มผ่อนคลายเป็นอิสระกับแต่ละภูมิภาคในการจัดการกับตนเองมากขึ้น จนพัฒนาขึ้นเป็น Region-States ที่นอกจากจะเชื่อมโยงระหว่างกันเองแล้ว ยังเชื่อมโยงกับโลก ยกตัวอย่าง เช่น

- ภูมิภาคทางที่ชื่อว่าเหลียวหนิงนั้น มีตำแหน่งเป็นศูนย์กลาง จะเน้นหนักอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ , ต่อเครื่องบิน , อุตสาหกรรมหนัก และเป็น BPO ให้กับบริษัทญี่ปุ่น
- ในเขต Zhongguancun ซึ่งมีปักกิ่งและเทียนสินเป็นศูนย์กลาง จะเน้นเรื่องของการวิจัยและพัฒนา ศูนย์ถ่ายเทเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมทหารและอวกาศ
- ในจีนตอนกลางมี Region States ที่ชื่อว่า Chang Jiang Delta Area ที่มีเซี่ยงไฮ้และซูโจว เป็นศูนย์กลาง จะเน้นอุตสาหกรรมสิ่งทอ รถยนต์ เซมิคอนดักเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์
- ในจีนตอนใต้มีกลุ่มของ Pan Pearl River Delta ซึ่งเป็นการรวมเอา 9 มณฑลของจีน (ประกอบด้วย เทอหนาน ฝูเจี้ยน กวางตุ้ง เจียงซี เสฉวน กุ้ยโจว หยุนหนาน และเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง) เชื่อมกับมาเก๊าและฮ่องกง แต่ละมณฑลมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน กว่างตุ้งเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมและบริการลอจิสติกส์ หยุนหนานและเจียงซีเน้นด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร เทอหนานเน้นการท่องเที่ยว แต่ละมณฑลจึงเอาศักยภาพและจุดเด่นของตนมาเสริมกัน นอกจากความร่วมมือกันเอง

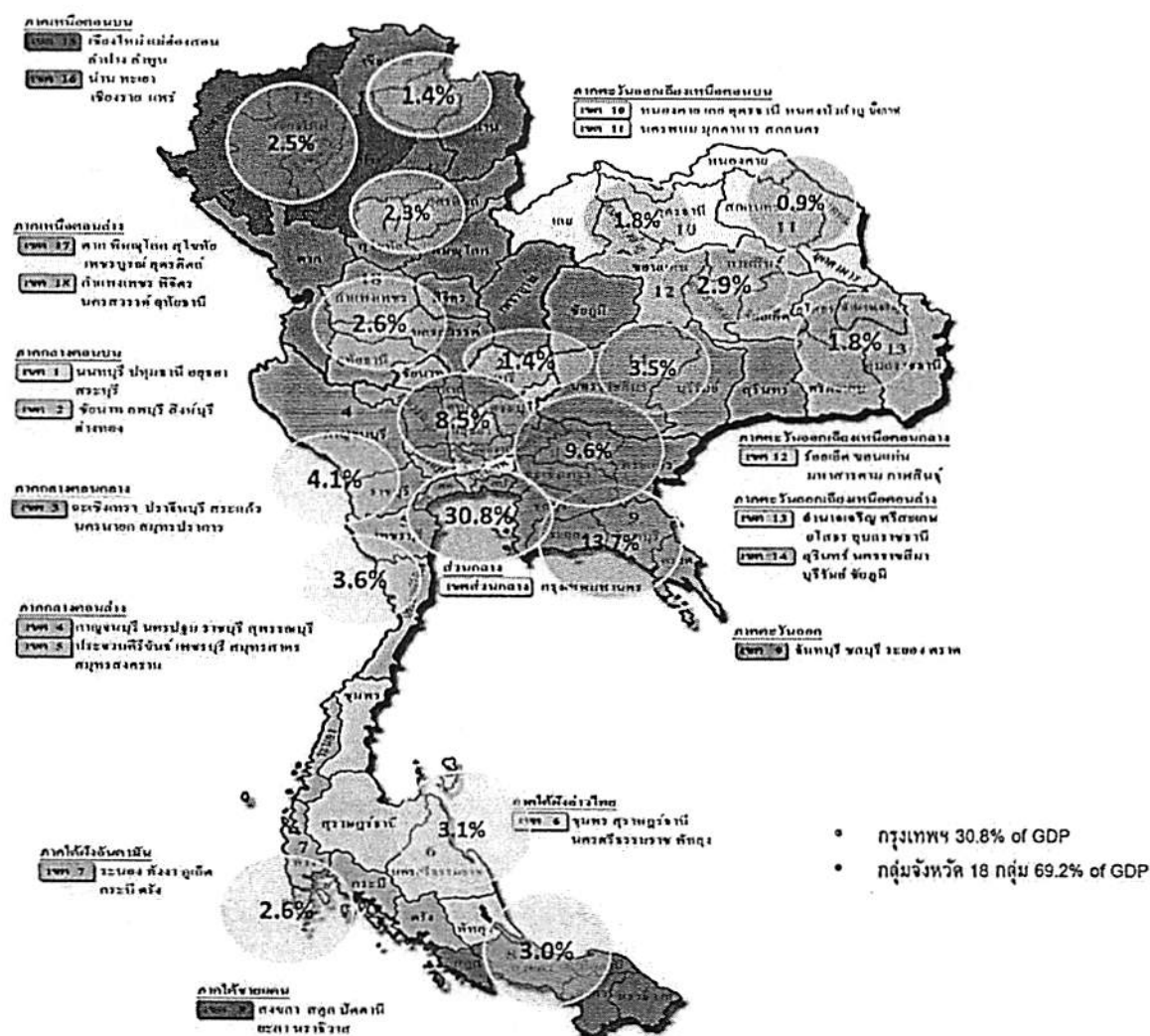
ระหว่างมณฑลภายใน Pan Pearl River Delta แล้ว ยังมีเป้าหมายในการเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เพื่อรองรับเขตการค้าเสรีจีน – อาเซียน

เกาหลีใต้ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่พยายามวางตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อเป็น “ศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” โดยพัฒนา Seoul Metro – Area ให้เป็นศูนย์กลางทางการเงิน โลจิสติกส์ อิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีชีวภาพ ให้เกาะजूที่อยู่ทางใต้ เป็นเมืองระดับนานาชาติ ที่เน้นทางด้านการท่องเที่ยว เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศ อีก 3 เขตเศรษฐกิจพิเศษ อยู่ที่ปูซาน กวางหยาง และอินชอน เน้นทางด้านโลจิสติกส์และบริการทางการเงิน นอกจากนี้ ยังจัดให้มี 6 ย่านอุตสาหกรรม สำหรับนักลงทุนต่างชาติ และมี 523 นิคมอุตสาหกรรมรองรับ

ในกลุ่มประเทศยุโรป มีการพัฒนากลุ่มเมืองไปสู่การเป็น Mega Region ยกตัวอย่างเช่น ในสวิตเซอร์แลนด์ แต่ละกลุ่มเมืองจะมีกลุ่มอุตสาหกรรมที่โดดเด่นแตกต่างกัน อาทิ St-Gallen, Zurich และ Lucerne จะเน้นกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล Basle จะเน้นกลุ่มอุตสาหกรรมยาและเคมีภัณฑ์ Geneva, Lugano และ Zurich จะเน้นการเป็นศูนย์กลางทางการเงิน เป็นต้น

สถานภาพทางเศรษฐกิจของ 18 กลุ่มจังหวัดในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดและกรุงเทพฯ ดังแสดงในรูปที่ 2.11 พบว่า กรุงเทพฯ มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมถึงร้อยละ 30.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในขณะที่กลุ่มจังหวัด 18 กลุ่มมีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมร้อยละ 69.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยกลุ่มจังหวัดแถบภาคกลางของประเทศและภาคตะวันออกเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด ในขณะที่กลุ่มจังหวัดตามภูมิภาคต่างๆ ยังมีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมค่อนข้างน้อย

รูปที่ 2.11: สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2557

ที่มา: วิเคราะห์จากบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

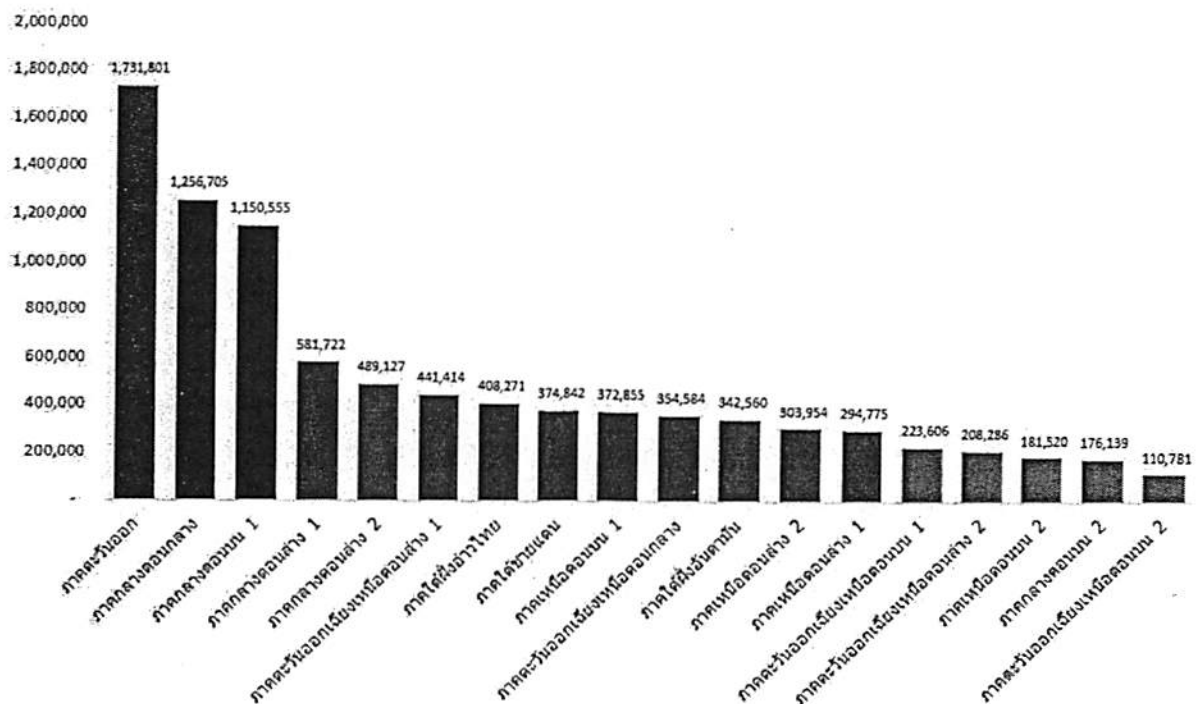
ซึ่งหากจัดแบ่งกลุ่มจังหวัดเหล่านี้ตามขนาดเศรษฐกิจ จะสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ

กลุ่มแรก กลุ่มจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ประกอบไปด้วยกลุ่มภาคตะวันออก กลุ่มภาคกลางตอนกลาง และกลุ่มภาคกลางตอนบน 1 โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดอยู่ในช่วง 1.1-1.7 ล้านล้านบาทโดยบริเวณพื้นที่ดังกล่าวนับเป็นเขตพื้นที่ภาคอุตสาหกรรมหลักของประเทศไทยและเป็นฐานการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และปิโตรเคมีที่สำคัญของประเทศ

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจปานกลางมี 10 กลุ่มจังหวัด โดยมีขนาดเศรษฐกิจอยู่ในช่วงประมาณ 0.2-0.5 ล้านล้านบาท

กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจขนาดเล็ก มี 5 กลุ่มจังหวัด ขนาดเศรษฐกิจประมาณ 0.1-0.2 ล้านล้านบาท

จะเห็นได้ว่า กลุ่มจังหวัดของประเทศไทยยังมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยกลุ่มจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มจังหวัดที่มีขนาดเล็กที่สุดถึง 15 เท่า ทำให้ศักยภาพในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจมีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องวางยุทธศาสตร์เศรษฐกิจให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มจังหวัด

รูปที่ 2.12: ผลผลิตมวลรวมของ 18 กลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2557 (ล้านบาท)

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในมุมหนึ่งอาจมองได้ว่าประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระหว่างกลุ่มจังหวัดสูง แต่ในอีกมุมหนึ่ง สามารถกล่าวได้ว่าแต่ละพื้นที่ยังมีศักยภาพในการเติบโตได้อีกมาก ซึ่งหากกลุ่มจังหวัดต่างๆ สามารถเติบโตได้ด้วยอัตราที่สูง นอกจากจะทำให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ก็จะมีส่วนช่วยทำให้ประเทศโดยรวมสามารถพัฒนาและเติบโตได้สูง และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่สูงด้วย ดังนั้น การผลักดันให้มียุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดและจังหวัด ภายใต้ Thailand 4.0 จะเป็นการสร้างความมั่นคง มั่นคง และยั่งยืนในระดับพื้นที่ อันเป็นการตอบโจทย์การพัฒนาในระยะยาวของประเทศ

สถานภาพทางด้านการเกษตรการผลิตของ 18 กลุ่มจังหวัด

ภาคเกษตรกรรมการผลิต คิดเป็นร้อยละ 10.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เมื่อวิเคราะห์ตำแหน่งของภาคเกษตรตามกลุ่มจังหวัดจาก 2 ปัจจัยที่สำคัญ คือ ความสำคัญของภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์รวมของกลุ่มจังหวัด กับความสำคัญของภาคเกษตรของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะสามารถจำแนกตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดในมิติของการเกษตรได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่ภาคเกษตรมีความสำคัญสูง มีความสำคัญปานกลาง และความสำคัญน้อย

จากรูป 2.13 ขนาดของวงกลมแสดงถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของแต่ละกลุ่มจังหวัด ขนาดวงกลมที่ใหญ่แสดงถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของกลุ่มจังหวัดสูง แขนงนอน แสดงสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัด ซึ่งบ่งชี้ว่าภาคเกษตรของกลุ่มจังหวัดถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญของเศรษฐกิจโดยรวมของกลุ่มจังหวัดมากน้อยเพียงใด โดยค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20.4 ส่วนแกนตั้ง แสดงสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย เพื่อบ่งชี้ถึงความสำคัญของภาคเกษตรของกลุ่มจังหวัดต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม โดยค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5.3

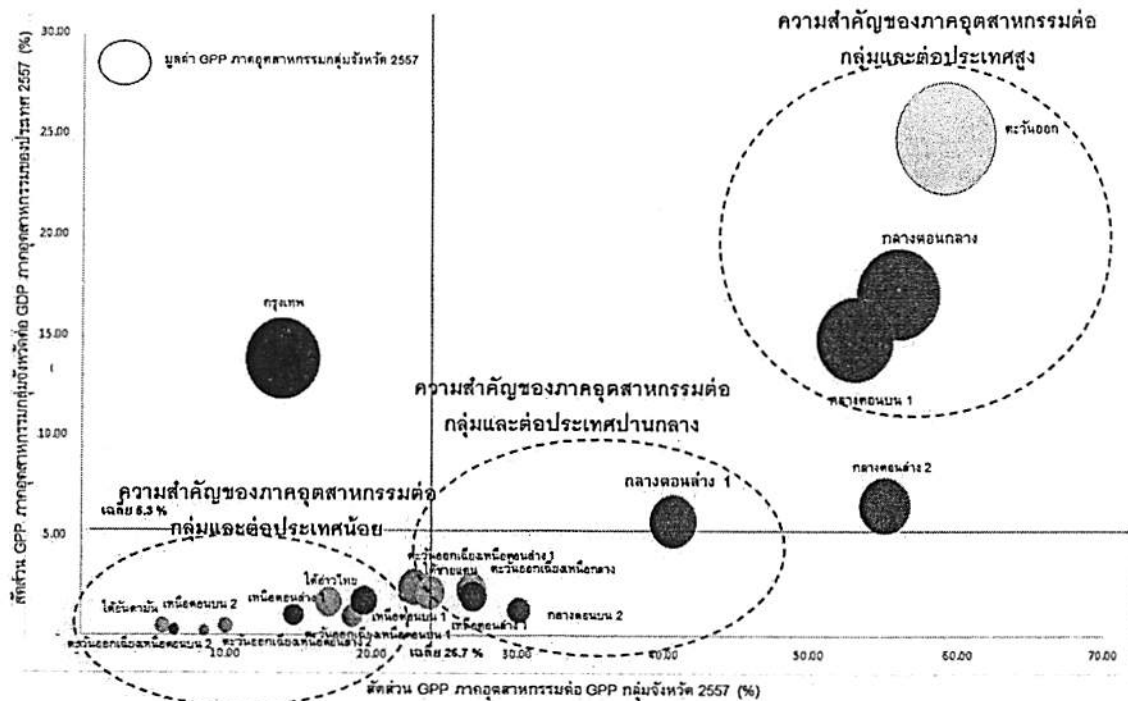
จากรูป 2.13 กลุ่มจังหวัดที่ภาคเกษตรมีความสำคัญต่อกลุ่มจังหวัดตนเองและต่อประเทศสูง ได้แก่ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 และกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกมีลักษณะพิเศษคือมีภาคเกษตรที่มีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงแต่ภาคเกษตรเป็นสัดส่วนที่น้อยในเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัด เนื่องจากกลุ่มจังหวัดนี้มีภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่ใหญ่ ส่วนกลุ่มจังหวัดส่วนใหญ่ของประเทศไทยจะอยู่ในกลุ่มปานกลาง ในขณะที่มี 3 กลุ่มจังหวัดที่ภาคเกษตรมีความสำคัญต่อประเทศและต่อกลุ่มจังหวัดของตนเองน้อย ได้แก่ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 และกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2

สถานภาพทางด้านภาคอุตสาหกรรมการผลิตของ 18 กลุ่มจังหวัด

ภาคอุตสาหกรรมการผลิต คิดเป็นร้อยละ 31.3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ เมื่อวิเคราะห์ตำแหน่งของภาคอุตสาหกรรมตามกลุ่มจังหวัดจากสองปัจจัยหลัก คือ ความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์รวมของกลุ่มจังหวัด กับความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะสามารถบ่งชี้ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดในภาคอุตสาหกรรมได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่ภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญสูง ภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญปานกลาง และภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญน้อย

จากรูป 2.14 ขนาดของวงกลมแสดงถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมของแต่ละกลุ่มจังหวัด ขนาดวงกลมที่ใหญ่แสดงถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัดสูง แขนงอนแสดงสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัด ซึ่งจะแสดงว่าภาคอุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัดถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญของเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดมากน้อยเพียงใด โดยค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 26.7 ส่วนแกนตั้ง แสดงสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ถึงความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมของกลุ่มจังหวัดต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม โดยค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5.3

จากรูป 2.14 กลุ่มจังหวัดที่ภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อกลุ่มจังหวัดตนเองและต่อประเทศสูง ได้แก่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง และกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 ในขณะที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 และกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 มีขนาดใหญ่รองลงมา ทั้งนี้กลุ่มจังหวัดอื่นๆ ของไทยจะมีความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมไม่มากนักสำหรับประเทศ แต่ก็มีบางกลุ่มจังหวัดที่ภาคอุตสาหกรรมยังถือว่ามีความสำคัญของเศรษฐกิจของจังหวัด ได้แก่ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 เป็นต้น

รูปที่ 2.14: สถานภาพทางด้านภาคอุตสาหกรรมของ 18 กลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2557

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานภาพทางด้านภาคบริการของ 18 กลุ่มจังหวัด

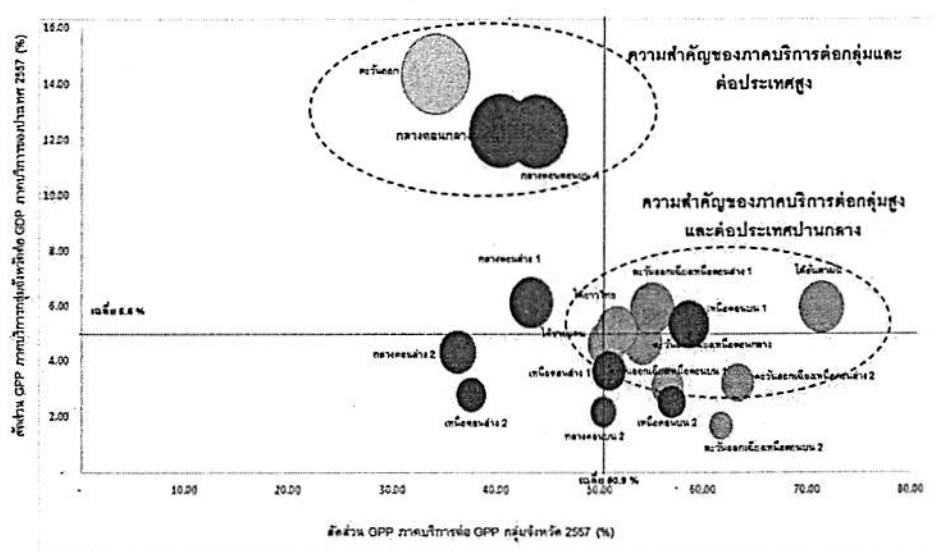
ภาคบริการ คิดเป็นร้อยละ 58.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญกว่าภาคเกษตรถึงเกือบ 6 เท่าและมีขนาดใหญ่กว่าภาคอุตสาหกรรมเกือบ 2 เท่า โดยภาคบริการครอบคลุมสาขาที่หลากหลาย เช่น การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ขนส่งส่วนบุคคลและของใช้ ในครัวเรือน โรงแรมและภัตตาคาร การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม ตัวกลางทางการเงิน บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ การบริการด้านสุขภาพและสังคม การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา การก่อสร้าง เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์ตำแหน่งของภาคบริการตามกลุ่มจังหวัดจาก 2 ปัจจัยที่สำคัญ คือ ความสำคัญของภาคบริการต่อผลิตภัณฑ์รวมของกลุ่มจังหวัด กับความสำคัญของภาคเกษตรของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จะสามารถบ่งชี้ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดในภาคบริการได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่ภาคบริการมีความสำคัญสูง ภาคบริการมีความสำคัญปานกลาง และภาคบริการมีความสำคัญน้อย

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ภาคบริการของกลุ่มจังหวัดได้ตัดข้อมูลของกรุงเทพมหานครออกเนื่องจากภาคบริการของกรุงเทพฯ มีขนาดใหญ่มาก จากรูป 2.15 ขนาดของวงกลมแสดงถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคบริการของแต่ละกลุ่มจังหวัด ขนาดวงกลมที่ใหญ่แสดงถึงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคบริการของกลุ่มจังหวัด

สูง แขนงนอน แสดงสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคบริการของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัด ซึ่งจะแสดงว่าภาคบริการของกลุ่มจังหวัดถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญของเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดมากน้อยเพียงใด โดยค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 50.9 ส่วนแกนตั้ง แสดงสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคบริการของกลุ่มจังหวัดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์ถึงความสำคัญของภาคบริการของกลุ่มจังหวัดต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม โดยค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5.6

จากรูป 2.15 กลุ่มจังหวัดที่ภาคบริการมีความสำคัญต่อกลุ่มจังหวัดตนเองและต่อประเทศสูง ได้แก่ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง และกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ในขณะที่กลุ่มจังหวัดอื่นๆ จะมีขนาดภาคบริการปานกลางโดยเปรียบเทียบและอยู่ในกลุ่มที่มีความสำคัญน้อยถึงปานกลาง

รูปที่ 2.15:สถานการณ์ทางด้านภาคบริการของ 18 กลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2557

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถานภาพทางการท่องเที่ยวของ 18 กลุ่มจังหวัด

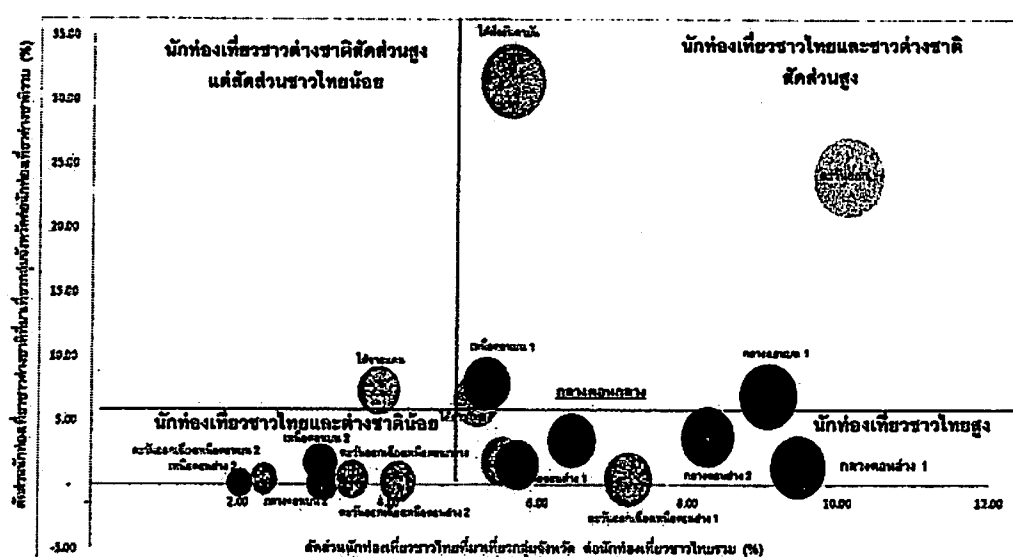
มูลค่าของบริการท่องเที่ยวไม่ได้แสดงในบัญชีรายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดโดยตรง แต่บริการท่องเที่ยวแฝงอยู่ในบริการอื่นๆ เช่น บริการขนส่ง บริการโรงแรมและภัตตาคาร เป็นต้น ดังนั้น การวิเคราะห์ตำแหน่งด้านการท่องเที่ยวจึงยังไม่สามารถใช้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมวิเคราะห์ได้ ในการศึกษาครั้งนี้ จึงใช้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศเป็นปัจจัยหลักในการวิเคราะห์ตำแหน่งด้านการท่องเที่ยวโดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มจังหวัด ซึ่งทำให้แบ่งกลุ่มจังหวัดได้เป็น 4 กลุ่ม (ดังรูปที่ 2.16) คือ

- กลุ่มแรก กลุ่มจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสูง ได้แก่ กลุ่มจังหวัด

ภาคใต้ฝั่งอันดามันและกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก

- กลุ่มที่สอง กลุ่มจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวชาวไทยสูง แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีน้อย เช่น กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1 กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 เป็นต้น
- กลุ่มที่สาม กลุ่มจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติสูงแต่นักท่องเที่ยวชาวไทยน้อย ได้แก่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน
- กลุ่มที่สี่ กลุ่มจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมีน้อย เช่น กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 เป็นต้น

ทั้งนี้ แต่ละกลุ่มจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับลักษณะของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงจะต้องมีการวางยุทธศาสตร์เพื่อเปลี่ยนจากจังหวัดทางผ่านมาสู่จังหวัดเป้าหมายแห่งการเดินทางเพื่อดึงดูดอุปสงค์จากภายนอกให้เข้ามาในพื้นที่เพื่อเพิ่มมูลค่าทางการค้าของกลุ่มจังหวัดให้สูงขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่มจังหวัดทั้งในรูปแบบของประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

รูปที่ 2.16: สถานการณ์ทางด้านภาคการท่องเที่ยวของ 18 กลุ่มจังหวัด

ที่มา:วิเคราะห์จากข้อมูลนักท่องเที่ยวจากกรมการท่องเที่ยว

การวางตำแหน่งยุทธศาสตร์เชิงเศรษฐกิจของ 18 กลุ่มจังหวัด

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้มีการกำหนดตำแหน่งยุทธศาสตร์เชิงเศรษฐกิจของทั้ง 18 กลุ่มจังหวัดประกอบไปด้วย

- ภาคเหนือตอนบน 1 เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมืองนวัตกรรมเกษตรและอาหารสุขภาพ
- ภาคเหนือตอนบน 2 เป็นประตูสู่นาข้าวและ ASEAN+3 ศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ภาคเหนือตอนล่าง 1 เป็นศูนย์กลางการค้าและการบริการสีเขียวอินโดจีนและประตูสู่เมียนมา
- ภาคเหนือตอนล่าง 2 เป็นศูนย์กลางธุรกิจข้าวและท่องเที่ยวมรดกโลก
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 เป็นศูนย์กลางการค้าของอนุภูมิภาคน้ำโขงและประตูสู่อาเซียนตะวันออกและจีน
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 เป็นศูนย์กลางสินค้าเกษตรและปศุสัตว์ และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตะวันออกเฉียงเหนือ
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เป็นเมืองนวัตกรรมเกษตรและอาหาร และโลจิสติกส์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์อารยธรรมขอมและกีฬา และศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตร
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2 เป็นศูนย์กลางข้าวหอมมะลิโลก และประตูสู่อาเซียนตะวันออก
- ภาคกลางตอนบน 1 เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลก และเมืองนวัตกรรมทางด้านอาหาร
- ภาคกลางตอนบน 2 เป็นฐานการผลิตอาหารเพื่อสุขภาพ
- ภาคกลางตอนกลาง เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสีเขียว การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประตูสู่อาเซียนและโลก
- ภาคกลางตอนล่าง 1 เป็นศูนย์กลางการค้าและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แห่งภาคตะวันตก
- ภาคกลางตอนล่าง 2 เป็นศูนย์กลางการค้าประมงแปรรูป สินค้าเกษตรและการท่องเที่ยวนานาชาติ
- ภาคตะวันออก เป็นศูนย์กลางผลไม้ฮอตแมกนิค อุตสาหกรรมสะอาด และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
- ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย เป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตรภาคใต้ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้)

- ภาคใต้ฝั่งอันดามัน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร
- ได้ชายแดน เป็นเมืองนวัตกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร (ยางพารา ประมง อาหารฮาลาล)

ประตูสู่อาเซียนตอนใต้ (ดังรูปที่ 2.17)

รูปที่ 2.17 :ตำแหน่งยุทธศาสตร์เชิงเศรษฐกิจของ 18 กลุ่มจังหวัด

รายละเอียดของตำแหน่งยุทธศาสตร์เชิงเศรษฐกิจและประเด็นเศรษฐกิจร่วมของแต่ละกลุ่มจังหวัด ได้แสดงไว้ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์เศรษฐกิจ และประเด็นเศรษฐกิจร่วมของกลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัด	จังหวัด	ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ	ประเด็นเศรษฐกิจร่วม
1. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1	นนทบุรี จปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี	คลัสเตอร์อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เมืองนวัตกรรมด้านอาหาร แหล่งองค์ความรู้ด้านการศึกษานวัตกรรม และ โลจิสติกส์ (Green Industry Cluster, Food Innopolis, Innovation Education and Logistics Hub)	● การค้าที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ● การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมรดกโลก ● การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารปลอดภัยและอาหารเพื่อสุขภาพ (Functional Food, Food for

กลุ่มจังหวัด	จังหวัด	ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ	ประเด็นเศรษฐกิจร่วม
			Ageing เป็นต้น) - แหล่งองค์ความรู้ด้านการศึกษานวัตกรรม - ศูนย์กลางโลจิสติกส์
2. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2	ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง	ฐานการผลิตอาหารเพื่อสุขภาพ (Organic Food Production Based)	การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารสุขภาพและออร์แกนิก
3. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง	ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สมุทรปราการ และสระแก้ว	ศูนย์กลางอุตสาหกรรมสีเขียว การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประตูอาเซียนและโลก (Green Industry Hub, Green Tourism and Gateway to ASEAN & Global)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสีเขียวและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสุขภาพ - การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารเพื่อสุขภาพ - การค้าที่เชื่อมโยงกับกัมพูชา อาเซียนและโลก
4. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1	กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี และสุพรรณบุรี	ศูนย์กลางการค้าและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แห่งภาคตะวันตก (Western Creative Tourism and trade Destination)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ - การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารปลอดภัยและอาหารเพื่อสุขภาพ
5. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2	ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร	ศูนย์กลางการค้าประมงแปรรูป สินค้าเกษตรและการท่องเที่ยวนานาชาติ (Seafood and Agricultural Trade Centre and Global Tourism Destination)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการประมงและอาหารแปรรูป - การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวนานาชาติ
6. กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย	ชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง และสุราษฎร์ธานี	ศูนย์กลางการค้าสินค้าเกษตรภาคใต้ (ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้) (Southern Agricultural Trading Centre (Rubber, Oil Palm and Fruit))	- การค้าที่เชื่อมโยงกับยางพาราและปาล์มน้ำมัน - การค้าที่เชื่อมโยงกับผลไม้และอาหารปลอดภัย
7. กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน	กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต และระนอง	เศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหารและศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก (Creative Cluster-city of Gastronomy and World	การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารปลอดภัยและอาหารเพื่อสุขภาพและวิทยาการอาหาร

กลุ่มจังหวัด	จังหวัด	ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ	ประเด็นเศรษฐกิจร่วม
		Class Tourism)	การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพระดับโลก
8. กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน	นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา และสตูล	เมืองนวัตกรรมเกษตรและอุตสาหกรรม การเกษตรภาคใต้และประตูอาเซียนตอนใต้ (ยางพารา อาหารฮาลาล ประมง) (Southern Agricultural and Food Innopolis and Gateway to Southern ASEAN)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการเกษตรและอาหาร (ยางพารา อาหารทะเล อาหารและผลิตภัณฑ์ฮาลาล) - การค้าที่เชื่อมโยงกับอาเซียนตอนใต้
9. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียง	จันทบุรี ชลบุรี ตราด และระยอง	ศูนย์กลางผลไม้พรีเมียม อุตสาหกรรมไฮเทคและอุตสาหกรรมสะอาด และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Organic Fruit, Hi-Tech & Clean Industry and Medical Tourism Destination)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการอาหารและผลไม้เพื่อสุขภาพ - การค้าที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมสะอาดและการท่องเที่ยวโรงงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม - การค้าที่เชื่อมโยงกับบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
10. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1	เลย หนองคาย บึงกาฬ หนองบัวลำภู และอุดรธานี	ศูนย์กลางการค้าของอนุภูมิภาคน้ำโขงและประตูอาเซียนตะวันออกเฉียงเหนือ (GMS Trading Centre and Gateway to Eastern ASEAN & China)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับอาเซียนตะวันออกเฉียงเหนือ - การค้าสินค้าเกษตร อาหารและบริการการท่องเที่ยวกลุ่มน้ำโขง
11. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2	นครพนม มุกดาหาร และสกลนคร	ศูนย์กลางสินค้าเกษตรและปศุสัตว์ และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Agricultural and Livestock Centre and North-eastern Green Tourism Destination)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการเกษตรและปศุสัตว์คุณภาพสูง - การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและศาสนา
12. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด	เมืองนวัตกรรมเกษตรและอาหารและโลจิสติกส์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (North-eastern Agricultural Food Innopolis and Logistic Hub)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการเกษตรและอาหารที่มีนวัตกรรม - การค้าที่เชื่อมโยงกับบริการการศึกษา บริการสุขภาพและการประชุมนานาชาติ และโลจิสติกส์
13. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์	เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์อารยธรรมขอมและกีฬา และศูนย์กลางการค้า	การค้าที่เชื่อมโยงกับการสินค้าเกษตร

กลุ่มจังหวัด	จังหวัด	ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจ	ประเด็นเศรษฐกิจร่วม
ตอนล่าง 1		สินค้าเกษตร (Khmer Civilization and Sport Creative Cluster and Agricultural trading Centre)	การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอารยธรรมของและการท่องเที่ยวเชิงกีฬา
14. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 2	ยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี	ศูนย์กลางข้าวหอมมะลิโลก และประตูสู่อาเซียนตะวันออก (World Jasmine Rice Production Centre and Gateway to Eastern ASEAN)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการข้าวหอมมะลิ - การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารปลอดภัยและอาหารเพื่อสุขภาพ - การค้าชายแดน
15. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1	เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง และลำพูน	ศูนย์กลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเมืองนวัตกรรมเกษตรและอาหารสุขภาพภาคเหนือ (Northern Creative Cluster and Agricultural and Food Innopolis)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม - การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารปลอดภัยและอาหารเพื่อสุขภาพ
16. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2	เชียงราย น่าน พะเยา และแพร่	ศูนย์กลางการค้าและการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตอนเหนือประตูสู่อนุภูมิภาคน้ำโขงและอาเซียน+3 (Northern Trade and Green Tourism Destination and Gateway to GMS & ASEAN+3)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับ GMS และการค้าชายแดน และอาเซียน+3 - การค้าที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม - การค้าที่เชื่อมโยงกับอาหารปลอดภัยและอาหารเพื่อสุขภาพ
17. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1	ตาก พิชญโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุดรดิตถ์	ศูนย์กลางการค้าและการบริการเชื่อมโยงอินโดจีนและประตูสู่เมียนมา (Indo-China Trade and Service Centre and Gateway to Myanmar)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับการค้าชายแดนเมียนมา - การค้าที่เชื่อมโยงกับบริการบนเส้นทางเศรษฐกิจเหนือ-ใต้และตะวันออก-ตะวันตก - การบริการโลจิสติกส์ บริการสุขภาพและบริการสำหรับผู้สูงอายุ
18. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2	กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี	ศูนย์กลางธุรกิจข้าวและท่องเที่ยวมรดกโลก (Rice Business Centre and Heritage Tourism Destination)	- การค้าที่เชื่อมโยงกับธุรกิจข้าวและอาหารปลอดภัย - การค้าที่เชื่อมโยงกับมรดกโลก

วาระขับเคลื่อนที่ 4.2 : ยุทธศาสตร์และแนวทางขับเคลื่อน 18 กลุ่มจังหวัด

- การวางตำแหน่งยุทธศาสตร์เชิงเศรษฐกิจของแต่ละกลุ่มจังหวัด
- แนวทางการขับเคลื่อน
 - เป้าหมาย ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์
 - Roadmap, Milestones
 - ขั้นตอนการดำเนินงาน
 - หน่วยงานรับผิดชอบ
 - งบประมาณ กำลังคนและทรัพยากร

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : กพร กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงอุตสาหกรรม

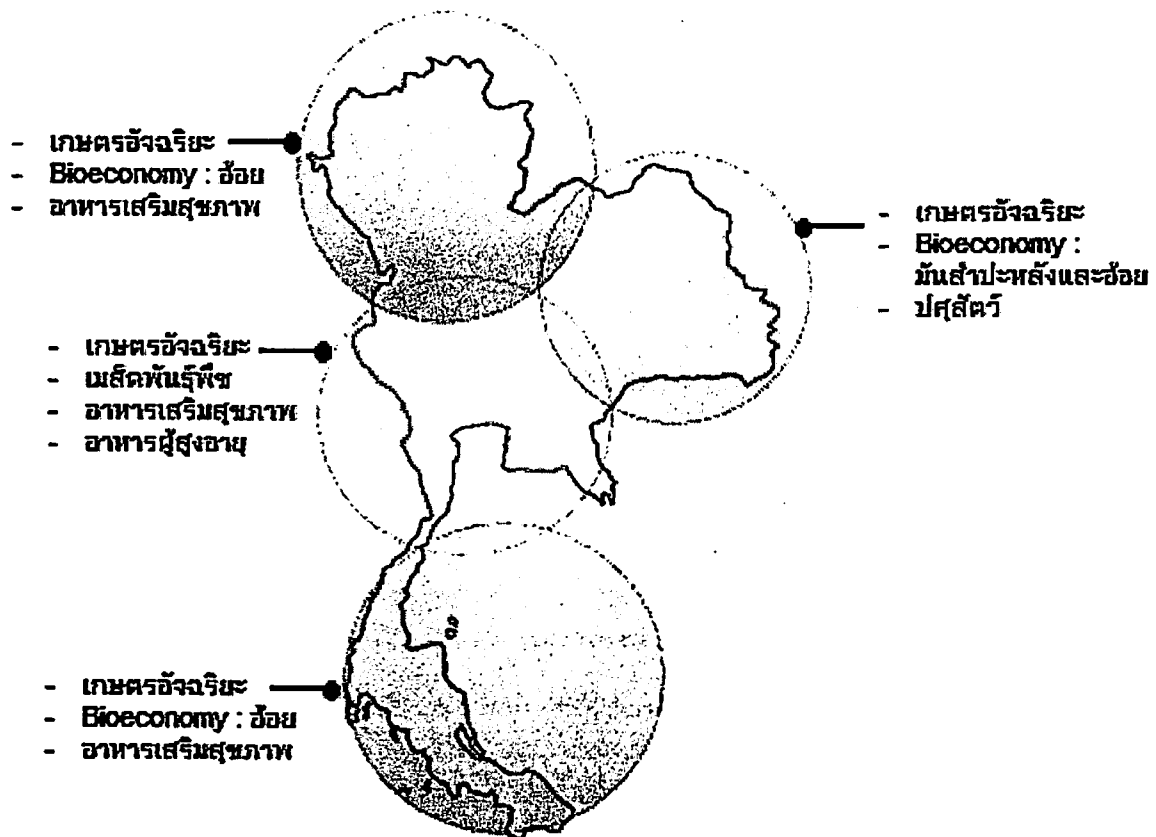
การจัดตั้ง Innovation Hub ในระดับภูมิภาค

หนึ่งในเป้าหมายของ Thailand 4.0 คือ การกระจายโอกาสและความมั่งคั่ง ลงสู่ระดับภูมิภาค ดังนั้น 5 วาระการวิจัยเชิงบูรณาการที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นสามารถพัฒนาเป็น Innovation Hub กระจายออกไปตามภูมิภาคต่างๆ ประกอบไปด้วย

1. Innovation Hub ด้านเกษตรและอาหาร
2. Innovation Hub ด้านสังคมสูงอายุ
3. เมืองอัจฉริยะ
4. Innovation Hub ด้าน Smart Energy
5. Creative Hub ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ส่วนวาระอื่นๆ อาจเตรียมความพร้อมโดยการสนับสนุนการวิจัยแบบมุ่งเป้า ก่อนพัฒนาเป็น Innovation Hub ในระยะถัดไป รายละเอียดการดำเนินการและการสนับสนุนของ 5 วาระการวิจัยเชิงบูรณาการ มีดังนี้

Innovation Hub ด้านเกษตรและอาหาร Roadmap ของทางด้านเกษตรและอาหาร คือ การพัฒนาสู่ “Advanced Bio-Based Economy” โดยการปรับเปลี่ยน Fragmented Industry ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไปสู่การสร้าง Integrated Value Chain เพื่อยกระดับ Bio-Based Industry จาก Volume-Based Industry เป็น Value-Based Industry นั้นหมายถึงการปรับเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมอาหารขั้นพื้นฐาน อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นพื้นฐาน และ Bio-Fuels ไปสู่อุตสาหกรรม Neutraceuticals, Bio-Based Medicine, Specialty Chemicals และ Bio-Based Plastics ที่มีมูลค่าสูงในอนาคต

รูปที่ 2.18 :แผนภูมิแสดง Innovation Hubs ด้าน “เกษตรและอาหาร”

จากการที่ประเทศไทยมีพื้นฐานเป็นประเทศเกษตรกรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค มีอุตสาหกรรมรองรับที่แตกต่างกัน การพัฒนานวัตกรรมจึงต้องแยกตามภูมิภาค และเนื่องจากแต่ละภูมิภาคมีกลไกพื้นฐานรองรับอยู่แล้ว ตั้งแต่อุตสาหกรรม สถาบันการศึกษา อุทยานวิทยาศาสตร์หรือห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย โรงงานต้นแบบ หากเพิ่มส่วนที่ขาดคือ การเข้าถึงข้อมูลสิทธิบัตร แผนภูมิแนวโน้มเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร ห้องปฏิบัติการ อุปกรณ์วิจัย เครื่องมือระดับ Pilot Scale และบุคลากรวิจัยในรูปแบบ Innovation Hub ก็จะทำให้กลไกการพัฒนาเทคโนโลยีสู่เชิงพาณิชย์สมบูรณ์ขึ้น โดยในแต่ละภูมิภาคอาจมีมากกว่า 1 Hub ขึ้นอยู่กับความแตกต่างเชิงภูมิศาสตร์หรือศักยภาพของพื้นที่ (ดังรูปที่ 2.18)

ทั้งนี้เป้าหมายหลักของ Innovation Hub ด้านเกษตรและอาหาร คือการพัฒนานวัตกรรมด้านเกษตรและอาหาร เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกร และสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้ประเทศ สามารถลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

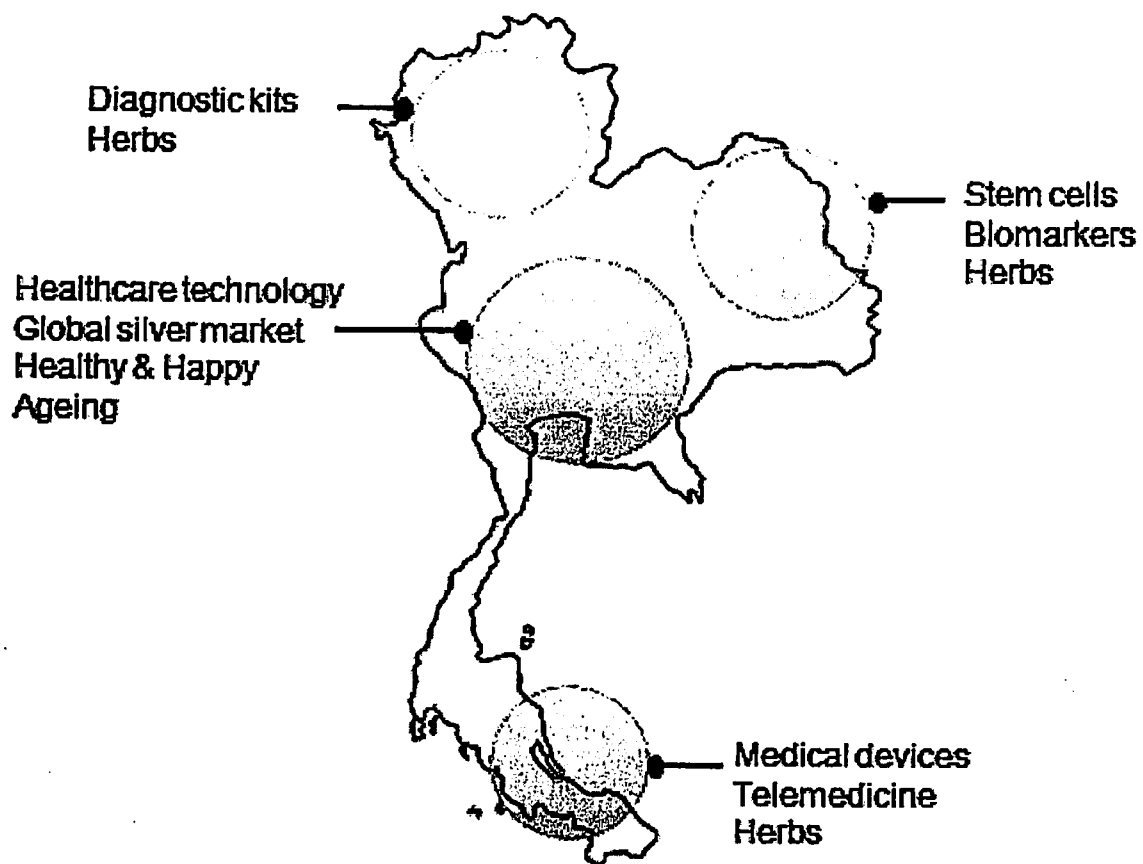
วาระเกษตรและอาหารเน้นการใช้เทคโนโลยีชีวภาพเป็นฐาน และเสริมด้วยเทคโนโลยีหุ่นยนต์และดิจิทัล สามารถดำเนินการใน 4 ภูมิภาคที่มีความแตกต่างของทรัพยากร และความเข้มแข็งของมหาวิทยาลัยในทั้ง 4 ภูมิภาค

มหาวิทยาลัยต่างประเทศระดับโลกที่สามารถเป็นผู้ร่วมพัฒนานวัตกรรมด้านนี้ ประกอบไปด้วย

1. Wageningen University, Netherlands
2. University of California at Davis, USA
3. Massey University, New Zealand
4. Cornell University, USA

Innovation Hub ด้านสังคมสูงอายุ โจทย์คือการเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส โดยการพัฒนา “อุตสาหกรรมผู้สูงอายุ” ด้วยการบูรณาการ 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อตอบโจทย์ประเด็นท้าทายของการเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยวางตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของอุตสาหกรรมสูงวัยของไทยใน Global Silver Market พร้อมๆกับการสร้าง Healthy Aging, Happy Agingให้เกิดขึ้น เพื่อรองรับสังคมไทย 4.0

วาระการวิจัยเชิงบูรณาการว่าด้วยสังคมสูงอายุ จะเน้นเทคโนโลยีการแพทย์เป็นฐาน และเสริมด้วยเทคโนโลยีหุ่นยนต์ ดิจิทัล และอื่น ๆ สามารถดำเนินการในลักษณะ Hub & Spoke มี Hub อยู่ส่วนกลาง และ Spoke กระจายใน 3 ภูมิภาคตามความเข้มแข็งของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคดังแสดงในรูปที่ 2.19

รูปที่ 2.19 :แผนภูมิแสดง Innovation Hub ด้าน “สังคมสูงอายุ”

มหาวิทยาลัยต่างประเทศระดับโลกที่สามารถเป็นผู้ร่วมพัฒนานวัตกรรมด้านนี้ ประกอบไปด้วย

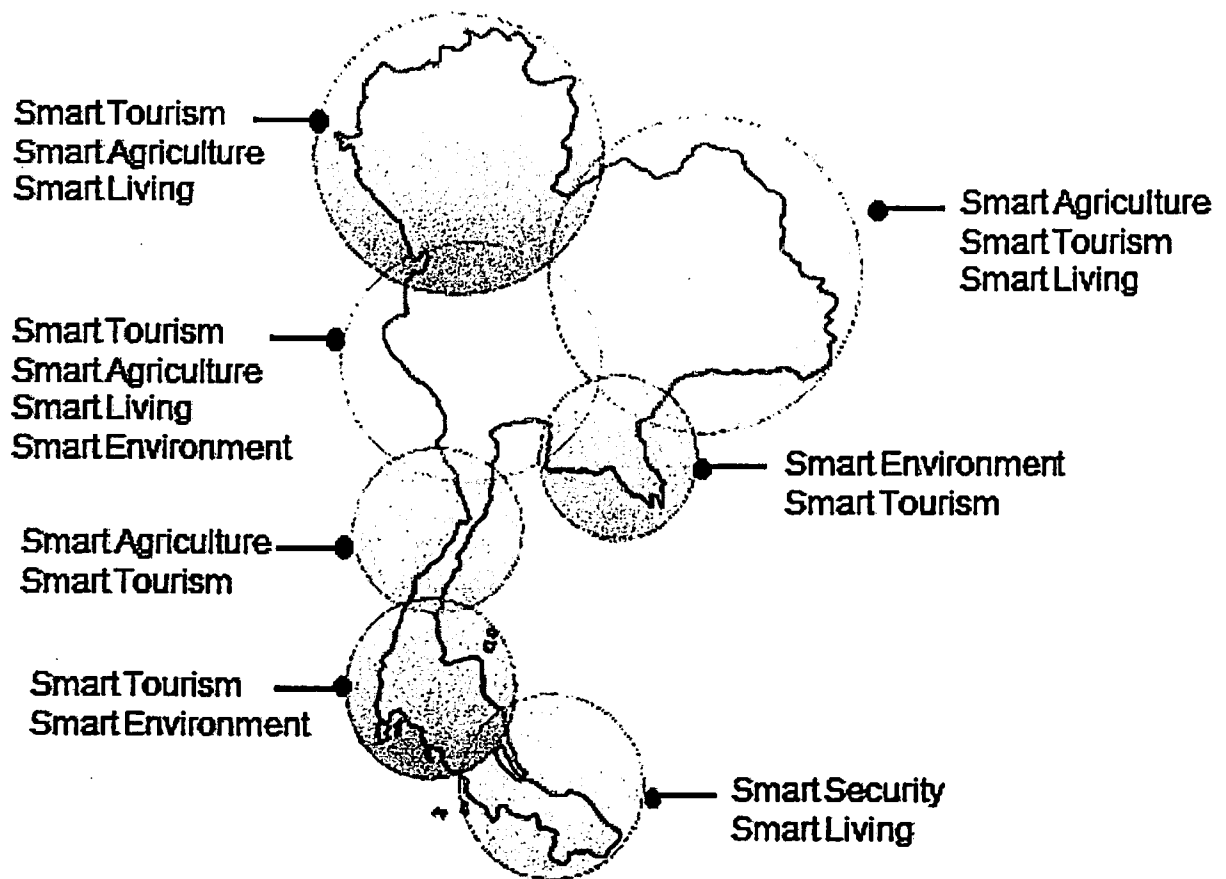
1. Harvard University, USA
2. University of Oxford, UK
3. Johns Hopkins University, USA
4. National Taiwan University, Taiwan

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะRoadmap ของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะคือ “การพัฒนา 5 เมืองอัจฉริยะเต็มรูปแบบ ภายใน 10 ปี” โดยในเบื้องต้น มีโครงการที่จะผลักดันให้เห็นผลเป็นรูปธรรม ในระยะต่างๆ ตามตารางที่ 2.7

ตาราง 2.7:โครงการภายใต้วาระการสร้างเมืองอัจฉริยะ (Smart City)

ระยะสั้น (ภายใน 1 -3 ปี)	ระยะกลาง (3-5 ปี)	ระยะยาว (5-10 ปี)
1. การสร้างความเข้าใจในบริบทของเมืองอัจฉริยะ (Smart City) การสร้างระบบต้นแบบที่สามารถเข้าถึงประชาชนในเมืองให้เข้าถึงได้ง่าย 2. การวางโครงข่ายการสื่อสารพื้นฐานให้กับกลุ่มตัวอย่าง 3. การสร้างชุมชนของกลุ่มนักวิจัยภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อวาง Roadmap ของระบบอุปกรณ์อัจฉริยะ (IoT Smart City) หลักที่ทุกเมืองต้องการ 4. การจัดทำบันทึกความเข้าใจร่วมกันระหว่างภาครัฐ สถานบันการศึกษา และภาคเอกชน	1. การขยายบันทึกความเข้าใจไปยังเครือข่ายเมืองทั่วประเทศ 2. การวางโครงข่ายการสื่อสารเพื่อรองรับ IoT และระบบ Cloud Data Services เต็มรูปแบบ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสรรพสิ่ง (Information of Everything) 3. การจัดตั้งศูนย์เมืองอัจฉริยะ ในระดับเทศบาลเพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลจัดการระบบได้เอง และมีการอบรมแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง	1. การสร้างโครงข่ายสื่อสารครอบคลุมไปยังหน่วยงานราชการ สถานที่ต่างๆ โรงเรียน และชุมชนบ้านเรือน 2. การจัดตั้งศูนย์กลางเมืองอัจฉริยะในระดับภูมิภาคอาเซียน เพื่อดึงดูดเครือข่ายเมืองอัจฉริยะจากภายนอก 3. การสร้างระบบเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงระบบต่างๆ ของเมืองอัจฉริยะ 4. การจัดตั้ง Metropolis Innovation Centre ในเมืองขนาดใหญ่เพื่อเป็นคลัสเตอร์หลักในแต่ละภูมิภาค

วาระการวิจัยเชิงบูรณาการว่าด้วยเมืองอัจฉริยะ จะเน้นเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน และเสริมด้วยเทคโนโลยีอื่น ๆ สามารถดำเนินการในลักษณะจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด เชื่อมการพัฒนาจังหวัดให้เป็นจังหวัด 4.0 โดยแต่ละจังหวัด/กลุ่มจังหวัดจะมีประเด็นที่แตกต่างกันไป ดังแสดงในรูปที่ 2.20

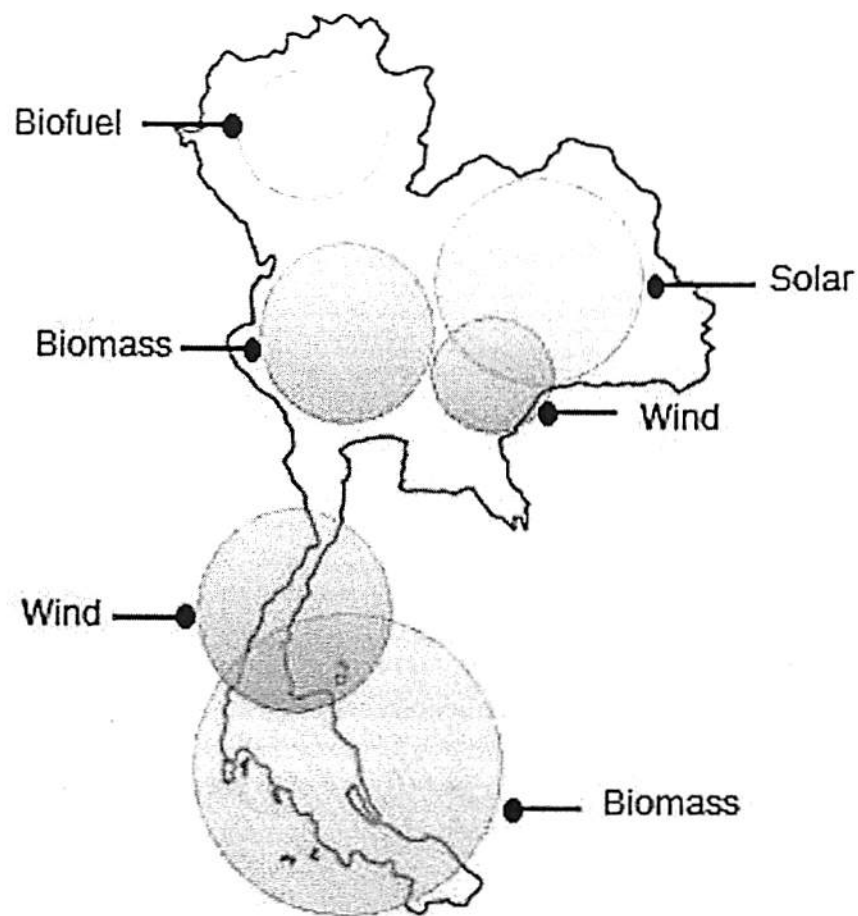

รูปที่ 2.20 : แผนภูมิแสดงเมืองอัจฉริยะ

มหาวิทยาลัยต่างประเทศระดับโลกที่สามารถเป็นผู้ร่วมพัฒนานวัตกรรมในด้านนี้ประกอบไปด้วย

1. Stanford University, USA
2. MIT, USA
3. The University of Melbourne, Australia
4. Tsinghua University, China

Innovation Hub ด้าน Smart Energyจะเน้นเทคโนโลยีพลังงานเป็นฐาน และเสริมด้วยเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น ดิจิทัล และเทคโนโลยีชีวภาพ สามารถดำเนินการในภาพรวมของประเทศ มี Hub ใหญ่ดูแลประเด็น ว่าด้วยประสิทธิภาพพลังงาน และการพัฒนาเมืองในด้านพลังงาน และสิ่งแวดล้อม และมีเครือข่ายรับผิดชอบด้าน Energy Conversion ของพลังงานในรูปแบบต่าง ๆ ตามพื้นที่ (ดังรูปที่ 2.21)

รูปที่ 2.21 :แผนภูมิแสดง Innovation Hub ด้าน Smart Energy

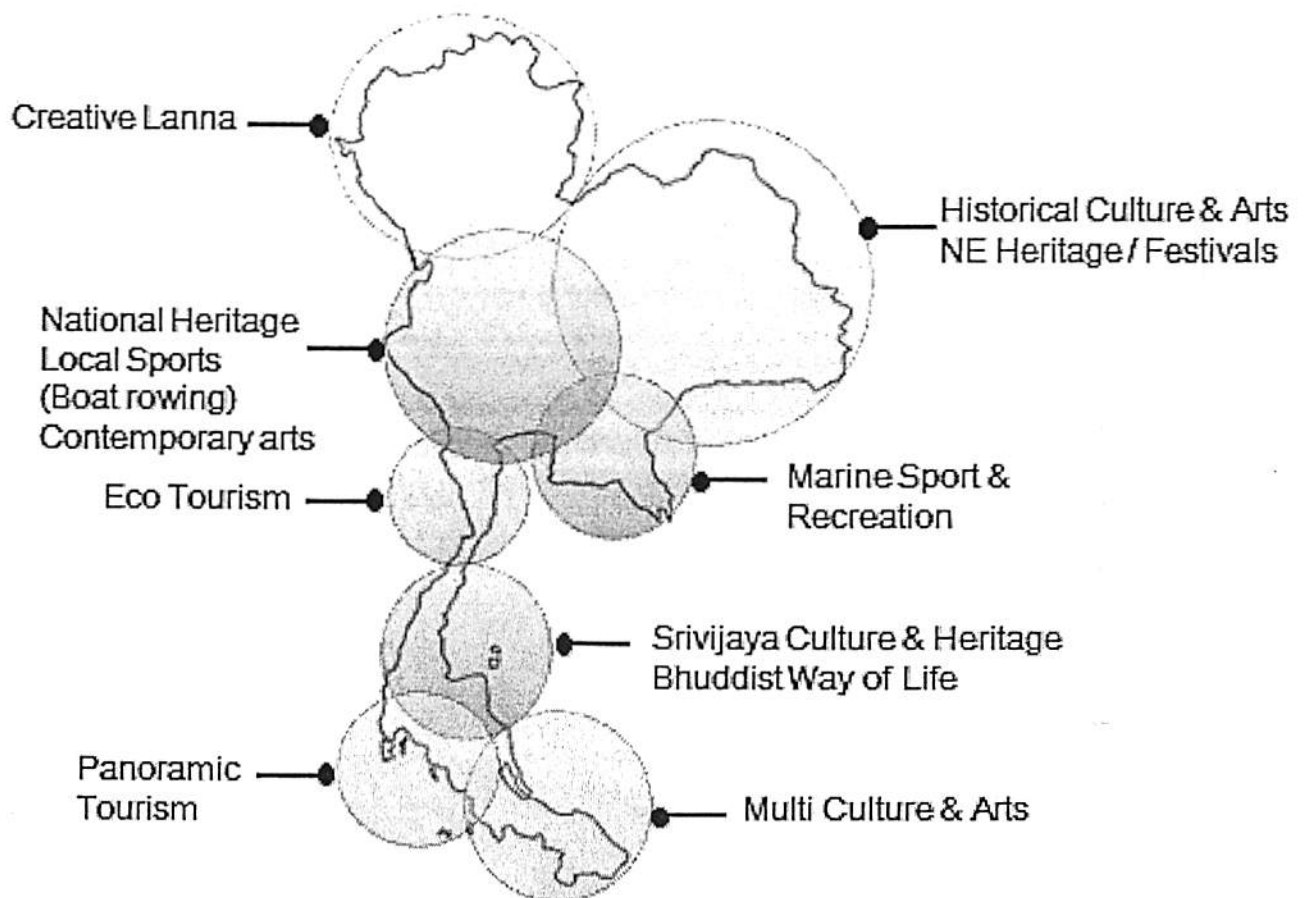
มหาวิทยาลัยต่างประเทศระดับโลกที่สามารถเป็นผู้ร่วมพัฒนานวัตกรรมด้านนี้ประกอบไปด้วย

1. Cal Tech, USA
2. KAIST, Korea
3. VTT, Finland

Creative Hub ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะเน้นการเพิ่มมูลค่าจากศิลปะ วัฒนธรรม อาหาร การออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์ ผสมผสานกัน โดยใช้อุตสาหกรรมบริการเป็นฐาน และเสริมด้วยเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น ดิจิทัล ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายเชิงชีวภาพ และความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม ตามภูมิภาคต่าง ๆ (ดังรูปที่ 2.22)

มหาวิทยาลัยต่างประเทศระดับโลกที่สามารถเป็นผู้ร่วมพัฒนานวัตกรรมด้านนี้ประกอบไปด้วย

1. Royal College of Art, UK
2. KOCCA และ KIDP, เกาหลีใต้
3. Rhode Island School of Design, USA
4. Politecnico di Milano, Italy

รูปที่ 2.22 :แผนภูมิแสดง Creative Hub

วาระขับเคลื่อนที่ 4.3 : การจัดตั้ง Innovation Hub ในระดับภูมิภาค

- Innovation Hub ด้านเกษตรและอาหาร
- Innovation Hub ด้านสังคมสูงอายุ
- เมืองอัจฉริยะ
- Innovation Hub ด้าน Smart Energy
- Creative Hub ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : กระทรวงศึกษาธิการ (มหาวิทยาลัย)

กระทรวงวิทยาศาสตร์ (สวทช) กพร กระทรวงมหาดไทย

การสร้างกลไกขับเคลื่อนการเติบโตระดับจังหวัด

ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ของโลกในศตวรรษที่ 21 การสร้างความมั่งคั่งมิได้เกิดขึ้นในระดับประเทศเพียงอย่างเดียว แต่เกิดขึ้นในระดับภูมิภาค (Region - States) และระดับเมือง (Cities) ด้วยเป็นสำคัญ

หากพิจารณาการพัฒนาทางเศรษฐกิจของเมืองในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จะพบว่า แต่ละเมืองมีการวางตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีกลไกขับเคลื่อน เพื่อปรับเปลี่ยนเมืองของตนให้โดดเด่น สร้างพลวัตในกิจกรรมทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว ช่วยให้เศรษฐกิจของเมืองมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วาเกเนเกน (Wageningen)

ได้สร้างสรรค์ให้เป็นเมืองแห่งธุรกิจไฮเทคในนาม Food Valley โดยตั้งเป้าหมายที่จะให้เนเธอร์แลนด์เป็นศูนย์กลางอาหารของโลก

Food Valley เกิดจากการลงทุนและประสานความร่วมมือกับหลายภาคส่วน จนกระทั่งสามารถรวบรวมภาคเอกชนให้เข้ามาตั้งบริษัทไฮเทคกว่า 1,500 บริษัทใน Food Valley แห่งนี้พร้อม ๆ กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สร้างความร่วมมือกับสถาบันวิจัย ภาควิชาการ โดยนำเรื่องวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการผลิต

ใน Food Valley แห่งนี้จึงมีสถาบันวิจัย 21 แห่ง และมหาวิทยาลัย Wageningen ร่วมกันค้นคว้า ผลิตบุคลากร มีศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ ทำหน้าที่บ่มเพาะธุรกิจใหม่ๆ เช่น ชุดตรวจสอบอาหาร ระบบนำส่งอาหารด้วยนาโนแคปซูล RFID เป็นต้น

คุมาโมโตะ (Kumamoto)

เป้าหมายการพัฒนาเมืองคุมาโมโตะ คือ เปลี่ยนจาก “เมืองทางผ่าน” เป็น “เมืองเป้าหมายการเดินทาง” โดยการสร้าง คุมะมง (หมีดำแถมแดง) เป็นมาสคอตประจำเมือง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาค จากนั้นไม่นาน คุมะมงก็ได้รับความนิยมไปทั่วประเทศญี่ปุ่นอย่างรวดเร็ว

ตัวอย่างที่สำคัญของกรณีตัวอย่างนี้ คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งจากรัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชน คนทั้งเมืองคุมาโมโตะ มีส่วนร่วม ช่วยกันโปรโมตคุมะมงให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั้งประเทศญี่ปุ่น ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ การเล่นเกมผ่านสื่อออนไลน์หรือ Social Media ทำให้เกิดกิจกรรม การท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องจากการมี “คุมะมง” จำนวนมากช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของเมืองได้เป็นอย่างดี

บาห์ลี

บาห์ลีได้พัฒนาเมือง โดยเปลี่ยนจาก “เป้าหมายท่องเที่ยวคุณภาพต่ำ” เป็น “เมืองเป้าหมายการท่องเที่ยวที่หลากหลายและคุณภาพสูง” วัฒนธรรมบาห์ลีของชาวบาห์ลีเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยว เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทั้งเรื่องประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม

บาห์ลี มุ่งที่เปลี่ยนไปสู่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หรูหรา โดยมีการจัดโซนนิ่งที่ชัดเจนสำหรับ นักท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีการกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด เช่นมีโซนของนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับมาเยือนครั้งแรก (Kuta) โซนโรงแรมหรูหราระดับ 5-6 ดาว (Nuda Dua) โซนการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม เป็นต้น

โยโกฮาม่า (Yokohama)

เป็นเมืองประตูสู่ต่างประเทศ (Gateway) มายาวนานกว่า 150 ปี จึงเป็นเมืองที่เต็มไปด้วยทัศนคติของ การประกอบการ (Enterprising Minds) ทำให้เมืองโยโกฮาม่าสามารถเก็บเกี่ยวประโยชน์จากตำแหน่งของ เมืองที่มีเอกลักษณ์ได้อีกมากในอนาคต

ลำดับความสำคัญที่โยโกฮาม่าเน้น และมีวิสัยทัศน์ในทศวรรษหน้าที่ชัดเจน คือ มีเป้าหมายการเปลี่ยน ผ่านเมืองโยโกฮาม่าไปสู่ภาพเมืองใหม่ในอนาคตดังนี้

- A Life-Enhance City เมืองโยโกฮาม่าจะพัฒนาเป็นเมืองที่สนับสนุนกิจกรรมการสร้างสรรค์ทั้งในระดับบุคคล องค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐ และบริษัทเอกชน
- An Environmental City เมืองโยโกฮาม่าจะมุ่งสู่การลดการใช้วัสดุและกระตุ้นให้ประชาชนมีการ re-use และ recycle เพื่อปกป้อง รักษาสิ่งแวดล้อม
- A Unique City เมืองโยโกฮาม่าจะเป็นเมืองที่พัฒนาแล้วอย่างมีเอกลักษณ์

ซูริค (Zurich)

เมืองซูริคมีเป้าหมายที่จะสร้างความเท่าเทียมระหว่างรุ่น (Generational Equality) สร้างความเติบโต และปรับโครงสร้างเพื่อประโยชน์ของชนชั้นกลาง

เมืองซูริคเน้นการให้ความสำคัญกับเป้าหมายในสองเรื่องใหญ่ๆ คือ เรื่องแรกเป็นเรื่องการบริหารจัดการ ภาครัฐรูปแบบใหม่ การสร้างมาตรฐานที่มีคุณภาพแก่บริการภาครัฐ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส และเรื่องที่สอง คือ การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ยกระดับศักยภาพ เพื่อสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของเมือง โดยจะจัดให้มีพื้นที่ Greater Zurich Area สร้างพื้นที่เพื่อการพัฒนา และ Machine in the Garden สร้างสภาพแวดล้อมของเมืองที่ดี

จากประสบการณ์การพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองต่างๆทั่วโลก สรุปได้ว่า

- เมืองต่างๆ มีการกำหนดเป้าหมายและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมีการออกมาตรการต่างๆ ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมของเมือง โดยพิจารณาทั้งปัจจัยศักยภาพของเมืองและความท้าทายจากภายนอกภายในของเมือง โดยหลายเมืองนำปัญหาที่เมืองเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นการเป็นทางผ่าน การประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม มาสร้างเรื่องราวใหม่ ผ่านการประชาสัมพันธ์และการใช้กฎหมาย เพื่อยกระดับเมืองให้ก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้
- มาตรการในการพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองมีหลากหลาย เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและทุนมนุษย์ การให้แรงจูงใจเพื่อดึงดูดการลงทุนจากภายนอก การสร้างอัตลักษณ์ของเมือง การบังคับใช้กฎหมาย เช่น กฎหมายโซนนิ่ง กฎหมายสิ่งแวดล้อม การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างภาพพจน์ของเมืองให้เป็นระดับโลก

จะเห็นได้ว่า โลกในศตวรรษที่ 21 จะเป็นการสร้างความมั่งคั่งในระดับเมือง (City-Based Wealth Creation) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศ วางตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ พัฒนาศักยภาพทางด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน ในบริบทของแผนยุทธศาสตร์ “จังหวัด 4.0”

แผนยุทธศาสตร์ “จังหวัด 4.0”

เพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม รัฐบาลจะเน้นการสร้างกลไกการขับเคลื่อนการเติบโตในระดับพื้นที่ผ่านการพัฒนา “แผนยุทธศาสตร์จังหวัด 4.0” ซึ่งหากประสบความสำเร็จจะก่อให้เกิด “77 Provincial Growth Engines” ที่มีพลังมหาศาล

แผนยุทธศาสตร์ “จังหวัด 4.0” เป็นสัญญาประชาคมของประชารัฐในระดับพื้นที่ (ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัด พาณิชย์จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้า สภาอุตสาหกรรม YEC, Young FTI, BizClub ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ฯลฯ) ซึ่งเป็นการวางยุทธศาสตร์ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งแผนยุทธศาสตร์จังหวัด 4.0 เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ประชาชนมีความเป็นเจ้าของ จึงถือเป็นกระบวนการปลูกฝังระบอบประชาธิปไตย มิเพียงเท่านั้นแผนยุทธศาสตร์จังหวัด 4.0 ยังเป็น Demand-Driven ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ลดโอกาสการสูญเสียจากการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจาก Supply-Driven ที่มาจากภาคราชการ ประการสำคัญคือแผนยุทธศาสตร์จังหวัด 4.0 จะปิดกั้นโอกาสการแทรกแซง หรือดำเนินมาตรการประชานิยมที่มาจากนักการเมืองอย่างดั่งเช่นในอดีต

ในมิติทางเศรษฐกิจ แผนยุทธศาสตร์จังหวัด 4.0 จะกระตุ้นให้เกิดการทำให้จังหวัดเป็นพื้นที่ที่น่าสนใจ โดยเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดในลักษณะที่ส่งเสริมซึ่งกันและกันระหว่าง จังหวัดในกลุ่มเดียวกัน ขณะเดียวกัน ก็มีจุดเด่นของตนเองเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการดึงดูดการลงทุนจาก ภายนอก การสร้างคนในพื้นที่ให้มีผลิตภาพสูง รวมถึงการสร้างสินค้าและบริการมูลค่าสูงของจังหวัดที่สามารถ แข่งขันได้

กลุ่มเป้าหมายภายใต้แผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จังหวัด 4.0สามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. การปรับเปลี่ยนกลุ่มวิสาหกิจ 1.0 - 2.0 ไปสู่วิสาหกิจ 3.0ประกอบด้วย การยกระดับมาตรฐานและผลิตภาพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การสร้างเครือข่ายธุรกิจ และการเข้าถึงตลาด ครอบคลุมทั้งเกษตรกร 1.0 – 2.0 , SMEs 1.0 – 2.0 ตลอดจนธุรกิจภาคบริการ 1.0 – 2.0
2. การปรับเปลี่ยนกลุ่มวิสาหกิจ 3.0 ไปสู่วิสาหกิจ 4.0 ประกอบด้วย การสร้างนวัตกรรม การพัฒนาโมเดลธุรกิจ การทำธุรกิจบนดิจิทัลแพลตฟอร์ม การสร้างเครื่องช่วยการค้า และการลงทุนในต่างประเทศ ครอบคลุมทั้งเกษตรกร 3.0 , SMEs 3.0 รวมกับธุรกิจภาคบริการ 3.0
3. การส่งเสริมให้เกิด Local Startupsขึ้นในจังหวัด ประกอบด้วยมาตรการทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ การสร้างความเชื่อมโยงกับภูมิภาคและประชาคมโลก

พร้อมกันนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและระบบตลาดของจังหวัดให้แข็งแกร่ง อาทิ เส้นทางคมนาคม โลจิสติกส์ ระบบอินเทอร์เน็ต ตลาดกลางสินค้าเกษตร ตลาดชุมชน ตลาดอีคอมเมิร์ซ กองทุนพัฒนาจังหวัด และ Provincial Venture Capital ฯลฯ

วาระขับเคลื่อนที่ 4.4 : การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์จังหวัด 4.0

- เป้าหมาย ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์
- Roadmap, Milestones
- รายละเอียดกิจกรรม
- งบประมาณ กำลังคนและทรัพยากร
- การประเมินผล

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน :กระทรวงมหาดไทย (ผู้ว่าราชการจังหวัด)กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรมกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน

วาระที่ 5 : บูรณาการอาเซียน เชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก

การเปลี่ยนแปลงสู่โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้าง กระแส Globalization, Digitization, Urbanization, Individualization และ Commonization ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติของภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์โลก อันจะส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ นโยบายการค้าและการลงทุนในภาพใหญ่ และรูปแบบการค้าการลงทุนของภาคเอกชนในระบบเศรษฐกิจโลก

ภูมิรัฐศาสตร์โลกในศตวรรษที่ 21

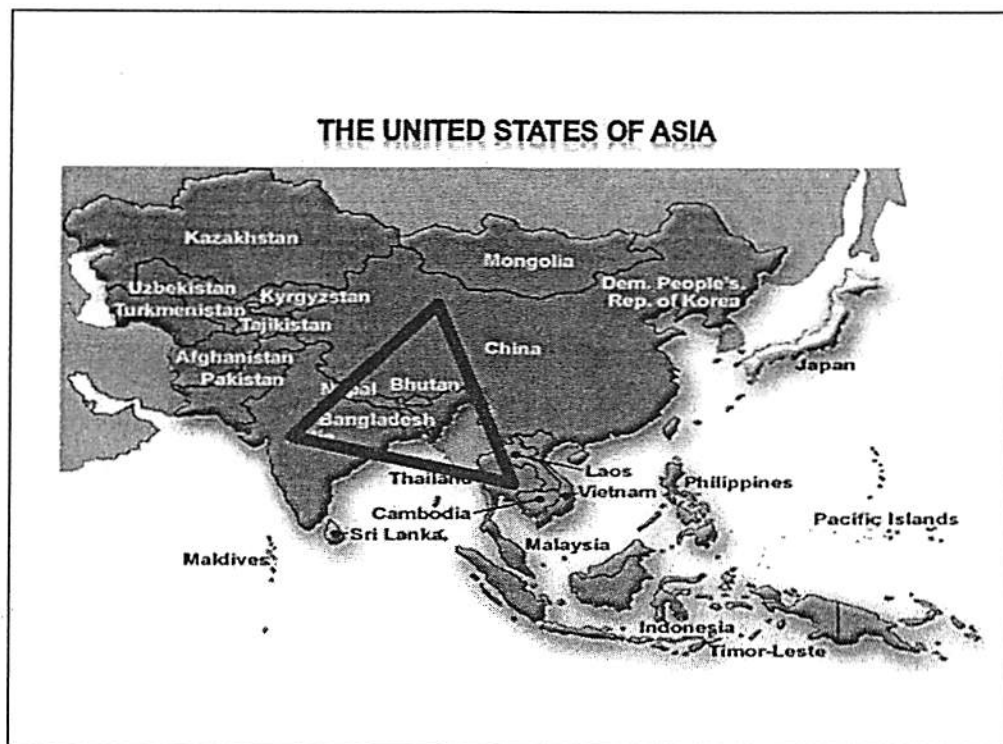
การสิ้นสุดลงของสงครามเย็น นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ครั้งสำคัญจาก “โลกสองขั้ว” กลายเป็น โลกในสามรูปแบบใหม่ ดังต่อไปนี้

- 1.โลกขั้วเดียว (Unipolar World) เป็นโลกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ทั้งในมิติทางการเมือง และการทหาร
- 2.โลกหลายขั้ว (Multi-Polar World)เป็นโลกที่มีหลายขั้วอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป จีน ญี่ปุ่น อินเดีย รัสเซีย บราซิล เป็นต้น
- 3.First Among Equals (The 1+X World) เป็นแนวคิดที่อยู่ระหว่างสองแนวคิดแรก คือ สหรัฐอเมริกายังมีบทบาทนำในเกือบทุกด้าน และในแต่ละด้านก็จะมีมหาอำนาจอื่นเป็นผู้นำร่วม เช่น เรื่องเศรษฐกิจ อาจจะมีสหรัฐอเมริกา ร่วมกับสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และจีน ร่วมกันเป็นผู้นำ ด้านความมั่นคงอาจจะมีสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และรัสเซีย ร่วมกันเป็นผู้นำ เป็นต้น

พร้อม ๆ กับการสิ้นสุดลงของสงครามเย็น กระแสโลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนโลกไปสู่ยุคที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรหรือปัจเจกบุคคลมีมากขึ้น โดยการรวมตัวของ “ผู้เล่นที่ไม่ใช่ภาครัฐ” (Non-State Actors) เช่น International Governmental Organizations (อาทิ WTO, WEF, World Bank), International Non-Governmental Organizations (อาทิ Greenpeace, World Wildlife Federation, Amnesty International และ The World Social Forum) รวมถึงเครือข่ายขบวนการก่อการร้าย กลุ่มทหารรับจ้างอิสระและโจรสลัดข้ามชาติ เกิดเป็น “โลกไร้ขั้ว”(Non-Polar World)

ภูมิเศรษฐศาสตร์โลกในศตวรรษที่ 21

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกที่จะเกิดขึ้นในช่วง 3 – 4 ทศวรรษนับจากนี้ คือ ความเปลี่ยนแปลงอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยมีการเปลี่ยนถ่ายอำนาจทางเศรษฐกิจจากโลกตะวันตกมาสู่โลกตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในบริเวณสามเหลี่ยมเศรษฐกิจของทวีปเอเชีย หรือที่เรียกว่า “*The New United States of Asia (The New USA)*” อันประกอบด้วยประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก นำโดยจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้ นำโดยอินเดีย และที่สำคัญคือประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ดังรูปที่ 2.24) ซึ่งจะเป็นพลังขับเคลื่อนร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ในฐานะที่เป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้สามารถรองรับกับโอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ผ่านการปฏิรูปและการปรับเปลี่ยนประเทศอย่างเหมาะสม ซึ่งหากประเทศไทยไม่ดำเนินการเตรียมความพร้อมดังกล่าว อาจทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปอย่างน่าเสียดาย

รูปที่ 2.24 : The United States of Asia

ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมี “กรอบยุทธศาสตร์”(Grand Strategy) ที่ชัดเจนในการรับมือกับพลวัตที่เกิดขึ้นทั้งในภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์โลก เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนสู่ Thailand 4.0 อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในโลกศตวรรษที่ 21

ยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนของประเทศไทยในเวทีโลก

ควบคู่กับการเปลี่ยนผ่าน จาก Thailand 1.0 ไปสู่ Thailand 3.0 ยุทธศาสตร์การค้า การลงทุนของประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนจากยุทธศาสตร์การทดแทนการนำเข้า สู่ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการส่งออก สู่ยุทธศาสตร์การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ การเคลื่อนไหลของเงินทุนอย่างเสรี และการพัฒนาเศรษฐกิจคู่ขนานตามลำดับ

พลวัตของโลกได้เปลี่ยนไป การเชื่อมต่อกันของทุกภาคส่วนของโลกอย่างสนิท ทำให้ระบบเศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงจาก One Country, One Market เป็น One World, One Market ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ยุทธศาสตร์การค้า และการลงทุนภายใต้ Thailand 4.0 จะเน้นการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นชาติการค้า และเป็นหนึ่งในศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาคเอเชีย (ASIAN Trading Nation)

การวางตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์เป็นชาติการค้า และเป็นหนึ่งในศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาคเอเชีย

โดยทำเลที่ตั้ง ประเทศไทยตั้งอยู่ในศูนย์กลางของกลุ่มประเทศ CLMVT ดังนั้น จึงมีความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบของการเป็นชาติการค้าและศูนย์กลางธุรกิจในภูมิภาค CLMVT อยู่แล้ว แต่การสร้างความมั่งคั่งของชาติในศตวรรษที่ 21 ลำพังอาศัยแต่เพียงเรื่องของทำเลที่ตั้งคงไม่ได้ จะต้องยกระดับความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขัน โดยมุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นชาติการค้าและหนึ่งในศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาคเอเชีย

ยุทธศาสตร์สำคัญที่จะผลักดันการเป็นชาติการค้า และเป็นหนึ่งในศูนย์กลางธุรกิจของภูมิภาคเอเชีย ประกอบไปด้วย 4 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกัน

- 1) การส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริบทการค้าระหว่างประเทศในประเทศไทย
- 2) การพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจตะวันออก
- 3) การพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรม
- 4) การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดน

การส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริษัทการค้าระหว่างประเทศในประเทศไทย

รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มีการลงทุนของบริษัทต่างชาติในรูปแบบการจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (International Headquarters: IHQ) และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trading Centers: ITC) ในประเทศไทย เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค โดยเฉพาะในภาคบริการ การบริหารเงิน การจัดซื้อและขายสินค้า วัตถุดิบ และชิ้นส่วนระหว่างประเทศ ตลอดจนกระตุ้นให้มีการนำเงินตราจากต่างประเทศและการใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ อันจะส่งผลทางตรงให้เกิดกระแสหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ช่วยเพิ่มการบริโภคและการลงทุนของภาคเอกชนในประเทศ นอกจากนี้การดึงดูดผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถจากต่างประเทศให้เข้ามาทำงานใน IHQ และ ITC เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์กับผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคและโลกต่อไปในอนาคต

การปรับปรุงมาตรการส่งเสริมกิจการ IHQ และ ITC

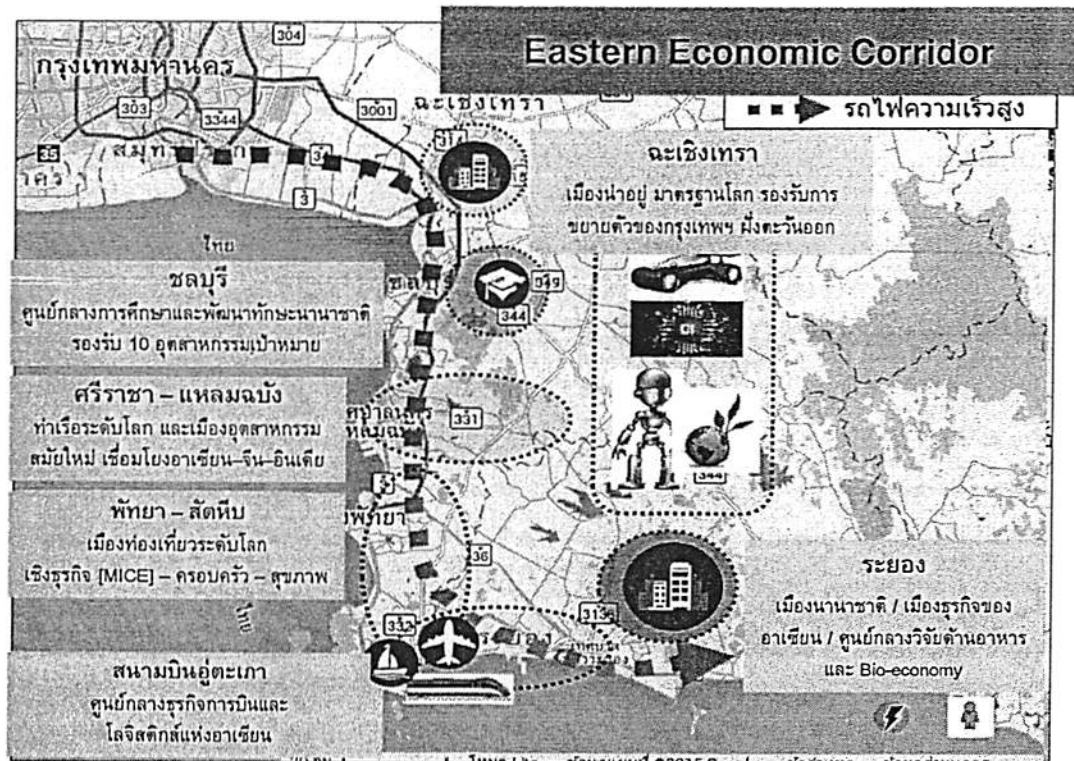
เดิมตั้งแต่ปี 2545 ประเทศไทยได้มีมาตรการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาค (Regional Operating Headquarters: ROH) โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และกระทรวงการคลัง โดย BOI เป็นผู้ให้สิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tax Incentive) เช่น การถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน การอนุญาตให้นำผู้ชำนาญการต่างชาติเข้ามาทำงาน เป็นต้น ส่วนกระทรวงการคลังจะให้สิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 10 ปี แต่เนื่องจากทั้งสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ไม่สามารถดึงดูดให้เกิดการลงทุนได้ตามที่ต้องการ รัฐบาลจึงได้พิจารณาทบทวนมาตรการดังกล่าว

- เพิ่มกิจกรรมการจัดซื้อจัดหาให้กับบริษัทที่ไม่อยู่ในเครือเดียวกัน (Trading)
- เพิ่มกิจกรรมให้กู้ยืมเพื่อบริหารสภาพคล่องแก่บริษัทในเครือของศูนย์บริหารเงิน (Treasury Center)
- ลดเงื่อนไขการกำกับดูแลบริษัทในเครือจากเดิมไม่น้อยกว่า 3 ประเทศเป็นไม่น้อยกว่า 1 ประเทศ
- ไม่กำหนดสัดส่วนรายได้จากการให้บริการในต่างประเทศซึ่งเดิมกำหนดไว้ว่าต้องมากกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ทั้งหมด
- เพิ่มสิทธิประโยชน์การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็น 15 ปี
- เพิ่มสิทธิประโยชน์ลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเหลืออัตราร้อยละ 15 สำหรับผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานใน IHQ และ ITC

ตาราง 2.8 : การกำหนดเงื่อนไขในการส่งเสริมกิจการ IHQ และ ITC

กิจการ	เงื่อนไขของ BOI
กิจการสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ (International Headquarters: IHQ) หมายถึง บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยเพื่อประกอบกิจการให้บริการตามที่กำหนดไว้แก่วิสาหกิจในเครือหรือสาขาของตน ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ	1. ต้องมีทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท 2. ต้องกำกับดูแลกิจการของสาขาหรือบริษัทในเครือในต่างประเทศไม่น้อยกว่า 1 ประเทศ 3. ต้องมีแผนดำเนินการและขอบข่ายธุรกิจ ดังนี้ 3.1 การบริหารงานทั่วไป การวางแผนทางธุรกิจ และการประสานงานธุรกิจ 3.2 การจัดทาวัตถุติบและขึ้นส่วน 3.3 การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3.4 การสนับสนุนด้านเทคนิค 3.5 การส่งเสริมด้านการตลาด และการขาย 3.6 การบริหารด้านบุคคล และการฝึกอบรม 3.7 การให้คำปรึกษา และแนะนำในการประกอบธุรกิจด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงิน การตลาด ระบบบัญชี เป็นต้น 3.8 การวิเคราะห์ และวิจัยด้านเศรษฐกิจและการลงทุน 3.9 การจัดการ และควบคุมสินเชื่อ 3.10 ศูนย์บริหารเงิน (Treasury Center) 3.11 การให้บริการสนับสนุนอื่นๆ ตามที่สำนักงานเห็นสมควร
กิจการบริษัทการค้าระหว่างประเทศ (International Trading Centers: ITC) หมายถึง บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยเพื่อประกอบกิจการจัดซื้อและขายสินค้า วัตถุติบ และขึ้นส่วน หรือให้บริการเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศแก่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ	ต้องมีทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้วไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท

การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)

รูปที่ 2.25 : การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

ที่มา : ดร.คณิต แสงสุพรรณ

รัฐบาลมีนโยบายยกระดับ “พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก” (Eastern Seaboard)” ขึ้นเป็น “ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก” หรือ Eastern Economic Corridor (EEC)ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และ ระยอง โดยตั้งเป้าหมายการพัฒนาพื้นที่ EEC ดังนี้

- (1) เป็น “พื้นที่ที่น่าอยู่อาศัย และน่าลงทุนที่สุดในอาเซียน”
- (2) ยกระดับพื้นที่ EEC เข้าสู่มาตรฐานโลก และให้มีระดับการพัฒนาสูงสุดในอาเซียน
 - สร้างงานคุณภาพ ด้วยการลงทุนธุรกิจที่ทันสมัย ไร้มลภาวะ
 - สร้างเมืองนานาชาติ ทันสมัยในระดับสากล เพื่อให้เป็นมาตรฐานใหม่ของอาเซียน
 - สร้างคุณภาพชีวิต ด้วยโรงพยาบาลและมหาวิทยาลัยระดับโลก โรงเรียนคุณภาพสวนสาธารณะ สันทนาการ และ Wifi ในเมือง
- (3) เชื่อมโยงเขต EEC กับอาเซียน - จีน - อินเดีย ด้วยโครงสร้างพื้นฐานระดับสากล ทั้งถนน ท่าเรือ สนามบิน รถไฟความเร็วสูง และรถไฟขนส่งสินค้า
- (4) ให้พื้นที่ EEC เป็นตัวอย่างการพัฒนาแบบก้าวกระโดดเพื่อเตรียมการประเทศไทยสู่อนาคต

ตาราง 2.9 : พื้นที่เป้าหมายทั้ง 3 จังหวัด มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

	พื้นที่	ศักยภาพทางเศรษฐกิจ
1	ฉะเชิงเทรา	เป็นเมืองที่รองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเป็นเมืองอยู่อาศัยที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีรายได้ระดับกลาง และรองรับการขยายหรือเคลื่อนย้ายหน่วยงานรัฐจากพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2	ชลบุรี	มีศักยภาพพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาทักษะระดับนานาชาติเพื่อรองรับความต้องการแรงงานที่มีฝีมือสำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมต่างๆ อีกทั้งยังพัฒนาเป็นเมืองพักตากอากาศสำหรับการอยู่อาศัยของบุคลากรที่ทำงานในพื้นที่ภาคตะวันออก โดยมีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น โรงเรียนนานาชาติ โรงพยาบาลนานาชาติ ศูนย์การค้า เป็นต้น ● แหลมฉะเชิงเทรา เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของอาเซียน โดยมุ่งเน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตขั้นสูง เช่น อุตสาหกรรมเทคโนโลยีด้านหุ่นยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ขั้นสูง อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ นอกจากนี้ ยังจะเพิ่มขีดความสามารถของท่าเรือแหลมฉบัง มีการลงทุนระบบโลจิสติกส์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เพื่อเชื่อมโยงการขนส่งทางบก ทางทะเล และทางอากาศยกระดับเป็นประตูสู่กลุ่มเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) ● พัทยา-สัตหีบ และอูตะนา เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมที่หลากหลาย เช่น ○ พื้นที่พัทยา-สัตหีบ สามารถยกระดับเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวระดับภูมิภาคที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างกว้างขวาง ทั้งด้านการแพทย์เชิงท่องเที่ยว (Medical Tourism) ธุรกิจเชิงสุขภาพ (Healthcare Business) การประชุมสัมมนาและนิทรรศการ (MICE) กีฬาทางน้ำ การสร้างธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและผู้มีรายได้สูง ○ พื้นที่อูตะนา จะใช้สนามบินอูตะนาเป็นกลไกเชื่อมโยงการท่องเที่ยว พัทยา กับนานาชาติ และพัฒนาต่อยอดไปสู่การสร้างธุรกิจขนส่งสินค้าเชิงพาณิชย์ ธุรกิจการซ่อมบำรุงอากาศยาน (MRO) ธุรกิจต่อเรือ และเขตปลอดภาษีต่างๆ โดยตั้งเป้าให้เป็นศูนย์ธุรกิจการบินและศูนย์โลจิสติกส์แห่งอาเซียน
3	ระยอง	เป็นจังหวัดที่มีพื้นฐานด้านอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมี ซึ่งสามารถพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการ

พื้นที่	ศักยภาพทางเศรษฐกิจ
	ผลิตและการวิจัยและพัฒนา ให้สอดคล้องกับกระแสเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพ (Biofuel) อุตสาหกรรมพลาสติกชีวภาพ (Bio Plastic) อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly Chemicals) รวมไปถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงและเป็นมาตรฐานสากล

ทั้งนี้ จากการประเมินของคณะทำงาน EEC พบว่า ในช่วง 5 ปีข้างหน้า คาดว่าจะมีเม็ดเงินลงทุนเกิดขึ้นในพื้นที่ EEC อีกอย่างน้อย 1.5 ล้านล้านบาท ประกอบด้วย

โครงการ	เงินลงทุน (ล้านบาท)
การลงทุนของภาคเอกชนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยเฉพาะ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ยานยนต์ เครื่องจักรและอุปกรณ์	500,000
การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขยายมอเตอร์เวย์ การลงทุนรถไฟความเร็วสูงและรถไฟทางคู่ การขยายท่าเรือแหลมฉบังและมาบตาพุด การพัฒนาท่าเรือจุกเสม็ด การพัฒนาสนามบินอู่ตะเภาเป็นสนามบินพาณิชย์แห่งที่ 3 อย่างเต็มรูปแบบ เป็นต้น	400,000
การลงทุนพัฒนาเมือง (เมืองใหม่ โรงพยาบาล โรงเรียน ที่อยู่อาศัย)	400,000
การลงทุนด้านการท่องเที่ยวคุณภาพ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	200,000
รวม	1,500,000

สำหรับความคืบหน้าเรื่องกฎหมาย EEC เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2559 ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการของ “ร่างพระราชบัญญัติพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ....” ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างต่อไป โดยคาดว่าจะมีผลใช้บังคับในช่วงต้นปี 2560 ร่างกฎหมายดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้

- (1) ประกาศให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
- (2) กำหนดวิธีการทำงานและองค์กรบริหารในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้มีความชัดเจนภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เช่น การอำนวยความสะดวกในลักษณะ One Stop Service การกำหนดแผนการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การกำหนดแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่กับการพัฒนาเมือง รวมทั้งการให้สิทธิประโยชน์บางประการภายใต้เขตพื้นที่ดังกล่าว

- (3) กำหนดกลไกการติดตาม กำกับดูแล และประเมินความสำเร็จ รวมทั้งการดูแลผลกระทบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่
- (4) จัดตั้ง “กองทุนพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนสนับสนุนในการพัฒนา ยกระดับหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

การพัฒนากลยุทธ์อุตสาหกรรม

รัฐบาลมี “นโยบายส่งเสริมการลงทุนในรูปแบบคลัสเตอร์” เนื่องจากต้องการยกระดับพื้นที่ที่มีศักยภาพ และเป็นฐานการผลิตในอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อดึงดูดการลงทุนที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และอุตสาหกรรมแห่งอนาคต โดยจะมีการเชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันขององค์ประกอบต่างๆ ในลักษณะคลัสเตอร์ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

- (1) เพื่อสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่มูลค่า และนำไปสู่การสร้างฐานอุตสาหกรรมแห่งอนาคต
- (2) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการลงทุนของประเทศไทย เพื่อดึงดูดการลงทุนที่มีคุณค่าทั้งจากนักลงทุนรายเดิมและรายใหม่
- (3) เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ตลอดจนสร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับผู้ประกอบการ SMEs

คุณสมบัติสำคัญของคลัสเตอร์ มีดังนี้

- (1) มีการกระจุกตัวในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะอย่าง
- (2) มีการเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับห่วงโซ่มูลค่า และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม (ผู้ผลิตต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ อุตสาหกรรมสนับสนุน สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย สถาบันเฉพาะทาง หน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง)
- (3) มีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น มีการจ้างงานหรือใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น หรือมีการเชื่อมโยงทางธุรกิจกับ SMEs ในท้องถิ่น เป็นต้น

คลัสเตอร์เป้าหมายที่จะได้รับสิทธิประโยชน์พิเศษภายใต้นโยบายส่งเสริมการลงทุนในรูปแบบคลัสเตอร์ ณ ปัจจุบัน ประกอบด้วย 9 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่

Super Cluster เป็นคลัสเตอร์สำหรับกิจการที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ได้แก่

- (1) คลัสเตอร์ยานยนต์และชิ้นส่วน
- (2) คลัสเตอร์เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์โทรคมนาคม
- (3) คลัสเตอร์ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- (4) คลัสเตอร์ดิจิทัล
- (5) คลัสเตอร์อากาศยาน
- (6) คลัสเตอร์อุปกรณ์อัตโนมัติและหุ่นยนต์
- (7) คลัสเตอร์นวัตกรรมอาหาร

คลัสเตอร์เป้าหมายอื่นๆ ได้แก่

- (1) คลัสเตอร์เกษตรแปรรูป
- (2) คลัสเตอร์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ในการสนับสนุนการพัฒนาคลัสเตอร์ให้เข้มแข็ง คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้กำหนดมาตรการที่ครอบคลุมหลากหลายมิติ ทั้งเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ การพัฒนาคนและเทคโนโลยี การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค และการสนับสนุนด้านเงินทุน โดยได้มอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้รับผิดชอบการขับเคลื่อนในภาพรวม

การจัดตั้งเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดน

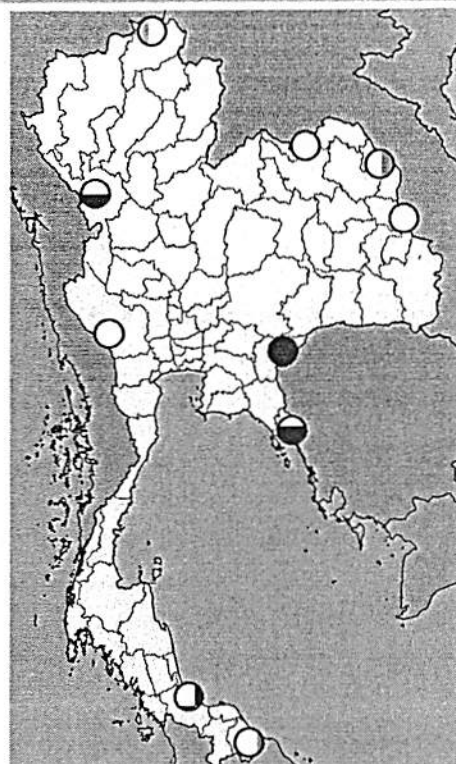
รัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการค้าและการลงทุนรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงฐานการผลิตหลักกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ดึงดูดการลงทุนทั้งจากในและต่างประเทศ รวมทั้งเป็นการจัดระเบียบพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย รวมถึงการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศเพื่อนบ้าน

รัฐบาลได้ออกประกาศ 2 ฉบับ เมื่อเดือนมกราคม 2558 และเมษายน 2558 เพื่อกำหนด “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ” 2 ระยะ ในพื้นที่ 90 ตำบล ใน 23 อำเภอ 10 จังหวัด ได้แก่ ตาก มุกดาหาร สระแก้ว สงขลา ตราด หนองคาย นราธิวาส เชียงราย นครพนม และกาญจนบุรี ดังรูปที่ 2.27

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 10 จังหวัด
(23 อำเภอ 90 ตำบล)

ระยะที่ 1	ระยะที่ 2
	
ตาก	หนองคาย
สระแก้ว	เชียงราย
ตราด	กาญจนบุรี
มุกดาหาร	นครพนม
สงขลา	นราธิวาส

รูปที่ 2.27 : เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับการลงทุนในบริเวณชายแดน ได้แก่ อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น อุตสาหกรรมที่ต้องใช้วัตถุดิบทางการเกษตรในพื้นที่หรือวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน ธุรกิจการค้าชายแดนที่ต้องมีการจัดตั้งคลังสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าส่งไปจำหน่ายยังประเทศเพื่อนบ้าน ธุรกิจสนับสนุนการท่องเที่ยว รวมถึงธุรกิจบริการที่หลากหลายเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนในบริเวณเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่ง มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันดังตารางที่ 2.10

ตาราง 2.10 :เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 10 แห่ง

	พื้นที่	ศักยภาพทางเศรษฐกิจ
1	ตาก	ศูนย์เปลี่ยนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ และเครือข่ายอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น รวมทั้งการผลิตร่วม (Co-production) กับนิคมอุตสาหกรรมเมียวดี (เมียนมา)
2	มุกดาหาร	ศูนย์การค้าส่งและขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ รวมทั้งการผลิตร่วม (Co-production) กับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน (สปป.ลาว)
3	สระแก้ว	ศูนย์อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ

	พื้นที่	ศักยภาพทางเศรษฐกิจ
		รวมทั้งการผลิตร่วม (Co-production) กับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต-โอเนียง (กัมพูชา)
4	สงขลา	เป็นจังหวัดศูนย์กลางของภาคใต้ ฐานการผลิตอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราและอาหารทะเล และการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบเชื่อมต่อประเทศมาเลเซีย
5	ตราด	ศูนย์กลางการค้าส่ง การขนส่งต่อเนื่องระหว่างประเทศ และศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค เชื่อมโยงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง (กัมพูชา)
6	หนองคาย	การค้าระหว่างประเทศ การท่องเที่ยว และการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เชื่อมโยงการค้ากับ สปป.ลาว
7	นราธิวาส	เชื่อมโยงการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวไทย-มาเลเซีย เป็นศูนย์แปรรูปสินค้าเกษตรและอาหาร โดยเฉพาะอาหารฮาลาล และการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ
8	เชียงราย	ฐานการท่องเที่ยว แหล่งผลิตอาหารและสินค้าเกษตร และศูนย์กลางการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ เชื่อมโยงกับประเทศจีนตอนใต้ และ สปป.ลาว
9	นครพนม	ธุรกิจการค้าชายแดนและพื้นที่บริการโลจิสติกส์ เป็นช่องทางการค้าผ่านแดนไปยังเวียดนามและจีนตอนใต้ (มณฑลกว่างสี)
10	กาญจนบุรี	ฐานเศรษฐกิจเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษห้วย (เมียนมา) กับพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (แหลมฉบัง) และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

รัฐบาลได้ออกมาตรการมากมายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 10 แห่ง เป็นต้นว่า การเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดหาพื้นที่ของรัฐเพื่อพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรมและให้เอกชนเช่าในราคาที่เหมาะสม การให้สิทธิประโยชน์ทั้งด้านภาษีอากรและที่มีใช้ภาษีอากร การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) การผ่อนปรนกฎระเบียบและมาตรการอำนวยความสะดวกอื่นๆ

นอกเหนือจากมาตรการส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริบทการค้าระหว่างประเทศในประเทศไทยการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจตะวันออกการพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรม การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษในบริเวณชายแดนแล้ว เพื่อให้ประเทศไทยเป็นชาติการค้าและเป็นหนึ่งในศูนย์กลางธุรกิจภูมิภาคเอเชีย จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ของภูมิภาค และเป็นเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ไปพร้อมๆ กันด้วย

วาระขับเคลื่อนที่ 5.1 : การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นชาติการค้าและหนึ่งในศูนย์กลางธุรกิจระหว่างประเทศของเอเชีย

- บุรณาการ 4 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกัน
 - การส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริหารการค้าระหว่างประเทศในประเทศไทย
 - การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก
 - การพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรม
 - การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดน
- มาตรการ IHQ และ ITC
- มาตรการการพัฒนา EEC
- มาตรการพัฒนาคลัสเตอร์ยุทธศาสตร์
- มาตรการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ บริเวณชายแดน

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ BOI
กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม

การบูรณาการของเศรษฐกิจในบริบทของ CLMVT

ในเชิงยุทธศาสตร์ อาเซียนเป็นภูมิภาคที่เชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย ที่มีประชากรมากกว่า 622 ล้านคน หากทุกอย่างดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ประเมินการว่าเศรษฐกิจในภูมิภาค ASEAN โดยรวมในปัจจุบันที่มีมูลค่า 2.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อาจเพิ่มเป็นสองเท่าภายในปี พ.ศ. 2573 ดังนั้น จึงจำเป็นที่ประเทศไทยต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกใน ASEAN โดยเฉพาะประเทศในกลุ่ม CLMV อย่างชัดเจน

ประเทศในกลุ่ม CLMV อันประกอบด้วยกัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนามเป็นเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดของไทย ปัจจุบันมีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง CLMV จึงเป็นประเทศเป้าหมายในการลงทุนของเอกชนไทย พร้อมๆกับการเป็นตลาดรองรับสินค้าและบริการของไทยได้เป็นอย่างดี แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ คือ ที่ตั้งของไทยตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่มีศักยภาพเป็น Regional Hub ของ CLMV ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไทยในการเป็นแม่ข่ายเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับประชาคมเศรษฐกิจโลก

การก้าวสู่การเป็น Regional Hub เริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ จาก “Border” เป็น “Bridge” และจาก “Nation to Nation” เป็น “City to City” ผ่านแนวคิด “Extending Nation” กล่าวคือ ความเป็นพรมแดนที่มีต่อกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องค่อย ๆ ทำให้สลายไป โดยมองเป็นสะพานเชื่อมทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างกัน พร้อมๆกันนั้น จะต้องมอง 4 ประเทศเพื่อนบ้านนี้เป็นเหมือน “ตลาดภายใน” (Internal Market) ของไทย โดยมี 4 เมืองหลักที่สำคัญ คือ เวียงจันทน์ ย่างกุ้ง พนมเปญ และโฮจิมินห์ และ 16 เมืองรองสำคัญ ได้แก่ มัณฑะเลย์ เมียวดี มะริด ทวาย ไฮฟอง ฮานอย เกิ่นเทอ เสียมราฐ พระสีหนุ เกาะกง หลวงพระบาง สะหวันนะเขต จำปาสัก เซบู ดาเวา และสลังงอ ซึ่งเป็นเมืองเศรษฐกิจรองที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงเป็นเมืองทางเศรษฐกิจที่สำคัญของ Internal Market นี้ (ดูตาราง 2.7)

ตาราง 2.11 :เมืองศักยภาพในกลุ่มประเทศ CLMV

ลำดับ	ประเทศ	เมือง/ ประเทศ	ข้อมูลประกอบ
1	เมียนมา	ย่างกุ้ง	- อดีตเมืองหลวง และเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและศูนย์กลางกระจายสินค้าของประเทศ - ประชากรประมาณ 6 ล้านคน (จากประชากรทั้งประเทศ 54 ล้านคน) - มีท่าเรือในเมือง สะดวกต่อการทำการค้าทางน้ำ - มีสนามบิน ทั้งระหว่างประเทศภายในประเทศ ล่าสุดเพิ่งสร้างอาคารผู้โดยสารใหม่ และขยายลานจอดรถเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการบิน - อยู่ใกล้เขตเศรษฐกิจพิเศษติละวา ห่างเพียง 25 กิโลเมตร
		ตองยี	- เมืองหลวงของรัฐฉาน ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนเหนือของเมียนมา ห่างจากอำเภอแม่สาย จ. เชียงราย 480 กม. มีชาวไทใหญ่อาศัยอยู่มากที่สุด ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ขนาดใหญ่อันดับ 2 ของเมียนมา - มีเส้นทางเชื่อมโยงกับมัณฑะเลย์และกรุงเนปีดอว์ และพรมแดนทางทิศเหนือของรัฐฉานติดกับประเทศจีน
		มัณฑะเลย์	- เมืองหลวงเก่า และเมืองใหญ่อันดับ 2 ของเมียนมา เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและศูนย์กลางกระจายสินค้าของเมียนมาตอนกลาง-เหนือ - ประชากร 1.5 ล้านคน - มีทำเลที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างเมียนมา จีน อินเดีย และไทย ทำให้เมืองมัณฑะเลย์เป็นจุดเชื่อมโยงการค้าทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

ลำดับ	ประเทศ	เมือง/ ประเทศ	ข้อมูลประกอบ
			- มีสนามบินนานาชาติ โดยมีเส้นทางการบินสู่กรุงเทพ และเชื่อมต่อกับอย่างกว้าง รวมถึงเมืองรองอื่น ๆ ในเมียนมา - มีนิคมอุตสาหกรรมมันตะเลห์
		มะริด	- มะริดเป็นเมืองหนึ่งในเขตตะนาวศรี ตั้งอยู่ใต้สุดของเมียนมา เป็นเมืองท่าที่สำคัญทางตอนใต้ของเมียนมา - เป็นแหล่งทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งป้อนวัตถุดิบที่สำคัญของไทย กว่า 80% ของสัตว์น้ำทะเลทั้งหมดในไทยมาจากมะริด - ปัจจุบันมีการเชื่อมต่อกับประเทศไทย ผ่านด่านชายแดนมูตอง-สิงขร ระยะทาง 180 กิโลเมตร ทำให้สามารถส่งสินค้าอาหารทะเลมายังประเทศไทยได้สะดวก มีการลงนามสถาปนาเมืองพี่เมืองน้องระหว่าง จ. ประจวบคีรีขันธ์ กับตะนาวศรี เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2557
2	สปป. ลาว	เวียงจันทน์	เมืองหลวงของสปป.ลาว ตั้งอยู่ตอนกลางของประเทศ ตรงข้ามจังหวัดหนองคาย
		สะหวันนะ เขต	- แขวงที่ตั้งอยู่ตอนกลางก่อนไปทางใต้ของประเทศ มีชายแดนติดเวียดนามและประเทศไทย มีเมืองไกสอน พมวิหาน เป็นเมืองหลักของแขวง - เป็นเมืองใหญ่อันดับ 2 ของ ลาว อยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (เส้นทางหมายเลข R9) โดยมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 เชื่อม มุกดาหาร – สุวรรณเขต เป็นที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวันเซโน
		คำม่วน	- แขวงที่ตั้งอยู่ตอนกลางก่อนไปทางใต้ของประเทศ มีชายแดนติดเวียดนามกับประเทศไทย อยู่บนเส้นทางหมายเลข 8 โดยมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 เชื่อม นครพนม-คำม่วน (ท่าแขก) - ที่ตั้งของเขตเศรษฐกิจจำเพาะท่าแขก และเขตเขตเศรษฐกิจจำเพาะภูเจียว
		จำปาศักดิ์	- แขวงตั้งอยู่ทางตอนใต้สุดของประเทศ มีชายแดนติดประเทศไทยและกัมพูชา มีเมืองปากเซเป็นเมืองหลักของแขวง - เมืองใหญ่อันดับ 3 ของลาว - ศูนย์กลางการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจ รวมไปถึงการท่องเที่ยวของลาวตอนใต้

ลำดับ	ประเทศ	เมือง/ ประเทศ	ข้อมูลประกอบ
3	เวียดนาม	ฮานอย	- เมืองหลวงของประเทศเวียดนาม ศูนย์รวมการบริหารของประเทศ อยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor)
		โฮจิมินห์	- เมืองสำคัญอันดับ 1 ทางเศรษฐกิจของเวียดนาม GDP สูงที่สุดของประเทศ (ร้อยละ 20)มีกำลังซื้อจากเวียดนามโพ้นทะเล - ศูนย์กลางธุรกิจการค้า การเงิน รัฐบาลมีการพัฒนาการคมนาคม สร้างรถไฟความเร็วสูง รถไฟใต้ดิน และท่าอากาศยานแห่งใหม่ ซึ่งหากสมบูรณ์จะใหญ่กว่าสุวรรณภูมิ รองรับผู้โดยสารปีละ 100 ล้านคน สินค้าปีละ 5 ล้านตัน - ตั้งอยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor)
		ไฮฟอง	- เมืองใหญ่อันดับ 3 ของเวียดนาม เมืองท่าสำคัญทางตอนเหนือ - มีท่าเรือน้ำลึกใหญ่อันดับ 2 รองจากโฮจิมินห์ ประชากร 3 ล้านคน ห่างฮานอย 120 กม. อยู่ใกล้ชายแดนจีน สินค้าส่วนมากมาจากจีน เป็นโอกาสของสินค้าไทยอย่างมาก
		เกิ่นเทอ	- อยู่ทางตอนใต้ของเวียดนาม ห่างจากโฮจิมินห์ 170 กม. - ศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำของกลุ่มน้ำโขง 14 จังหวัด - แหล่งผลิตและจำหน่ายข้าว ผลไม้ พืชอุตสาหกรรมเขตร้อน และสินค้าประมง ทำให้เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจกลุ่มน้ำโขงด้านพาณิชย์ การเงิน บริการ วัฒนธรรมและเทคโนโลยี
		ดานัง	- เมืองท่าสำคัญทางตอนกลางของประเทศ อยู่บนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (เส้นทางหมายเลข R9) - เป็น 1 ใน 5 เมืองที่มีสถานะเป็นเทศบาลนคร บริหารจากส่วนกลางในระดับเดียวกับจังหวัด (นครโฮจิมินห์ ไฮฟอง เกิ่นเทอ ดานัง และวินห์)
4	กัมพูชา	พนมเปญ	- ศูนย์ราชการ ศูนย์กลางธุรกิจทั้งด้านการค้า การลงทุน และภาคอุตสาหกรรม การศึกษา ของประเทศกัมพูชา - เป็นจุดกระจายสินค้าหลัก จากที่นำเข้ามาจากต่างประเทศและกระจายไปยังจังหวัดต่างๆ ของกัมพูชา - โอกาสการค้าการลงทุนของไทย : ธุรกิจก่อสร้าง และสินค้าที่เกี่ยวข้อง เช่น เฟอร์นิเจอร์ ของตกแต่งบ้าน สินค้าอุปโภคบริโภค และธุรกิจบริการที่

ลำดับ	ประเทศ	เมือง/ ประเทศ	ข้อมูลประกอบ
			เกี่ยวข้อง เช่น การออกแบบ การบริหารจัดการอสังหาริมทรัพย์ และอื่นๆ เช่น โรงแรม สปา ความงาม โรงงานอุตสาหกรรม การเกษตรแปรรูป เป็นต้น
		เสียมราฐ	- เป็นจังหวัดที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับ 2 ของกัมพูชา รองจากกรุงเทพมหานคร - เศรษฐกิจของเสียมเรียบขึ้นกับธุรกิจการท่องเที่ยวและภาคบริการเป็นหลัก สร้างรายได้ให้กับประเทศกัมพูชาสูงถึงประมาณ 30% ของจีดีพีรวมของประเทศ - เป็นจุดเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์เพื่อการพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวไทย-กัมพูชา-เวียดนาม เนื่องจากตั้งอยู่บนทางหลวงหมายเลข 6 ซึ่งเป็นเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor) ภายใต้กรอบ GMS - มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของโลก คือ “นครวัด - นครธม” รองรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกปีละประมาณ 3 ล้านคน (แนวโน้มจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นปีละร้อยละ 20) - โอกาสการค้าการลงทุนของไทย : ธุรกิจบริการ การท่องเที่ยว โรงแรม สปา ความงาม สินค้าอุปโภคบริโภค
		สีหนุวิลล์	- จังหวัดท่องเที่ยวแหล่งใหม่ของกัมพูชา ดึงดูดนักท่องเที่ยวประมาณปีละ 2 ล้านคน (นักท่องเที่ยวต่อจากการเยือนจังหวัดเสียมเรียบ) - ได้รับการคัดเลือกจากต่างชาติให้เป็น “จังหวัดชายหาดที่สวยงามที่สุดในโลก” ซึ่งรัฐบาลกัมพูชามีนโยบายส่งเสริมให้จังหวัดพระสีหนุนี้เป็น จังหวัดยุทธศาสตร์อีกหนึ่งจังหวัด - มีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่แห่งเดียวของประเทศกัมพูชา (ท่าเรือสีหนุวิลล์) ในการนำเข้า/ส่งออกสินค้า - โอกาสการค้าการลงทุนของไทย : การท่องเที่ยวทั้งระดับทั่วไปและระดับสุดหรู โรงแรม ธุรกิจบริการ สปา ความงาม สินค้าอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมสิ่งทอ หรือสินค้าอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่จะผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่สาม

วาระขับเคลื่อนที่ 5.2 : การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในบริบทของ CLMVT

- กรอบยุทธศาสตร์ CLMVT as Our Home Market
- ยุทธศาสตร์และมาตรการในระดับ G 2 G
- ยุทธศาสตร์และมาตรการในระดับ P 2 P
- ยุทธศาสตร์และมาตรการในระดับ B 2 B

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : กระทรวงพาณิชย์กระทรวงการต่างประเทศ และ BOI

โมเดลการทำธุรกิจระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21

ภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ของโลกที่ไร้พรมแดน ที่ไม่เพียงแต่เกิดการเคลื่อนไหลของสินค้าอย่างเสรี แต่เกิดการเคลื่อนไหลของบริการ หุ่นยนต์ และผู้คน ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการค้าและการลงทุนที่เปลี่ยนแปลงไป จำเป็นที่ภาคเอกชนต้องมีการปรับเปลี่ยนโมเดลการทำธุรกิจระหว่างประเทศใหม่ ตามธุรกรรมในรูปแบบใหม่ดังต่อไปนี้

ธุรกรรมรูปแบบที่ 1 การบริการให้ “ชาวต่างชาติ” ที่เกิดขึ้น “ในประเทศไทย” กล่าวคือ “ผู้ให้บริการชาวไทย” ไม่ได้ออกไปให้บริการในต่างประเทศ กลุ่มนี้ประกอบด้วย 2 Modes of Supply ได้แก่

Mode 1: Cross Border Supply

Mode 2: Consumption Abroad

ธุรกรรมรูปแบบที่ 2 การบริการให้ “ต่างชาติ” ที่เกิดขึ้นที่ “ต่างประเทศ” กล่าวคือ “ผู้ให้บริการชาวไทย” ไปให้บริการที่ต่างประเทศ ในกลุ่มนี้ประกอบด้วย 2 Modes of Supply ได้แก่

Mode 3: Commerce Presence

Mode 4: Presence of Natural Person

WTO ได้เคยประมาณการไว้ในปี 2011 ว่า รูปแบบการค้าในโลกมีสัดส่วนดังนี้: Mode 1: Cross-Border Supply อยู่ที่ร้อยละ 30, Mode 2: Consumption Abroad อยู่ที่ร้อยละ 10, Mode 3: Commercial Presence อยู่ที่ร้อยละ 55 และ Mode 4: Presence of Natural Persons อยู่ที่ร้อยละ 5⁶

⁶ ประเทศที่มีการจัดทำสถิติการค้าบริการของตนโดยแยกตามโหมดพบ 2 ประเทศคือนิวซีแลนด์กับอินเดียโดยใช้การสำรวจแบบสอบถาม (Survey) กับผู้ประกอบการแล้วนำมาประมวลผล

- นิวซีแลนด์แยกออกมา 3 โหมดคือ 1/2/4 (ส่วนบริการโหมด 3 ใช้สถิติเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศได้) ใน 9 สาขาบริการเช่น ICT, การเงิน, บริการการค้า, บริการธุรกิจ, บริการวิชาชีพ, บริการบันเทิง เป็นต้น และยังได้แยกการส่งออกบริการตามประเทศด้วยโดยการค้าบริการของนิวซีแลนด์ส่วนใหญ่คือ 85.8% อยู่ในโหมด 1 น่าจะเกิดจากพื้นที่ประเทศที่เป็นเกาะอยู่ห่างไกลการค้าโหมด 1 มากที่สุดกับออสเตรเลียอเมริกาและอังกฤษส่วนโหมด 4 ค้ามากที่สุดกับออสเตรเลียอเมริกาและ UAE เป็นต้น

- อินเดียได้แยก 4 โหมดบริการใน “บริการคอมพิวเตอร์บริการ IT และ BPO” ซึ่งเป็นบริการที่อินเดียมีขีดความสามารถสูงพบว่าอินเดียค้าบริการในกลุ่มนี้สูงสุดในโหมด 1 (67.4%) รองลงมาคือโหมด 4 (17.7%)

Mode 1: Cross Border Supply

เป็นการบริการชาวต่างชาติ โดยผู้ให้บริการชาวไทยไม่ต้องปรากฏตัวอยู่ในประเทศของลูกค้า เป็นการให้บริการผ่านสื่อ และโทรคมนาคม เช่น การบัญชี บริการด้าน IT แอปพลิเคชันต่าง ๆ หรือผู้ประกอบการในกลุ่ม “Web-Based Startups” ที่ในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ

หน่วยงานภาครัฐที่สามารถให้การสนับสนุน ธุรกิจบริการใน Mode นี้ มีทั้งกระทรวงพาณิชย์ในการส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ และเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงกับผู้บริโภค ด้าน Digital และ Mobile Commerce และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่จะช่วยสร้างระบบ IT , อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งฝ่ายผู้ซื้อและผู้ขาย

Mode 2: Consumption Abroad

เป็นภาคธุรกิจที่ผู้ประกอบการไทยมีความโดดเด่น เพราะมีผู้บริโภคต่างชาติเข้ามาใช้บริการในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก อาทิ ธุรกิจบริการท่องเที่ยว บริการทางการแพทย์ และ บริการทางการศึกษา ใน Mode นี้ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนต่างมีความเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงพาณิชย์ที่มีการจัดงานแสดงสินค้านานาชาติ เพื่อดึงดูดนักลงทุน ผู้บริโภคชาวต่างชาติ นอกจากนี้ยังมี กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทยอย่างสม่ำเสมอ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษา ศสพ. (MICE) และสมาคมธุรกิจต่าง ๆ ก็ช่วยกันผลักดัน ทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพมากในกลุ่มนี้

Mode 3: Commercial Presence

เป็นภาคธุรกิจที่ผู้ให้บริการไทยออกไปตั้งธุรกิจในประเทศอื่น เช่น ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจสปา คลินิก ความงาม การก่อสร้าง รวมถึงร้านอาหารไทยที่มีกว่า 12,000 แห่งทั่วโลก ธุรกิจนี้ มีการขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ภาครัฐสามารถสนับสนุน ในด้านการอำนวยความสะดวก เจริญลดขั้นตอนในการไปตั้งธุรกิจ ส่งเสริมแฟรนไชส์ บริการไปต่างประเทศ รวมทั้งชี้เป้า “ทำเล” ที่เหมาะสม

- กรณีสหรัฐอเมริกาแม้จะไม่ได้จัดเก็บบริการเป็น 4 โหมดตาม WTO โดยตรงแต่ก็ได้เก็บแยกข้อมูลใน โหมด Cross-border services หรือ โหมด 1 ในการค้าบริการของประเทศไว้

ซึ่งเป็นภารกิจหลักของ BOI ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ ในการส่งเสริมให้เอกชนไทยไปลงทุนในต่างประเทศ

Mode 4: Presence of Natural Person

เป็นการไปประกอบอาชีพสาขาบริการต่าง ๆ ชั่วคราวในต่างประเทศ เช่น การประกอบวิชาชีพให้คำปรึกษากฎหมายที่ต่างประเทศ ครูไทยที่ไปสอนภาษาไทยที่ต่างประเทศ วิศวกรไทยในต่างประเทศ หรือนักออกแบบและสร้างภาพการ์ตูน ภาพเคลื่อนไหว หรือ Animator ไทยที่ไปทำงานในสตูดิโอระดับโลกอย่าง Pixar และล่าสุด ทีม Story Artist คนไทย ที่มีส่วนร่วมในภาพยนตร์แอนิเมชันรางวัลออสการ์อย่าง Frozen ธุรกิจบริการใน Mode นี้ มีมากขึ้นเรื่อย ๆ และรัฐต้องส่งเสริม Talent & Skilled Worker Development

โดยกระทรวงพาณิชย์จะส่งเสริม พัฒนาและดูแลธุรกิจบริการวิชาชีพ ส่งเสริมการทำธุรกิจในต่างประเทศ รวมทั้งเจรจาลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด นอกจากนี้ ยังมีกระทรวงการต่างประเทศ และสมาคมวิชาชีพ ที่คอยดูแลและให้ความช่วยเหลือคนไทยในต่างแดน

ธุรกิจบริการที่อยู่ในแต่ละ Mode of Supply มี "Service Ecosystem" ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แต่ละ Mode จะมีเงื่อนไข กฎกติกาและมาตรฐาน ตลอดจนมีโอกาสในการสร้างความแตกต่างในตัวบริการที่ต่างกัน ดังนั้น เพื่อยกขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจบริการไทยในเวทีโลก ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องมี "นโยบายและยุทธศาสตร์ภาคบริการตามราย Modes of Supply" ดังกล่าว ซึ่งกระทรวงพาณิชย์จะเป็นเจ้าภาพในเรื่องดังกล่าวร่วมกับภาคธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องต่อไป

วาระขับเคลื่อนที่ 5.3 : โมเดลการทำธุรกิจระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21

- ภาพรวมยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของประเทศไทยในเวทีโลก
- ยุทธศาสตร์ว่าด้วย Cross Border Supply และมาตรการสนับสนุน
- ยุทธศาสตร์ว่าด้วย Consumption Abroad และมาตรการสนับสนุน
- ยุทธศาสตร์ว่าด้วย Commercial Presence และมาตรการสนับสนุน
- ยุทธศาสตร์ว่าด้วย Presence of Natural Person และมาตรการสนับสนุน

หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อน : กระทรวงพาณิชย์ และ BOI

ตอนที่ 3: การปรับเปลี่ยนกลไกภาครัฐเพื่อรองรับ Thailand 4.0

เพื่อรองรับต่อยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 ภาครัฐหรือระบบราชการจะต้องทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก (Better Governance, Happier Citizens) ในการนี้หมายความว่า ระบบราชการไทยจะต้องปฏิรูปขนานใหญ่ เพื่อให้สามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็นพึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง

กลไกการทำงานของภาครัฐหรือระบบราชการต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้าง แนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ดังนี้

- ในเชิงโครงสร้าง จะต้องเปลี่ยนจากเดิมที่เน้นให้ภาครัฐหรือระบบราชการเป็นกลไกหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองไปสู่การเปิดกว้างให้กลไกหรือภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ได้เข้ามามีส่วนร่วม อันเป็นการผนึกกำลังความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาประเทศหรือแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น จนไม่มีภาคส่วนใดในสังคมจะสามารถดำเนินการได้ลุล่วงด้วยตนเองโดยลำพังอีกต่อไป เป็นการบริหารจัดการบ้านเมืองในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในเชิงโครงสร้างให้สอดคล้องกับการทำงานในแนวระนาบ ในลักษณะของเครือข่าย มากกว่าตามสายการบังคับบัญชาในแนวตั้งรวมทั้งยังต้องเชื่อมโยงการทำงานภายในภาครัฐด้วยกันเองให้สอดคล้องประสานกัน ไม่ว่าจะเป็นราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

- คุณลักษณะของ “ราชการไทย 4.0” เป็นดังต่อไปนี้

1. เป็นรัฐที่เปิดกว้าง สามารถเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย (Open & Connected Government) ต้องมีความเปิดเผยโปร่งใสในการทำงาน โดยบุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการหรือมีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน และสามารถเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้ รวมจนถึงการโอนถ่ายภารกิจที่ภาครัฐไม่ควรดำเนินการเองออกไปให้แก่ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทน นอกจากนี้ต้องมีการยกระดับความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมให้สูงขึ้นไปกว่าการประสานงานกัน หรือทำงานด้วยกัน ไปสู่การร่วมมือกันอย่างแท้จริง โดยจัดระบบให้มีการวางแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน มีการระดมและนำเอาทรัพยากรทุกชนิดเข้ามาแบ่งปันและใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีการยอมรับความเสี่ยงและรับผิดชอบต่อผลสำเร็จที่เกิดขึ้นร่วมกัน

2. เป็นรัฐที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric Government) ต้องทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า โดยตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า ประชาชนจะได้อะไร? มุ่งเน้นแก้ไข ปัญหาความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยไม่ต้องรอให้ประชาชน เข้ามาติดต่อขอรับบริการหรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (Proactive Public Services) รวมทั้งใช้ประโยชน์จากข้อมูลของทางราชการ (Big Government Data) และ ระบบดิจิทัลสมัยใหม่ในการจัดบริการสาธารณะที่ตรงกับความต้องการของประชาชน (Personalized หรือ Tailored Services) พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกโดยมีการเชื่อมโยงกันเองของทางราชการเพื่อให้บริการต่างๆ สามารถเสร็จสิ้นในจุดเดียว ประชาชนสามารถ เรียกใช้บริการของทางราชการได้ตลอดเวลาตามความต้องการของตนและผ่านการติดต่อได้หลายช่องทางผสมผสานกันไม่ว่าจะติดต่อมาด้วยตนเอง อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันทางโทรศัพท์มือถือ
3. เป็นรัฐที่เท่าทันและมีความคิดริเริ่ม (Smart & Innovative Government) ต้องทำงานอย่างเตรียมการณไวล่วงหน้า มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง สร้างนวัตกรรมหรือความคิดริเริ่มและประยุกต์องค์ความรู้ในแบบสหสาขาวิชาเข้ามาใช้ในการตอบโต้กับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เพื่อสร้างคุณค่ามีความยืดหยุ่นและความสามารถในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างทันเวลา ตลอดจนเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง และปรับตัวเข้าสู่สภาพความเป็นสำนักงานแบบดิจิทัล รวมทั้งทำให้ข้าราชการมีความผูกพันต่อการปฏิบัติราชการ กล่าวคือ
 - ในฐานะเป็นผู้สนับสนุนการทำงานของรัฐบาล ก็จะต้องให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ตั้งอยู่บนฐานของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องเชิงลึกและสามารถนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลได้จริง และเกิดความคุ้มค่า
 - ในฐานะเป็นผู้กำกับดูแล ก็จะต้องมีความเป็นกลางและตรงไปตรงมารวมทั้งวางกฎระเบียบให้เหมาะสมและยกเลิกการควบคุมที่ไม่เกิดประโยชน์ลงเพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อประชาชนหรือการประกอบธุรกิจ (Smart Regulation)
 - ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติ ก็จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีการวางระบบการทำงานให้สามารถบูรณาการเชื่อมโยงตามห่วงโซ่ยุทธศาสตร์ตั้งแต่ตั้งต้นจนจบ และทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ภายในระบบราชการทุกระดับได้ รวมทั้งประหยัดทรัพยากรโดยใช้ทรัพยากรและบริการต่างๆ ร่วมกัน

เจ็ดวาระการปรับเปลี่ยนกลไกขับเคลื่อนภาครัฐ

เพื่อให้ภาครัฐสามารถเป็นหนึ่งในตัวหลักในการขับเคลื่อน Thailand 4.0 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกลไก (ดูรูปที่ 3.1) ดังต่อไปนี้

8. การสร้างรัฐที่น่าเชื่อถือ
9. แหล่งที่มาของนโยบายสาธารณะ
10. การปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ อำนาจหน้าที่และรูปแบบการปฏิบัติราชการ
11. การสร้างภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ
12. การยกระดับขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง
13. การบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร
14. การสร้างระบบราชการแบบไร้รอยต่อ

รูปที่ 3.1 :เจ็ดวาระการปรับเปลี่ยนกลไกภาครัฐ

การสร้างรัฐที่น่าเชื่อถือ

หัวใจสำคัญของการบริหารราชการแผ่นดินคือ การมี “รัฐที่น่าเชื่อถือ” คุณลักษณะของรัฐที่น่าเชื่อถือ ประกอบไปด้วย

- (1) การมีนักการเมืองที่มีคุณภาพ ภายใต้ระบบการเมืองที่มีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพ
- (2) การมีผู้นำทางการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศในโลกรุ่นใหม่
- (3) การมียุทธศาสตร์ชาติที่ชัดเจน สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งจากภายนอกและภายในประเทศอย่างเป็นรูปธรรม
- (4) การมีระบบราชการ สถาบัน และกลไกที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถก้าวสู่ประเทศในโลกรุ่นใหม่ คือการไม่มีรัฐที่น่าเชื่อถือ การไม่มีรัฐที่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้

1. เกิดวงจรอุบาทว์ระหว่างการปฏิวัติรัฐประหารกับการเลือกตั้ง
2. ขาดความต่อเนื่องในการผลักดันนโยบายที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในระยะยาวให้เกิดผล
3. โอกาสที่จะผลักดันยุทธศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนในระดับฐานรากเกิดขึ้นได้น้อย นโยบายประชานิยมจึงเข้ามาแทนที่
4. ความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่โลกที่หนึ่งอย่างต่อเนื่องแทบจะไม่มีเลย
5. ขาดโมเมนตัมของพลังความร่วมมือแบบ “ประชารัฐ” ระหว่างภาครัฐ ประชาสังคม และเอกชน

การสร้างรัฐที่น่าเชื่อถือ ที่มีความชอบธรรม มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ Thailand 4.0

กลไกสำคัญในการสร้างรัฐที่น่าเชื่อถือ คือ การสร้าง “รัฐที่ขับเคลื่อนด้วยธรรมาภิบาล” (Governance - Driven Government) โดยการยึด “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งมีอยู่หกประการสำคัญด้วยกันคือ

หลักความรับผิดชอบ โดยตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของบ้านเมือง มีความกล้าหาญที่จะรับผิดชอบผลจากการกระทำ

หลักคุณธรรม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน มีระเบียบวินัย

หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมบริหารจัดการในการพัฒนาประเทศ

หลักความคุ้มค่า โดยการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีการใช้อย่างประหยัดคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ชาติ และแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สาธารณชนเข้าถึงได้สะดวก และมีส่วนร่วมตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงาน

หลักนิติธรรม มีกฎกติกา ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม

แหล่งที่มาของนโยบายสาธารณะ

เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในการกำหนดนโยบายสาธารณะ นโยบายสาธารณะที่ดีไม่ควรถูกกำหนดขึ้นจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว และไม่ควรถูกกำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาระยะสั้นเป็นหลัก ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะของช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายสาธารณะที่ดี จะต้องมีความสมดุลระหว่างการบริหารจัดการปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้า การปฏิรูปประเทศและการลงทุนเพื่ออนาคต และเป็นนโยบายที่ต่อเนื่องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะจะต้องมีที่มาจาก 3 ส่วน สำคัญประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในฐานะเป็นกรอบหลักที่กำหนดทิศทางและสร้างความต่อเนื่องเพื่อไปสู่การบรรลุเป้าประสงค์ร่วมของคนในชาติ

ส่วนที่ 2 นโยบายของพรรคการเมือง ในฐานะที่สามารถสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

ส่วนที่ 3 ระบบราชการ ในฐานะที่เป็นภาคส่วนที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะ

การปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ กรอบอำนาจหน้าที่และรูปแบบการปฏิบัติราชการ

ภูมิทัศน์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทำให้ระบบการปกครองรูปแบบเดิมประสบปัญหา จึงจำเป็นต้องทบทวนและปรับเปลี่ยนกลไกภาครัฐใหม่ โดยการปรับเปลี่ยนจะต้องทำให้กลไกภาครัฐดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับประเด็นภารกิจ (Agenda-Based) และการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มากกว่าการดำเนินงานโดยยึดถือตามอำนาจหน้าที่ (Functional-Based) หรือการดำเนินงานแบบแยกส่วน เน้นเฉพาะประเด็นตามขอบเขตภารกิจภายใต้โครงสร้างของกระทรวง

ทบทวน กรอบแบบเดิม เพื่อให้กลไกภาครัฐสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาและการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างแท้จริง

การปรับเปลี่ยนองค์กรภาครัฐ จากเดิมที่เน้นการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่อย่างเคร่งครัด มาเป็นองค์กรที่เน้นการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุภารกิจนั้น ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกรอบความคิด ทักษะ และพฤติกรรมครั้งใหญ่

- จากการยึดตามแบบแผนและตัวบทกฎหมายที่ตายตัว เป็นความยืดหยุ่นปรับตามภารกิจและสถานการณ์
- จากการมีโมเดลการทำงานเพียงแบบเดียว เป็นการยอมรับโมเดลการทำงานหลากหลายรูปแบบ
- จากการเน้นการดำรงระบบให้คงสภาพเดิม เป็นการเน้นความสามารถในการปรับเปลี่ยนตามเงื่อนไขสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
- จากการเน้นรูปแบบและกระบวนการ เป็นการเน้นเนื้อหาและผลลัพธ์

ในทางปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนจากการดำเนินงานที่ยึดถือตามอำนาจหน้าที่ เป็นการดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับประเด็นภารกิจ มีประเด็นที่จะต้องคำนึงถึง ดังนี้

- (1) วิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้รูปแบบโครงสร้างและการกำหนดหน่วยงานภาครัฐมี “ความยืดหยุ่น” โดยไม่ยึดถือรูปแบบโครงสร้างตามข้อบทกฎหมายอย่างเคร่งครัดจนกลายเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน
- (2) วิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้โครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งแต่เดิมมีลักษณะเป็นหน่วยงานถาวร “จัดตั้งได้ยาก” และ “ยุบเลิกได้ยาก” ให้เป็นหน่วยงานที่สามารถ “จัดตั้งได้ง่าย” และ “ยุบเลิกได้ง่าย”
- (3) วิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้การดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน มีลักษณะเป็นการให้อิสระในการกำหนด “โปรแกรม” หรือ “โครงการ” ที่สอดคล้องกับภารกิจหลัก และสามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ トラバタที่โปรแกรมหรือโครงการเหล่านั้นยังอยู่ภายใต้กรอบภารกิจของหน่วยงานดังกล่าว หรือสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และกรอบยุทธศาสตร์ชาติ
- (4) วิธีการหรือกระบวนการในการจัดหน่วยงานภาครัฐ ให้สามารถ “บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว”
- (5) แนวคิดในการบริหารประเทศรูปแบบใหม่ ภาครัฐไม่จำเป็นต้องดำเนินงานทุกด้านด้วยตนเอง โดยหากภารกิจใดที่ภาครัฐพิจารณาแล้วเห็นว่า หากมอบหมายให้ภาคส่วนอื่นดำเนินการจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดีกว่าภาครัฐ ก็ให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแทนภาครัฐตามหลักที่เรียกว่า “Contestability” ในการนี้ ภาครัฐยังคงเป็นผู้กำหนดและควบคุมมาตรฐานและคุณภาพการบริหารจัดการ การให้บริการของภาคส่วนนั้น ๆ

อย่างไรก็ตาม หากภารกิจบางอย่างไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ภาคส่วนอื่นเข้ามาดำเนินการได้ ภาครัฐก็ต้องรับภารกิจหน้าที่เหล่านั้นมาดำเนินการเอง

- (6) การปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินผลและตัวชี้วัดการทำงานขององค์กร จากตัวชี้วัดประเมินผลตามอำนาจหน้าที่ในแต่ละองค์กรนั้น ๆ ที่รับผิดชอบอยู่ เป็นตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการทำงานของหน่วยงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน หรือภารกิจร่วมกัน ที่เรียกว่า “Joint KPIs” การวัดผลสัมฤทธิ์ผ่าน Joint KPIs จะบรรลุผลก็ต่อเมื่อมีการจัดการข้อมูลสารสนเทศ และการจัดการข้อมูลแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
- (7) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการดำเนินงานของภาครัฐ ภาครัฐจะต้องจัดทำรายงานให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลของความคืบหน้าในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ภาครัฐได้ให้สัญญาแก่ประชาชนไว้ หรือที่เรียกว่า “Citizen Report” ซึ่งภาครัฐอาจจะรายงานให้ประชาชนได้รับทราบเป็นระยะ ในทุก ๆ ไตรมาส หรือทุก ๆ ปี

การสร้างภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ

ในอดีตภาครัฐอาจจำเป็นต้องรวมศูนย์อำนาจไว้เพื่อความมั่นคง เนื่องจากแต่เดิมประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากภายนอก แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้โครงสร้างการควบคุมดังกล่าวไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการของภาครัฐอีกต่อไป มิเพียงเท่านั้น ภาคประชาสังคม มีความรู้ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และมีความพร้อมมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น ภาครัฐส่วนกลางจำเป็นต้องปรับลดอำนาจ หน้าที่ และภารกิจต่าง ๆ ลงและโอนถ่ายอำนาจ หน้าที่ และภารกิจดังกล่าว ไปสู่ “การร่วมบริหารจัดการ” หรือ “การบริหารจัดการตนเอง” ของท้องถิ่นและชุมชนให้มากขึ้น

อย่างไรก็ดี การบริหารจัดการภาครัฐในส่วนภูมิภาคนั้น ยังจะต้องคงอยู่ในอีกระยะหนึ่ง โดยในระหว่างการโอนถ่ายอำนาจ หน้าที่ และภารกิจภาครัฐ ไปสู่การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่นและชุมชน การบริหารจัดการส่วนภูมิภาคจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงและประสานงานที่สำคัญระหว่างภาครัฐส่วนกลางกับการบริหารจัดการของท้องถิ่นและชุมชน ผ่านแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “การร่วมบริหารจัดการ” ซึ่งจะเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ครั้งใหญ่

- 1) จากการเน้นความมั่นคงมาสู่การเน้นความมั่งคั่ง ในอดีตที่ผ่านมา ภาครัฐจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับ “ความมั่นคง” ของชาติเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบัน สถานการณ์โลกได้เปลี่ยนแปลง “ความมั่งคั่ง” ได้เข้ามามีบทบาทแทนที่ ซึ่งหากมีความมั่งคั่งเกิดขึ้นอย่างแท้จริง และกระจายตัวอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม ครอบคลุมและทั่วถึง ความมั่นคงในชาติก็จะเกิดตามขึ้นมา

- 2) ปรับเปลี่ยนจากการใช้ “อำนาจในแนวตั้ง” ไปสู่การใช้ “อำนาจในแนวนอน” มากขึ้น นั้น หมายถึง การปรับเปลี่ยนการทำงานที่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดโดยภาครัฐไปสู่การทำงานแบบสามพลัง “ประชารัฐ” โดยมีภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน เข้ามาบูรณาการการทำงานร่วมกัน
- 3) เป็นการเปลี่ยนจากอำนาจนิยมเป็นการปลูกฝังระบอบประชาธิปไตย เพราะ “การร่วมบริหารจัดการ” นั้น เป็นฐานความคิดหลักในระบอบประชาธิปไตยอยู่แล้ว

การยกระดับขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความไม่ชัดเจนที่มากขึ้น กลไกภาครัฐที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาจจะไม่สอดคล้องหรือไม่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเหล่านั้นได้ ดังนั้นระบบและกลไกภาครัฐจะต้องถูกออกแบบขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการดังต่อไปนี้

(1) การบริหารจัดการความเสี่ยงประเทศ (Country Risk Management)

เมื่อประเทศไทยประสบกับสถานการณ์วิกฤต ภาครัฐจะต้องมีแผนรับมือและแผนบริหารจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เช่น การบริหารจัดการความเสี่ยงประเทศเมื่อเกิดภาวะความผันผวนทางเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก อาทิ ปัญหาการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างรวดเร็วและรุนแรง ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของประเทศอื่น อาทิ มาตรการ Quantitative Easing หรือ ปัญหาการเกิดสงครามค่าเงิน เป็นต้น

(2) การบริหารจัดการภัยคุกคามนอกกรอบแบบ (Non-Conventional Threats Management)

ภาครัฐจะต้องสร้างกลไกที่สามารถรับมือกับภัยคุกคามที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเป็นภัยคุกคามที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วหรือเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่เช่น ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาอาชญากรรม ภัยคุกคามในโลกไซเบอร์ และปัญหาการก่อการร้ายข้ามชาติ เป็นต้น

(3) การบริหารจัดการในสถานการณ์ภาวะวิกฤต (Crisis Management)

เมื่อเกิดสถานการณ์วิกฤต ภาครัฐจะต้องมีกลไกในการบริหารจัดการสถานการณ์เหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทัวถึง และรวดเร็ว เพื่อยับยั้งไม่ให้สถานการณ์วิกฤตรุนแรงหรือบานปลายมากขึ้นกว่าเดิม โดยภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหาร

จัดการเพื่อแก้ไขสถานการณ์วิกฤตแบบบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วน ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุการณ์ ระหว่างเกิดเหตุการณ์และการเยียวยาภายหลังเหตุการณ์วิกฤต

(4) การบริหารจัดการสถานการณ์ภาวะวิกฤตที่สามารถคาดการณ์ได้ (Predictable Surprises)

สถานการณ์วิกฤตในบางกรณี เป็นสิ่งที่ภาครัฐสามารถคาดการณ์และควบคุมได้ล่วงหน้า แต่ภาครัฐกลับเพิกเฉยไม่ดำเนินการ เนื่องจากไม่ตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็น จนเกิดเป็นความเสียหายอย่างใหญ่หลวงในเวลาต่อมา อย่างในกรณีของการตรึงค่าเงินบาทจนกระทั่งเกิดวิกฤตต้มยำกุ้งในอดีต ดังนั้น ภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานใหม่ โดยให้ความสนใจในการป้องกันมากกว่าการคิดหาหนทางแก้ไข เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์วิกฤตขึ้นมาในอนาคต นอกจากนี้ ภาครัฐจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานจากเดิมที่มุ่งเน้นรูปแบบการทำงานในเชิงรับ มาเป็นรูปแบบการทำงานในเชิงรุกมากขึ้น

หากประเทศไทยสามารถปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการของภาครัฐได้อย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้ ก็จะสามารถนำพาให้ประเทศไทยไปสู่อนาคตที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในสภาวะการณ์ที่โลกมีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความไม่ชัดเจนได้

การปรับเปลี่ยนด้านการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากร

ในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ Thailand 4.0 ที่ได้กำหนดไว้จำเป็นจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ รัฐจึงต้องพิจารณาจัดหาแหล่งเงินทุนให้สอดคล้องกับแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน

การจัดทำงบประมาณตามโครงการ (Program Based Budgeting) ในอดีตพบว่าประเทศไทยจัดทำงบประมาณของประเทศในรูปแบบปีต่อปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่มีการจัดทำเป็นช่วงเวลา คือ ระยะเวลายาว 20 ปี ระยะปานกลาง 5 ปี และระยะสั้น 1 ปี จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการจัดทำงบประมาณ โดยเป็นการจัดทำ “งบประมาณตามโครงการ” (Program-Based Budgeting) ที่สอดคล้องกับ Thailand 4.0 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งในขั้นแรกต้องมีการวิเคราะห์และแปลงวาระตามยุทธศาสตร์ออกมาเป็นโครงการต่าง ๆ ต่อจากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ความสำคัญ ระยะเวลาและงบประมาณในแต่ละโครงการ เช่น โครงการระยะยาวบางโครงการอาจต้องลงทุนตั้งแต่ปัจจุบันอย่างต่อเนื่องไปตลอดระยะเวลา 20 ปี หรือโครงการที่ต้องเร่งดำเนินการในช่วงปัจจุบันแต่จะเห็นผลในอีก 5 ปีข้างหน้า หรือโครงการระยะสั้นที่ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน 1 - 3 ปี เป็นต้น

องค์ประกอบของการจัดทำงบประมาณตามโครงการ การจัดทำงบประมาณตามโครงการประกอบไปด้วย

1. การจัดทำงบประมาณประจำปีแบบปีต่อปี (Routine-Based Budgeting) ต้องพิจารณาโครงการตามงบประมาณแบบปีต่อปีว่า จะต้องใช้งบประมาณอย่างไร และโครงการดังกล่าวนี้จะต้องเชื่อมโยง เป็นฐาน หรือนำไปต่อยอดการพัฒนาโครงการอื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อโครงการตามงบประมาณระยะปานกลางและระยะยาวในเรื่องใด

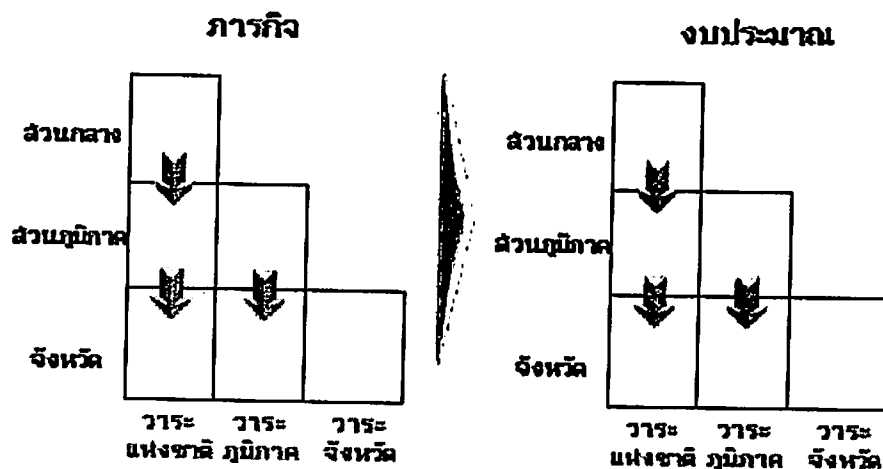
2. การจัดทำงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic-Based Budgeting) เป็นการลงทุนเพื่ออนาคต อาทิ การบริหารจัดการป่า การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ การพัฒนาระบบรางเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางลอจิสติกส์ เป็นต้น

3. การจัดทำงบประมาณเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการสนองตอบการเปลี่ยนแปลง โดยการใช้หลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle) ซึ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันเหตุ (มากกว่าการแก้ไขเมื่อเหตุเกิดแล้ว) หรือรองรับเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง ขณะเดียวกันก็จะต้องมีการจัดสรรงบประมาณบางส่วน เพื่อไปจัดการกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่คาดไม่ถึงด้วย เช่น การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ไม่อาจคาดเดาได้ล่วงหน้า เป็นต้น

การจัดสรรงบประมาณเชิงภารกิจ X พื้นที่ การบริหารจัดการงบประมาณแบบใหม่จะต้องยึดภารกิจ (Agenda) ควบคู่ไปกับ พื้นที่ (Area) ประกอบด้วย

- วาระระดับชาติเช่น วาระด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง ด้านสังคม เป็นต้น
- วาระระดับภูมิภาค เช่น วาระของกลุ่มจังหวัดในประเด็นต่าง ๆ อาทิ จังหวัดภูเก็ต กระบี่ และพังงา ต้องการให้กลุ่มพื้นที่ตนเองเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก หรือพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้ตอนล่างต้องการเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นต้น
- วาระระดับจังหวัดซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละจังหวัด เพื่อตอบโจทย์จังหวัด 4.0

เมื่อวาระในการขับเคลื่อนแต่ละระดับเกิดความชัดเจนและมีความสอดคล้องกันระหว่างภารกิจของภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และจังหวัด การจัดทำงบประมาณตามวาระการขับเคลื่อนระดับต่าง ๆ จะสามารถดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาความซ้ำซ้อนของภารกิจและงบประมาณ รวมทั้งสะท้อนภาพบูรณาการของภารกิจและงบประมาณที่จะไปตอบโจทย์Thailand 4.0(ดังรูปที่ 3.2)

รูปที่ 3.2 :การบูรณาการงบประมาณตามวาระการขับเคลื่อนระดับต่าง ๆ

ระบบราชการแบบไร้รอยต่อ

“ระบบราชการแบบไร้รอยต่อ”เป็นการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของภาครัฐ โดยการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศขนาดใหญ่ (Big Data) ที่เป็นเอกภาพ บูรณาการ และประสานเชื่อมโยงบนดิจิทัลแพลตฟอร์ม เพื่อให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศมาประมวลผลผ่านแผนปฏิบัติการและการจัดการข้อมูลสารสนเทศ (Engagement Model) ซึ่งจะทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจระดับยุทธศาสตร์และระดับบริหารจัดการของประเทศ รวมถึงการเปิดเผยข้อมูล (Open Data) และการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ (Smart Services) กับประชาชนและภาคส่วนต่างๆ

การบูรณาการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของภาครัฐ เป็นหัวใจสำคัญของการสร้าง “รัฐที่น่าเชื่อถือ”(Credible Government)สร้าง “รัฐบาลที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง” (People-Centered Government)และสร้าง “รัฐบาลที่มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้” (Open Government)ให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม

ที่สำคัญ การบูรณาการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของภาครัฐ จะทำให้ภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ สามารถประสานเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศซึ่งกันและกัน ใน ๓ ระดับด้วยกัน คือ

1) การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (Government to Government – G to G)

การสร้างการเชื่อมโยงของข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจในเชิงยุทธศาสตร์ ในการบริหารจัดการปกติ และในการบริหารจัดการภาวะวิกฤต ซึ่งการสร้างการเชื่อมโยงของข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานภาครัฐจะช่วยแก้ไข ปัญหาปัจจุบันที่หน่วยงานภาครัฐแต่ละองค์กรดูแลและจัดการข้อมูลสารสนเทศของตนเองอย่างเป็นเอกเทศ ทำให้ การตัดสินใจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุมและครบถ้วน รวมทั้งยังขาดความโปร่งใส ไม่สามารถ ตรวจสอบได้

2) การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจ (Government to Business – G to B)

การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจ จะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนได้ดียิ่งขึ้น

3) การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน (Government to People – G to P)

การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการให้บริการสาธารณะของภาครัฐแก่ประชาชนในสังคมให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป กลไกภาครัฐเป็นกลไกที่มีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อน Thailand 4.0 เนื่องจากเป็นกลไกที่มีขนาดใหญ่และมีศักยภาพระดับสูง ทั้งในด้านอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ทรัพยากร เครือข่ายและ อัตรากำลัง จึงเป็นกลไกที่มีสถานะเป็นเสมือน “คานงัด” ในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่อนาคตที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การดำเนินการตามวาระการปรับเปลี่ยนกลไกภาครัฐทั้ง 7 ประการดังกล่าวมานี้ จะช่วยให้กลไกภาครัฐสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถขับเคลื่อนประเทศไปสู่ Thailand 4.0 ที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างแท้จริง

วาระขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนกลไกภาครัฐเพื่อรองรับ Thailand 4.0

- การปฏิรูประบบราชการเพื่อรองรับ Thailand 4.0
- เจ็ดวาระการปรับเปลี่ยนกลไกขับเคลื่อนภาครัฐ
 - การสร้างรัฐที่น่าเชื่อถือ
 - แหล่งที่มาของนโยบายสาธารณะ
 - การปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ อำนาจหน้าที่และรูปแบบการปฏิบัติราชการ
 - การสร้างภาคีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ
 - การยกระดับขีดความสามารถในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง
 - การบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร
 - การสร้างระบบราชการแบบไร้รอยต่อ

หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ขับเคลื่อน: รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย กพร

ตอนที่ 4 : ระบบการบริหารจัดการการขับเคลื่อน Thailand 4.0

เพื่อให้การขับเคลื่อนโมเดล Thailand 4.0 บรรลุผลสัมฤทธิ์ จะต้องมีการวางระบบการบริหารจัดการใน 3 องค์ประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) กลไก
- 2) ทรัพยากร
- 3) บุคลากร

กลไก ประกอบด้วย

1) กลไกระดับนโยบาย

1.1) นายกรัฐมนตรี

ภารกิจ:

- สื่อสารเชื่อมโยง Thailand 4.0 กับประชาคมโลก
- ปลดล็อกอุปสรรคข้อติดขัดและประเด็นท้าทายต่างๆ
- ประเมินผลงานของรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวาระการขับเคลื่อน

1.2) คณะกรรมการกำกับนโยบายและยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 ทั้งหมด 5 คณะ แต่ละคณะมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน

ภารกิจ:

- กำหนดเป้าหมาย Roadmap, Milestones และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของ Thailand 4.0 ในภาพรวม
- บูรณาการเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ระหว่างกระทรวงและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- พิจารณาจัดสรรงบประมาณกำลังคนและทรัพยากรต่างๆ
- พิจารณาและตัดสินใจในประเด็นสำคัญๆ
- ติดตามและประเมินผลความคืบหน้าของแต่ละวาระการขับเคลื่อน

2) กลไกขับเคลื่อน

2.1) สำนักงานบริหารการขับเคลื่อนวาระที่ 1 การเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง

2.2) สำนักงานบริหารการขับเคลื่อนวาระที่ 2 การพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต

2.3) สำนักงานบริหารการขับเคลื่อนวาระที่ 3 การบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่าย

2.4) สำนักงานบริหารการขับเคลื่อนวาระที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศผ่านกลไกของ 18 กลุ่มจังหวัด และ 76 จังหวัด

2.5) สำนักงานบริหารการขับเคลื่อนวาระที่ 5 การบูรณาการอาเซียนเชื่อมประเทศไทยสู่ประชาคมโลก

ภารกิจ:

- กำหนดเป้าหมาย Roadmap , Milestones และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของวาระการขับเคลื่อนที่ได้รับมอบหมาย
- บังคับโครงการสำคัญ (Flagship Projects) กำหนดกิจกรรมหลักกิจกรรมรองและกิจกรรมสนับสนุนของวาระการขับเคลื่อนที่ได้รับมอบหมาย
- พิจารณาจัดสรรงบประมาณกำลังคนและทรัพยากรต่างๆในวาระการขับเคลื่อนที่ได้รับมอบหมาย
- ติดตามและประเมินผลความคืบหน้าของวาระการขับเคลื่อนที่ได้รับมอบหมาย
- แก้ไขปัญหาประเด็นท้าทายจัดอุปสรรคข้อติดขัดในวาระการขับเคลื่อนที่ได้รับมอบหมาย

3) สำนักงานประสานงานการขับเคลื่อน Thailand 4.0

ประกอบด้วยทีมบูรณาการที่มาจาก 6 หน่วยงานดังต่อไปนี้

- 3.1) สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 3.2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- 3.3) สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ
- 3.4) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- 3.5) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
- 3.6) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ภารกิจ:

- จัดทีมเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาข้อติดขัดของแต่ละทีมทำงานในระดับโครงการ
- จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการในแต่ละวาระ (Workshop Series) เพื่อกำหนดโจทย์รวมรวมความต้องการ Priority Projects รวมถึงการแก้ไขด้านกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
- ประเมินผลและแถลงผลงานความก้าวหน้าของแต่ละวาระการขับเคลื่อนรายไตรมาสรายงานต่อนายกรัฐมนตรี
- สื่อสารและประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนนโยบายในภาพรวม

ทรัพยากร

งบประมาณเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนทั้ง 5 วาระจะประกอบด้วยงบประมาณ 2 ส่วนคือ

1) งบประมาณเพื่อการพัฒนา การบริหารจัดการงบประมาณในส่วนนี้จะตั้งไว้เป็นงบกลางที่มีการกำหนดวงเงินไว้สำหรับวาระการพัฒนาแต่ละวาระตามมติของคณะกรรมการกำกับนโยบายและยุทธศาสตร์ Thailand 4.0 แต่ละคณะและด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีการเพิ่มสัดส่วนของงบประมาณเพื่อการขับเคลื่อนวาระต่างๆนี้จะส่งผลโดยตรงต่อการลดงบประมาณเพื่อการทำงานเชิงภารกิจ (Function-based) ที่แต่ละกระทรวงทำอยู่และเพิ่มการทำงานในเชิงบูรณาการตามวาระสำคัญของรัฐบาลที่ต้องทำงานข้ามกระทรวง (Agenda-based) อนึ่งการบริหารจัดการเพื่อการเบิกจ่ายงบประมาณจะเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลังและสำนักนายกรัฐมนตรี

2) งบประมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม เนื่องจากการขับเคลื่อนThailand 4.0เป็น การขับเคลื่อนโดยใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นกุญแจสำคัญการบริหารจัดการงบประมาณในส่วนนี้จะ กำหนดวงเงินโดยคณะกรรมการกำกับนโยบายและยุทธศาสตร์Thailand 4.0แต่ละคณะโดยมีสัดส่วนประมาณ ร้อยละ2-5ของงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งหมดของแต่ละวาระ การบริหารจัดการเพื่อการเบิกจ่าย งบประมาณจะบริหารโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยตามระเบียบของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ วิจัย

บุคลากร

1) การได้มาซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานบริหารการขับเคลื่อน ทั้ง 5 วาระ

1.1) คุณสมบัติต้องเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์สูงเป็นที่ยอมรับในด้านการบริหารจัดการเพื่อ สร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ได้รับการสรรหามาทำหน้าที่นั้นอย่างเป็นที่ประจักษ์

1.2) การสรรหาคำเนินการโดยคณะกรรมการสรรหาที่มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน

1.3) การจัดจ้างเป็นการจ้างโดยมีกำหนดสัญญาจ้างเป็นเวลา3-5ปีโดยสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัยเป็นหน่วยงานคู่สัญญาในการจัดจ้างเพื่อให้บุคคลที่ได้รับการสรรหามาทำหน้าที่เป็น ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนวาระการพัฒนาแต่ละวาระรวม5ตำแหน่ง สำหรับ5วาระการพัฒนาและกำหนดให้รัฐบาลขออียืมตัวมาเพื่อเป็นผู้บริหารสำนักงานขับเคลื่อนวาระการ พัฒนาและนวัตกรรมด้วยอีกตำแหน่งหนึ่งโดยได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนทางเดียว

1.4) การประเมินผลการทำงานการต่อสัญญาและการเลิกจ้างมีการประเมินผลการทำงานทุกปี ส่วนการต่อสัญญาจ้างหรือเลิกจ้างให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการกำกับนโยบายและยุทธศาสตร์Thailand 4.0แต่ละวาระ

2) อำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานบริหารจัดการวาระขับเคลื่อนทั้ง 5 ด้าน

2.1) จัดตั้งและบริหารจัดการสำนักงานบริหารการขับเคลื่อนในแต่ละวาระ รวมถึงการจัดหา บุคลากรที่จำเป็นเพื่อการปฏิบัติงานทั้งนี้การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนของพนักงานให้อนุโลมใช้ตาม ระเบียบของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

2.2) ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการกำกับนโยบายและยุทธศาสตร์Thailand 4.0 ด้านที่รับผิดชอบ

2.3) บริหารการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาด้านที่รับผิดชอบเพื่อให้เกิดเอกภาพและบูรณาการ ไปสู่เป้าหมาย

2.4) บริหารจัดการทุนสนับสนุนการวิจัยให้เป็นไปตามเป้าประสงค์หลักของการขับเคลื่อน Thailand 4.0ทั้งนี้ในการบริหารจัดการการวิจัยให้ใช้ตามระเบียบและแนวปฏิบัติของสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัยโดยได้รับมอบอำนาจจากผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยในการอนุมัติ สัญญาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบ

2.5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำกับนโยบายและยุทธศาสตร์Thailand 4.0 มอบหมาย

Thailand 4.0

